

MAGYAR KÖZIGAZGATÁSTUDOMÁNYI INTÉZET.
UNGARISCHES INSTITUT FÜR
VERWALTUNGSWISSENSCHAFT.
BUDAPEST, V., PÁZMÁNY PÉTER-TÉR 1.

No. 40 szám.

DIREKTOR
MAGYARY ZOLTÁN
IGAZGATÓ

MUNKAERŐ- TERVGAZDÁLKODÁS A MEZŐGAZDASÁGBAN

ÍRTA

BEREZNAI AURÉL

BUDAPEST, 1945.

44 / 1945 (1)

MAGYAR KÖZIGAZGATÁSI TUDOMÁNYI INTÉZET
Budapest, Pázmány Péter közút 1. 116.

Lelet. 1660. 1128

(1)
1128

A KIADÁSÉRT FELEL: MAGYARY ZOLTÁN.

DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T. PÉCSETT.
A nyomdáért felelős: Mészáros József igazgató.

TARTALOM.

Előszó. Írta <i>Magyary Zoltán</i>	Lapszám 5
--	--------------

I. Fejezet.

Alapvetés

1. §. A munkaerőtervgazdálkodás.	7
---------------------------------------	---

II. Fejezet.

A mai helyzet

2. §. Mezőgazdasági munkásállomány	11
3. §. A mezőgazdasági termelés munkaszükséglete	16
4. §. A mezőgazdasági munkapiac	17
a) Munkanélküliség	18
1. Az 1939., 1940. és 1941. évi adatok	21
2. A vármegyék munkapiaci helyzete	22
3. Az 1942. évi adatok	27
b) Munkásvándorlás	28
5. §. A munkapiac egyensúlyát biztosító tényezők	33
a) Tárgyi tényezők	33
b) Személyi tényezők	40

III. Fejezet.

Mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodási javaslat.

6. §. Az egységes munkaerőtervgazdálkodásra irányuló fejlődés	48
7. §. A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodásra hivatott szervezet és annak megerősítése	51
a) A gazdasági munkaügyi igazgatás személyzeti kérdései	55
b) A gazdasági munkaügyi igazgatás dologi szükségletei	65
8. §. A termelés munkaszükségletének megállapítása	66
9. §. A munkafedezet nyilvántartása	68
10. §. A munkapiac irányítása	74
11. §. Munkafelügyelet	78

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁK JEGYZÉKE.

Ábrák

	Lapszám
1. A mezőgazdasági munkapiac alakulása az 1935—1942. években	20-21
2. A mezőgazdasági munkapiac 1942. évi alakulása vármegyénként ...	28-29
3. A hatósági gazdasági munkaközvetítés szervezete a javasolt kerületi tagozódással	52-55
5/a A hatósági gazdasági munkaközvetítés szervezete a 216.406/1945. F. M. sz. r-tel felállított gazdasági munkaügyi felügyelői kerületekkel	52-55
4. Gazdasági főfelügyelői kerületek	58-59
5. A javasolt munkaügyi felügyelői kerületek	58-59
5/a A 216.406/1945. F. M. sz. r-tel felállított gazdasági munkaügyi felügyelői kerületek	60
6. Középfokú munkaközvetítő szervhez beosztott munkaügyi felügyelő utiszámlaintézésének ügymenete	65

Táblázatok

	Lapszám
1. Munkanélküliek 1939-ben	25
2. Munkanélküliek 1940-ben	24
3. Munkanélküliek 1941-ben	25
4. A mezőgazdasági munkanélküliség alakulása az 1942. évben, a mindenkori munkásállomány %-ában	26-27
5. A mezőgazdasági munkapiac 1942. évi alakulása vármegyénként ...	29
6. A vándormunkások száma 1926, 1952—1958, 1940 és 1941. években kibocsátó vármegyék szerint	51
7. A vándormunkások száma 1926, 1952—1958, 1940, és 1941. években befogadó vármegyék szerint	52
8. A vármegyéken belül vándorolt munkások száma vármegyénként az 1940. és 1941. évben	55
9. Különleges menetdíj- és fuvarkedvezmények az 1940, 1941. és 1942. években	56-57
10. Kimutatás az 1936. év július hó 1-től a MÁV. állomásokról menetkedvezménnyel elszállított mező-, szőlő- és erdőgazdasági munkások továbbá földmunkások, kőbánya- és útépítő munkásokról	59
11. A gazdasági munkástoborzás 1940, 1941. és 1942. években	45
12. Az alsófokú hatósági gazdasági munkaközvetítő hivatalok számának és a munkásállománynak vármegyénkénti megoszlása	52
15. A munkaügyi szolgálat fejlődése	57
14. Országmozgósítási szempontból fontos szakképzettségek jegyzéke ...	69
15. A szakképzettségek rendszeres jegyzéke a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal összeállításában	71
16. Az 1958. évben német mezőgazdasági üzemekben foglalkoztatott és minősített munkások vármegyénkénti és minősítési fokonkénti megoszlása	85

FÜGGELEK.

A mezőgazdasági munkanélküliség alakulása havonként az 1939, 1940, 1941. években	81
A mezőgazdasági munkanélküliség vármegyék szerint az 1939, 1940, 1941. években	82
A mezőgazdasági munkanélküliség alakulása vármegyénként és havonként az 1939, 1940, 1941. években	85

Előszó.

Hosszúlejáratú földművelési politikája ennek az agrárnak nevezett országnak máig sincs. Ez olyan szomorú, hogy valószínűtlennek látszik, de ennek okai-
val más helyen már foglalkoztam. (Lásd: Földművelési politika. Közigazgatástudomány. 1942. évfolyam 65. lap.)

Ez a kiadvány is bizonyíték arra, hogy a minden mezőgazdálkodásban legnagyobb fontosságú emberi munkaerő készlettel sem vagyunk tisztában, felette még áttekintésünk sincs, amiből következik, hogy azt alakítani és irányítani, még kevésbé tudjuk. A szerző érdeme, hogy a mezőgazdasági munkaerőgazdálkodást nemcsak sürgeti, hanem igyekszik a mezőgazdasági politika megszervezésének alapjait legalább ezen a téren lerakni. Kiadatlan anyagot nyilvánosságra hoz, egybeveti azt, amit a földművelésügyi minisztérium eddig elért, a szükségletekkel, rámutat a hiányokra és lehetővé teszi, hogy meginduljon a rendszeres munka.

A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodás kérdése olyan téma, amelynek megfelelő megoldása után két irányban is szükséges a továbbfejlődés. Egyrészt szükséges, hogy a tervgazdálkodás hasonló megszervezése a földművelési közigazgatás többi területein is megvalósuljon és a részek összehangolásából a még hiányzó hosszúlejáratú földművelési politikánk létrejöjjön, másrészt a mezőgazdasági munkaerőgazdálkodás legnagyobb problémái csak az országos munkaerőgazdálkodás keretében, tehát az ipari munkaerőgazdálkodásra való tekintettel és azzal összhangban oldhatók meg, amely irányban még mindig a kezdet legelején vagyunk.

Kellemes kötelességem, hogy a *m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak* és munkatársai közül *Pernecky Béla* egyetemi magántanár, miniszteri osztálytanácsos úrnak, mint az illetékes ügyosztály vezetőjének, őszinte köszönetet mondjak azért, hogy a hivatalos adatok közlésére az engedélyt megadták és a munka megjelenését ebben az alakban lehetővé tették.

Budapest, 1943. november hó.

MAGYARY ZOLTÁN

ELSŐ FEJEZET.

ALAPVETÉS.

1. §. A munkaerőtervgazdálkodás.

Munkaerőtervgazdálkodáson az emberi munkával (munkaerővel) való tervszerű gazdálkodást értjük.

„Munka a termelésnek az ember személyével egybekapcsolt tényezője, az az emberi erő kifejtés, amely a javak előteremtésével kapcsolatban történik.”¹

Tervszerű gazdálkodás (tervgazdálkodás, irányított gazdálkodás) a gazdálkodás tárgyának előre megállapított terv szerint történő felülről irányított felhasználása.

A munkaerőtervgazdálkodás a tervgazdálkodás egyik ága.

„A tervgazdálkodás bevezetése a kormányok számára új feladat. A XIX. században még ismeretlen volt. Az első világháború és az 1929—32. évi gazdasági világválság elkerülhetetlenül szükségessé tették, az újabb világháború alatti pedig szükségessége még növekedett. A tapasztalat bebizonyította, hogy azok a gazdasági kormányintézkedések, amelyek válságos pillanatokban, vagy egyes tárcák szempontjai, befolyásos magánérdekek hatása alatt, vagy a meglévő rendszerhez való ragaszkodásból, vagy a tények és a várható helyzetek ki nem elégítő ismerete alapján jönnek létre, többé nem elegendők. A nemzetnek gazdasági javakkal minden körülmények között való ellátása, az ütköző gazdasági és szociális szempontok kiegyenlítése, a nemzetközi gazdasági kapcsolatokba való betagozódás érdeke az egész közgazdasági élet tervszerű irányítását teszi szükségessé. Ez csak az erőforrások, készletek, a termelés, fogyasztás, forgalom és a szükséglet alapos ismerete mellett lehetséges.”²

Magyarországon a tervgazdaság bevezetését a képviselőház 1941. évi február hó 6-i ülésén jelentette be, gazdasági csúcsminiszteri minőségében, a pénzügyminiszter. Gazdasági programjának keretében hangsúlyozta a munkaerővel való tervszerű gazdálkodás jelentőségét:

„Közgazdaságunkat a természeti adottságoktól, így a földtől, a benne rejlő természeti kincsek mennyiségétől, az éghajlattól, a földrajzi fekvésétől természetesen nem tudjuk függetleníteni. Az ezek kihasználására fordított munka mennyisége és minősége határozza meg azonban hogy milyen mértékben lehet ezeket a természeti adottságokat az ország megerősödésének és általános

¹ Heller Farkas: Közgazdasági Lexikon 1957. 524. old.

² Magyary Zoltán: Magyar Közigazgatás 1942. 537. és köv. old.

jólétének emelésére fordítani. A munka mennyiségi és minőségi megszervezése, racionalizálása és felfokozása tehát a tervnek legfontosabb célkitűzése és erről kell a tervnek legelső sorban gondoskodnia.³

Hogy a gazdasági csúcsminiszter által vázolt tervgazdasági programmpontok megvalósíthatók legyenek, ahhoz a csúcsminiszter megjelölése szerint: „első sorban munka és pedig szervezett munka szükséges. Amilyen átgondoltnak és szervesnek kell lennie az egész tervnek, épp olyan átgondoltan és szervesen kell gazdálkodnunk az emberi munkaerővel is, és pedig, úgy a szellemivel, mint a fizikaival.”⁴

Munkaerő tervgazdálkodásra háborúban és békében egyaránt szükség van.

Háborúban a munkaerőtervgazdálkodás szükségessége elemi erővel jelentkezik. A nemzet háborús erőfeszítéseinek hatására a termelési tényezők közül, a munkatényező különös jelentőségre emelkedik. A munka mennyisége különben is korlátolt. Háborús viszonyok következtében azonban a termelés szolgálatába állítható munka mennyisége még jobban korlátozódik. Az így megkisebbedő munkatényezőnek teljes kiaknázása csak tervszerű gazdálkodással lehetséges. Munkaerő tervgazdálkodásra szükség van békében is. Amíg a munkaerőtervgazdálkodás szükségessége háború esetén elemi erővel jelentkezik, addig békében e szükségesség a háttérben marad. A munka korlátolt mennyisége ugyanis háborúban mindenkor elégtelen vagy legfeljebb elégséges. Békében azonban előfordul a harmadik lehetőség is: a munka (munkaerő) korlátolt mennyisége ellenére is több, mint amennyit a nemzeti termelés foglalkoztat. A munkapiac felesleggel telített.

A termelés munkaerőszükséglete tervszerű irányítás, felülről történő beavatkozás nélkül is megtalálná a fedezetet. Tervgazdálkodásra mégis szükség van, hogy az egyensúlyi helyzet a fogyasztás és termelés, a termelés és a termelésnek munkatényezője között meglegyen.

A munkaerőtervgazdálkodás egyúttal a munkához való jognak elismerését és a munka megbecsülését is jelenti.⁵ A munka (munkaerő), mint termelési tényező, a nemzet legértékesebb kincse.⁶

³ Képviselőházi napló. 175. ülés 1941. február 6. 207. old.

⁴ U. o. 211. old.

⁵ *Reményi Schneller Lajos*: „... a munka nemcsak a megélhetésnek forrása, nem egyszerű állás, vagy hivatal, hanem hivatás a legkisebb munkától a legnagyobbig, a legegyszerűbbtől a legkomplikáltabbig.” „... minden munka magától a nemzettől kapott megbízatás.” (Képviselőházi Napló. 175. ülés 1941. február 6. 207. o.)

⁶ *Friedrich Syrup*: „Die menschliche Arbeitskraft, das wertvollste Gut eines Volkes kaum nicht zum Gegenstand eines auf Erwerb und Gewinn gerichteten Unternehmens gemacht werden“ — Die Verwaltungs Akademie 1934. Berlin III. kötet 48/b. 5. old.

Josef Windschuh: „Arbeit ist keine Ware mehr, sondern das kostbarste nationale Gut, das noch sorgfältiger investiert und betaut wird als jedes Sachkapital“ — Aufbau eines neuen Europa Verlag: Erich Zander Berlin 47. old.

A munkaerőtervezésgazdálkodásnak egyetemes jellegűnek kell lennie, azaz a szükséglet és a fedezet egészét át kell fognia.

Az egészről nem alkotható kép a részletek pontos ismerete nélkül. Ismerni kell tehát a részleteket a szükséglet oldaláról. Termelési áganként mi a termelés munkaerőszükséglete? Termelési ágakon kívül a közigazgatás — elsősorban a közhatalmi egységek — milyen munkaerőszükségletet támasztanak? Ismerni kell a részleteket a fedezet oldaláról is. A nemzet legértékesebb kincsét jelentő munka (munkaerő) hogyan tagozódik nemenként, kor szerint, területileg, szakképzettség és foglalkoztatottság szerint.

Átfogó jellegű munkaerőtervezésgazdálkodást csak a szükséglet és a fedezet pontos ismeretében lehet folytatni.

Megszervezett magyar munkaerőtervezésgazdálkodásról ma még nem beszélhetünk. „Munkaerőtervezésgazdálkodásnak nevezhető tervszerű intézkedéseket ma még alig találunk magyar viszonyaink között. Valóságos szabad östenyészlet az, amely e tekintetben a helyzetet jellemzi.” „... minden tudatos irányítás nélkül való passzív készletgazdálkodást folytatunk, ha ugyan lehet ott szó gazdaságokról, ahol az előrelátó tervszerűségnek, az egységes szempontú irányításnak még a legelemibb követelményei és feltételei is többnyire hiányoznak.”⁷

Sem a munkaszükségletet, sem a munkafedezetet, mint egységet és egészet — a részletek ismeretlensége miatt — látni nem tudjuk.

A feladat tehát a részletek felmérése, kimunkálása, hogy a részleteken keresztül eljuthassunk az egészhez.

A részletek feltárása a legfontosabb szektornak, a mezőgazdasági termelés munkaerőszükségletének vizsgálatával megindult.

E vizsgálatban kapcsolatban tanulmányunk feladata az, hogy már a vizsgálat kezdetén a rendelkezésre álló adatokat összefoglalja, ennek alapján a mai helyzetet felmérje és a gyakorlati mezőgazdasági munkaügyi politika számára munkaerőtervezésgazdálkodási javaslatot dolgozzon ki. Az adatok hiányosak és megbízhatóságukhoz kétség fér, a helyzetfelfétel tehát nem lehet pontos és a javaslat nem lehet teljes értékű. Amíg azonban a megbízható adatok összességével nem rendelkezünk, a már meglévők kiértékelése és ezek alapján a feladatok megoldására vonatkozó ideiglenes javaslat kimunkálása a gyakorlati mezőgazdasági munkaügyi politika részére támaszpontot jelent.

⁷ Áfra Nagy János: A nemzeti munkaerőtervezésgazdálkodás feladatai. Magyar Statisztikai Szemle 1942. 5—6. szám, 282. és köv. old.

MÁSODIK FEJEZET.

A MAI HELYZET.

Tanulmányunk első feladata a mezőgazdasági termelés munkatényezőjére vonatkozó adatok ismertetése.

Ezzel kapcsolatban a mezőgazdasági termelésnek tág értelmezése lenne kívánatos. Eszerint a mezőgazdasági termelés körébe tartoznók az erdőgazdaság, az állattenyésztés, a halászat, a kertés és szőlőművelés, a selyemtermelés és a méhészet, valamint az ezekkel összefüggő és leginkább saját nyerstermékeik feldolgozásával és eladásával foglalkozó mellék-iparágak. A mezőgazdasági termelés tág értelmezésével kapcsolatban szükséges lenne az emberi munkatényezőnek hasonló terjedelmű értelmezése.

Igy gazdasági munkavállalónak lenne tekinthető:

- a) Az 1898 : II. t.-c. hatálya alá eső gazdasági munkás, segédmunkás és napszámos,
- b) az erdőmunkás és napszámos (1900 : XXVIII. t.-c. 1. §.),
- c) a dohánykertész (1900 : XXIX. t.-c. 1. §.),
- d) a gazdasági cseléd (1907 : XLV. t.-c. 1. §.),
- e) a szegődményes gépész,
- f) a vizitársulatnál (öblözetnél) vagy a földművelésügyi tárca keretében házi kezelésben végzett munkálatnál alkalmazott munkás (1912 : VIII. t.-c. 13. §.),¹
- g) Az 1899 : XLI. t.-c. hatálya alá eső, vizimunkálatoknál, út- és vasútépítésnél alkalmazott napszámos és munkás (földmunkás).²

Rendelkezésre álló adataink azonban, mint a bevezetésben említettük, sajnos hiányosak. Ezért a mezőgazdasági termelés és ennek emberi munkatényezőinek vizsgálatánál mindig a meglévő adatokhoz mért szűkebbkörű értelmezésre kell szorítkoznunk.

Az adatokat, a lehetőséghez mérten, mint több évre vonatkozó adatsorokat fogjuk vizsgálni. Ilyen módon a horizontális áttekintés mellett a vertikális áttekintés is lehetővé válik. A fejlődés nem ismer megállást. A fejlődési folyamatnak egy statikus helyzetképben rögzített állomása a dinamikus fejlődés ismeretében pontosabban felmérhető.

A Ma helyzetképét a következő tagolással foglaljuk össze:

1. Mezőgazdasági munkásállomány. (2. §.)
2. A mezőgazdasági termelés munka-szükséglete. (3. §.)
3. A mezőgazdasági munkapiac. (4. §.)
 - a) Munkanélküliség.
 - b) Munkásvándorlás.

¹ Az a—f. pontokban foglalt kategóriák megjelölését l.: 125.456/1940. F. M. sz. r. 5. § (3) bek.

² Amennyiben közvetítésük a 200.600/1941. F. M. sz. rendelet értelmében a hatósági gazdasági munkaközvetítés feladata.

4. A munkapiac egyensúlyát biztosító tényezők. (5. §.)

- a) Tárgyi tényezők.
- b) Személyi tényezők.

2. §. Mezőgazdasági munkásállomány.

A mezőgazdasági termelés rendelkezésére álló gazdasági munkavállalók amorf tömeget alkotnak. A tömeg amorf jellege abban nyilvánul meg, hogy a tömeget alkotó egyedek száma állandóan változik. A gazdasági munkavállalók egy része ugyanis a mezőgazdasági és a nem mezőgazdasági munkalehetőségek és a munkalehetőségekhez kapcsolódó kereseti lehetőségek szerint hol a mezőgazdasági termelés szolgálatában áll, hol nem.

„A mezőgazdasági munkavállalókkal, mint alaktalan tömeggel a legkülönbözőbb formákban találkozhatunk. Egyszer mint mezőgazdasági idény-munkással (summás), napszámossal, részes munkással (arató-cséplő), erdei munkással és kubikkussal, másszor mint gazdasági cseléddel, törpebirtokossal, fuvarossal, rakodómunkással, házicseléddel, sőt gyári segédmunkással is. Gyakran építkezéseknél dolgozik, egyes vidékeken pedig (Mátra, Bükk) télen még bányákban is vállal munkát. Konjunktúra idején tekintélyes részüket felszívja az ipar, dekonjunktúrában azonban — legalábbis nálunk — részben visszaöni őket a mezőgazdaságba.”¹

Ennek az alaktalan, létszámban napról-napra állandóan változó tömegnek felmérése a nehézségek ellenére is szükség van.

A felmérésre irányuló törekvéseket aszerint osztályozhatjuk, hogy a felmérés időpontjai milyen távolságban követik egymást. Egy állandóan dinamikusan változó tömeg létszámát, a létszámnak alakulását annál pontosabban tudjuk rögzíteni, minél rövidebb távolságban követik egymást a felmérések. Ezek szerint a mezőgazdasági munkásállományt alkotó egyedek számának megállapítására vonatkozó számlálásokat két csoportba oszthatjuk:

a) Nagyobb időközökben ismételt számlálások.

b) Rövidebb időközökben ismételt számlálások.

ad a) A nagyobb időközökben ismételt számlálások a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal népszámlálásai. A népszámlálások Magyarországon területén élő össznépség egyetemére vonatkoznak. Az össznépségből a gazdasági munkavállalók számát a foglalkozás szerinti csoportosítás különíti el.

Az 1869., 1880., 1890., 1900., 1910. és 1920-as népszámlálások a népesség foglalkozás szerinti csoportosításában az őstermelés cím alatt nem osztályozzák külön a mezőgazdasági munkavállalókat.

Az 1930-as népszámlálás az őstermelést űzők „A” csoportjában (mezőgazdaság és kertészet) már elkülöníti az egy kat. holdon aluli birtokkal, illetve bérlettel rendelkező gazdasági munkásokat, a birtok, illetve bérlet nélküli gazdasági munkásokat és a gazdasági cselédeket. Ezen kívül külön osztályozza az egyéb őstermelési ágak (erdészet és vadászat; szénégetés; méhészet; selyem- és haltenyésztés; halászat) népességét.

A trianoni országterületre vonatkozó népszámlálás adatait kiegészítik az 1938. évi december 15-i és az 1939. évi július hó 15-i

¹ Glyczy Béla: Városbatódulás és mezőgazdasági munkapiac. Mezőgazdasági Szociálpolitika 1941. április hó 4. szám.

népösszeírások eredményei. Az 1941. évi népösszeírás feldolgozása még folyamatban van.

Az 1939. évi népszámlálás és az 1938. és 1939. évi népösszeírások szerint, a különleges mezőgazdasági termelési ágakban foglalkoztatott gazdasági munkásokat nem számítva, az önálló kereső gazdasági munkavállalók száma:

	Trianoni területen ²	Felvidéken ³	Kárpátalján ³	Összesen
Gazdasági munkás 1 kat. h. aluli birtokkal, ill. bérlettel	91.927	— ⁴	— ⁴	91.927
Gazdasági munkás birtok, ill. bérlet nélkül	461.502	60.928	28.054	550.284
Gazdasági cseléd ⁵	215.896	19.921	2.796	238.615
Összesen:	769.125	80.849	30.850	880.824

A gazdasági munkások és gazdasági cselédek aránya 73 : 27. A gazdasági munkavállalók az 1939. évi májusi országterület népességéhez (11.070.435) viszonyítva az össznépességnek 7.9%-át jelentik, a kereső népességnek pedig 16.9%-át.⁶

ad b) A rövidebb időközökben ismételt számlálások a földművelésügyi minisztérium munkaközvetítési szakigazgatásának számlálásai. Amíg a statisztikai népszámlálások mintegy tízéves időközökben ismétlődnek és a népesség egyetemére vonatkoznak, addig a munkaközvetítő szakigazgatás számlálása havonként ismétlődik és kizárólag a keresőképes gazdasági munkavállalókra (beleértve a gazdasági cselédeket, a földmunkásokat, erdőmunkásokat, kertészeket, szőlőmunkásokat is) terjed ki.

E számlálási kötelezettséget a 24.200/1934. F. M. sz. rendelet tette az összes községi (városi) hatósági gazdasági munkaközvetítők feladatává. A havonként ismétlődő számlálás 1935-től folyamatosan tart. A számlálások alapján vezetett vármegyei és országos nyilvántartások a községi nyilvántartások adatai alapján a következő rovatokat tartalmazzák:

1955—1941. évben.

A vármegyei nyilvántartások rovatjai:

Járások, thj. és megy. városok		A vármegye ill. törvényh. város területén lakó munkások létszáma				Ebből az alábbi részletezés szerint feltüntetett munkások (cselédek) stb. várnak elhelyezésre. Ebben a kimutatásban nem szerepelnek azok, akik valamely munkára már elszerződtek							
száma	neve	M. gazd. munk.				Kertész			Erdői munkás	Kubikos	összesen		
		férfi	nő	gyermek	összesen	férfi	nő	gyermek			férfi	nő	gyermek

² Magyar Statisztikai Közlemények 94. kötet 2—3 old.

³ Magyar Statisztikai Közlemények 114. kötet 257—259. old.

⁴ A felvidéki és kárpátaljai népösszeírás a gazdasági munkások csoportjában nem különbözteti meg az 1 kat. h. aluli birtokkal ill. bérlettel rendelkezőket.

⁵ A községi és közbirtokossági pásztorokkal, csőszökkel stb., és ezek el-tartottjaival együtt.

⁶ A keresők %-os arányszámát az 1950-as népszámlálási eredmények alapján 46-nak vettük.

Az országos nyilvántartás rovatai:

A vármegyében lévő mezőgazdasági munkások, cselédek létszáma					Ebből az elhelyezésre váró munkások száma			
vármegye	férfi	nő	gyermek	összesen	férfi	nő	gyermek	összesen

1942—1943. évben.

A vármegyei nyilvántartások rovatai:

Járás és thj. vagy megyei város	Munkás létszám				Ebből foglalkoztatott				Elhelyezésre vár (munkanélküli)				
					Szerződéses munkát teljesít				Alkalmi munkával foglalkoztatva van				Mezőgazdasági munkás
	férfi	nő	gyermek	összesen	férfi	nő	gyermek	összesen	férfi	nő	gyermek	összesen	Gazd. cseléd

Járás és thj. vagy megyei város területén	Munkáshiány mutatkozott				Ebből a vármegye területéről pótolható				Helybeli munkások hiányában más várm.területéről pótolandó szükséglet					
	mezőgazdasági munkás				mezőgazdasági munkás				mezőgazdasági munkás					
	férfi	nő	gyermek	összesen	Gazd. cseléd	férfi	nő	gyermek	összesen	Gazd. cseléd	férfi	nő	gyermek	összesen

Járás thj. vagy megyei város területéről	Hatósági munkaközvetítéssel elhelyezettek száma						Gazdasági cseléd		Összesen	Jegyzet
	Mezőgazdasági munkás									
	férfi	nő	gyermek							

Az országos nyilvántartás rovatai:

Vármegye	Munkás létszám				Ebből foglalkoztatva van				Elhelyezésre vár (munkanélküli)				
					Szerződéses munkát teljesít				Alkalmi munkával foglalkoztatott				Mezőgazdasági munkás
	férfi	nő	gyermek	összesen	férfi	nő	gyermek	összesen	férfi	nő	gyermek	összesen	Gazd. cseléd

Vármegye területéről	Hatósági munkaközvetítéssel elhelyezettek száma						Gazdasági cseléd	Összesen	Jegyzet
	Mezőgazdasági munkás								
	férfi	nő	gyermek						

Az 1935—1941. évi vármegyei nyilvántartások a szűkebb értelemben vett mezőgazdasági munkásokon kívül megkülönböztetik a kertészeket, erdei munkásokat és kubikusokat, az 1942—1943. évi nyilvántartások ezzel szemben a tágabb értelemben vett mezőgazdasági munkások mellett csak a gazdasági cselédek számára tartalmaznak külön rovatot. Különbséget tesznek azonban a szerződéses munkát teljesítő és az alkalmi munkával foglalkoztatott mezőgazdasági munkások között. Az 1942—1943. évi nyilvántartásokban ezenkívül a vármegyei munkapiaci helyzet mérlegére és a hatósági munkaközvetítéssel elhelyezettek számára vonatkozó rovatok is találhatóak.

A régi és az új nyilvántartási forma összehasonlítása és bírálata helyett reá kell mutatnunk az adatfelvétel módjára. Az adatszolgáltatók a községi jegyzők (körjegyzők), illetőleg a polgármesterek által kijelölt tisztviselők. Az adatszolgáltatók a kívánt adatokat szubjektív mérlegeléssel állapítják meg. Az adatszolgáltatás alapjául felhasználható kimutatások (OMBI biztosítási könyvekre és mentességi igazolványokra, gazdasági cselédekre, népmozgalmi adatokra, stb. vonatkozó kimutatások) ugyanis legfeljebb csak következtetési alapul szolgálhatnak, mert a jelentendő egész munkaslétszámra ki nem terjednek. Megállapítást nyert, hogy az adatszolgáltatók nagy többségükben még ezeket a támaszpontokat sem veszik igénybe.

Az adatszolgáltatás hibaszázalékára vonatkozólag jellemzők a munkaügyi felügyelők becslései.⁷ Ezek szerint vármegyénként az illetékes munkaügyi felügyelőhöz érkező adatközlések az alábbi %-ban nem megbízhatók:

Abauj-Torna	20%	Máramaros	70%
Bács-Bodrog	15%	Maros-Torda	70%
Bars-Hont	10%	Nógrád	10%
Baranya	25%	Nyitra-Pozsony	20%
Békés	20%	Pest-Pilis-Solt-Kiskun	20%
Bereg	70%	Somogy	90%
Beszterce-Naszód	30%	Sopron	30%
Bihar	15%	Szabolcs	50%
Borsod	15%	Szatmár	25%
Csanád-Arad-Torontál	50%	Szilágys	20%
Csik	60%	Szolnok-Doboka	75%
Csongrád	25%	Tolna	25%
Esztergom	50%	Udvarhely	25%
Fejér	45%	Úgocsa	35%
Gömör-Kishont	40%	Ung	50%
Győr-Moson-Pozsony	50%	Vas	20%
Hajdu	20%	Veszprém	50%
Háromszék	35%	Zala	50%
Heves	70%	Zemplén	50%
Jász-Nagykun-Szolnok	50%	Beregi közig. kirend.	20%
Kolozs	60%	Máramarosi „ „	50%
Komárom	50%	Ungi „ „	50%

A megbízhatóság mérőfokául közölt hibaszázalékokat természetesen a vármegyei munkapiaci helyzetkép összeállításánál a munkaügyi felügyelők a

⁷ A becslések időpontja: 1942 szeptember.

lehetőség szerint lecsökkentik. Teljesen kiküszöbölni azonban azokat nem képesek, mivel a korrekciónál objektív adatok helyett subjektív becslésre kell támaszkodniuk.

A fentiek alapján, indokolt már most annak a kérdésnek felvetése, hogy a mezőgazdasági munkásállomány megállapításánál, a munkapiac vizsgálatánál, a munkaerőszervezési feladatok ellátásánál mennyiben használhatók ezek az adatok.

A részletekben pontatlan adatok, a nagy számok törvénye alapján a mezőgazdasági munkapiac havonkinti, valamint évenkénti alakulására, az alakulás irányára — megítélésünk szerint — megfelelőek. „Az adatok pontosságát — állapítja meg *Pernecky Béla* — a bennük rejlő hibaforrások miatt érheti kritika, mégis a mezőgazdasági munkanélküliség évi alakulásának irányára... megbízható támpontul szolgálnak.”⁸

Tekintettel tehát a nagy számok törvényére, valamint arra, hogy a mezőgazdasági munkapiac alakulására vonatkozóan — a munkaügyi igazgatás adatfelvételének eredményein kívül — más adat rendelkezésre nem áll, a meglévő adatok megvizsgálása és kiértékelése hasznos munkát jelent.

Ezek szerint a keresőképes gazdasági munkavállalók száma évi átlagban, férfi, nő és gyermek szerinti csoportosításban a következő:

Év	Férfi	Nő	Gyermek	Összesen
1935	459.129	145.510	101.776	706.415
1936	470.805	148.900	108.986	728.691
1937	481.122	152.802	115.379	749.303
1938	480.342	155.044	118.605	753.991
1939	535.219	177.781	129.159	842.159
1940 ⁹	545.257	179.612	130.438	855.307
1941 ¹⁰	696.528	226.973	150.575	1.074.076
1942 ¹¹	914.317	321.359	213.528	1.449.204

A keresőképes gazdasági munkavállalók száma a számoszlop szerint állandóan nő. E növekedést a természetes szaporodás és a területi gyarapodással kapcsolatos népesség növekedés indokolja. 1. számú ábránk a mezőgazdasági munkapiac havonkinti, valamint évenkénti alakulását szemlélteti 1935-től 1942-ig. Az 1941. év végén bevezetett új adatszolgáltatási rendszer kezdeti nehézségei ütköznek ki az 1941. év-végi, valamint az 1942. év első hat hónapi eredményein.

Ha a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal 1930, illetőleg 1938. és 1939. évi népszámlálási eredményeit a hatósági gazdasági

⁸ *Pernecky Béla*: A mezőgazdasági munkanélküliség. Magyar Gazdák Szemléje. 1941 augusztusi szám.

⁹ Trianoni országterület és a I. bécsi döntéssel visszaesatolt terület (Felvidék).

¹⁰ Trianoni országterület, Felvidék, Kárpátalja, Keletmagyarország és Erdély.

¹¹ Mai (1942) országterület.

munkaközvetítő szakigazgatás adatfelvételeinek eredményeihez hasonlítjuk, úgy nagyban-egészben egyezőséget találunk.

Az 1941. évi népszámlálás előzetes eredménye szerinti össznépeségnek (14,668,496) a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervek által nyilvántartott munkásállomány 1941-ben 7.3, 1942-ben 6.9-%-a, a keresőnépeségnek¹² pedig 15.9, illetőleg 21.5 %-a.

3. §. A mezőgazdasági termelés munkaszükséglete.

A mezőgazdasági termelés munkatényezője megoszlik emberi (kézi), állati és gépi munkára. E munkák kölcsönhatásban állanak egymással. Mindegyik kapcsolatban van a másik kettővel.

Tanulmányunk a termelés emberi munkaszükségletének vizsgálatára vonatkozik. Adott állati és gépi munkaerő mellett termelési ágankint meghatározott vetésterület alapulvételével a mezőgazdasági termelés emberi (kézi) munkaszükséglete kiszámítható.

A mezőgazdasági termelés kézimunka szükségletének megállapítására vonatkozó számítások:

- a) *Halács Ágoston*¹ a trianoni békeszerződéssel megcsönkített országterület mezőgazdasági termelésének kézi munkaszükségletét vizsgálja. Az 1910. és az 1920. évi népszámlálási adatokat veszi alapul. Következtetése: a trianoni országterület mezőgazdasági termelésének kézi munkaszükséglete megegyező a trianon előtti ugyanazon országrész mezőgazdasági termelésének kézi munkaszükségletével. Az 1910. évi népszámlálással kimutatott gazdasági munkáslétszám (1,280,810) a mezőgazdasági termelés kézimunka szükséglete. Az 1920. évi népszámlálással kimutatott többlet a kézi munkaszükségletet meghaladja, a mezőgazdasági termelésben nem foglalkoztatható.
- b) *Czettler Jenő és Dezső Antal*² Üzemtani számítások segítségével tesz kísérletet a mezőgazdasági termelés kézi munkaszükségletének megállapítására. A mezőgazdasági termelés összesen 100 millió férfi munkanapot igényel. Ha egy munkásra egy évben 200 munkanapot számítunk, a mezőgazdaságnak 500,000 gazdasági munkavállalóra van szüksége.
- c) *Matolcsy Máttyás*³ Számításai a termelés kézi munkaszükségletére vonatkozó számítások sorában a legjelentősebbek. Termelési ágankint, birtokkategóriánként és a termelés időrendjében állapítja meg a szükségletet. Szerinte a mezőgazdasági termelés 1930-ban 360 millió normál munkanapot igényelt.
- d) *Szafka Elek*⁴ Üzemtani számításainak eredménye szerint a mezőgazdasági termelés kézi munkaszükséglete 110 millió munkanap.
- f) *Halács Ágoston*⁵ Újabb számításai az 1928. évre vonatkoznak. Ha a termelés az összes rendelkezésre álló kézierőt szolgálatába állítaná, akkor egy-egy mezőgazdasági munkás 263 lehetséges munkanapból csak 60%-ot, azaz 157 napot tud értékesíteni. A termelés kézi munkanap szükséglete tehát: a gazdasági munkavállalók létszáma beszorozva 157-tel.

¹² A keresők %-os arányszámát az 1930-as népszámlálási eredmények alapján 46-nak vettük.

¹ *Halács Ágoston*: A mezőgazdasági válság szociális kihatásai. Mezőgazdasági Közlöny V. évf. 5. sz.

² *Czettler Jenő*: A földműves munkások aktuális kérdései. Társadalombiztosítási Közlöny 1929. évi júliusi sz.

³ *Matolcsy Máttyás*: A mezőgazdasági munkanélküliség Magyarországon. A Magyar Gazdaságkutató Intézet 6. számú különkiadványa. 1935; — Agrárpolitikai feladatok Magyarországon. 1934.

⁴ *Szafka Elek*: A mezőgazdasági munkaalkalom Csonka-Magyarországon. Magyar Gazdák Szemléje 37. évf. 8—9. sz.

⁵ *Halács Ágoston*: A mezőgazdasági válság szociális kihatása. Mezőgazdasági Közlöny V. évf. 5. sz.

A mezőgazdasági termelés kézi munkaszükségletére vonatkozó számítások alapját azok az üzemtani megállapítások képezik, amelyek veteményenkint a kézi munkanap szükségletet kulcsszámokban rögzítik. Tekintettel arra, hogy a kulcsszámokra vonatkozólag a szakértők egységes állásponton nincsenek, a számítások eredményei a különböző kulcsszámok alapulvétele szerint különböznek.

A termelés kézi munkaszükséglete a termelés strukturája következtében idényszerűen hullámzó. A szükséglet június-július hónapban a legmagasabb, január hónapban van mélyponton.

A termelés kézi munkaszükségletének felmérése szükséges. A munkásállományban rendelkezésre álló fedezetnek a szükséglettel történő összevetése teszi lehetővé a mezőgazdasági munkapiac vizsgálatát.

4. §. A mezőgazdasági munkapiac.

A közgazdaságtan megállapítása szerint, mivel a munkának mint gazdasági jószágnak mennyisége korlátolt, ezért a munkának piaca is van. A piac tényezői a kereslet és kínálat. A munkapiac helyzetét e két tényező egymáshoz való viszonya alakítja.

A magyar mezőgazdasági termelés kézi munkaszükséglete, tekintettel arra, hogy a megművelhető terület lényegesen ki nem terjeszthető és a művelés intenzitása csak bizonyos határokig növelhető, évről-évre meglehetősen állandó. A kereslet nagysága tehát a szükségletnek megfelelően nagyban-egészben állandónak tekinthető.

A keresőképes gazdasági munkavállalók tömege jelenti a kínálatot. A munkavállalók létszáma a természetes szaporodás következtében állandóan nő.

A magyar mezőgazdasági munkapiacon a kínálat mindenkor túlsúlyban volt a kereslettel szemben. A mezőgazdaságban nem foglalkoztatható felesleg vagy elhagyta az ország területét, vagy az országban a mezőgazdaságon kívül keresett munkaalkalmat.

A magyar területet elhagyó kivándorlók létszáma az első világháborút megelőző másfél évtized alatt 1.4 millió volt.¹

Az 1937. évtől külföldön hatósági közvetítéssel idényszerűen foglalkoztatott mezőgazdasági munkások létszáma:

1937-ben	2.749
1938-ban	10.227
1939-ben	14.978
1940-ben	2.472
1941-ben	7.768
1942-ben	5.279 ²

Az ország területén maradó, de a mezőgazdasági termelésen

¹ *Laky Dezső*: A Magyar Szent Korona Országainak kivándorlása és visszavándorlása. 1899—1915. Magyar kir. Központi Statisztikai Hivatal 1918. 14. o.

² *Ghyeczy Béla*: Magyar mezőgazdasági munkások a Németbirodalomban. 1942.

kívül foglalkoztatott gazdasági munkavállalók létszámát megállapítani nem könnyű. E létszám az ipar konjunkturális hullámzása, valamint az egyéb munkalehetőségek szerint a mezőgazdasági termelés strukturális szükséglet változásával kapcsolatban is állandóan változó. A felesleget a kereskedelem és egyéb foglalkozási ágak mellett elsősorban az ipar szívja fel. Az őstermelő népesség 1920-tól 1950-ig terjedő szaporulatának (473.500 lélek) nem egészen egytized része maradt a mezőgazdaságban. A gyáripari és kézműipari munkások létszámának a növekedése 5 $\frac{1}{2}$ év alatt (1930. I. hótól 1940. VIII. hóig) kerekén 275.000 fő.³

A kínálat túlsúlya következtében a mezőgazdasági termelésben foglalkoztatott munkavállalók munkaerejüket és munkakapacitásukat változó százalékban tudják érvényesíteni. A keresőképes gazdasági munkavállaló foglalkoztatottságának mértéke jelzi a mezőgazdasági munkapiacra a kínálat alakulását és egyben az ellátottság fokát.

a) Munkanélküliség.

A mezőgazdasági munkapiacra — mint említettük — a munkaerőkínálat túlsúlyban van. A keresőképes gazdasági munkavállalók egy része tehát vagy nem jut, vagy csak részben jut munkához. A munkához nem jutókat abszolút vagy teljesen munkanélkülieknek, a részben munkához jutókat relatív munkanélkülieknek nevezzük.

A munkanélküliség strukturális és idényszerű. Strukturális olyan értelemben, hogy szoros függvénye a mezőgazdasági termelés változó kézi munkaszükségletének és idényszerű, azaz a változó kézimunkaszükséglettel fordított arányban a termelés különböző időpontjaiban súlyosbodó, illetőleg enyhülő.

A mezőgazdasági munkanélküliség kérdése a szakirodalomban kellően feltárt és előtérben álló probléma. A munkanélküliség mérvének alakulására az egyetlen támaszpontot a földművelésügyi minisztérium gazdasági munkaközvetítési szakigazgatásának 1955 óta rendszeresen végzett és az előbbieken már ismertett adatfelvétele szolgáltatja.

A munkapiac havonkinti és évenkinti alakulására vonatkozó adatok kiértékelésére eddig kétféle módszer volt használatos.

Az egyik módszer:⁴ az évi átlagok összehasonlítása. Kiszámítja, hogy vármegyénként az évi átlagban vett munkanélküliség hány %-a a vármegye évi átlagban vett munkásállományának és eszerint állítja rangsorba a vármegyéket. A rangsort a munkanélküliek átlagszámának egyidejű feltüntetésével korrigálja.

A másik módszer⁵ teljesen munkanélküliek és elégtelenül foglalkoztatottak között különböztet.

³ *Pernecky Béla*: A mezőgazdasági munkanélküliség. Magyar Gazdák Szemléje. 1941. aug.

⁴ *Szeibert János*: Munkanélküliség és napszámber a mezőgazdaságban. 1959.

⁵ *Pernecky Béla*: A mezőgazdasági munkanélküliség. Magyar Gazdák Szemléje 1941. aug.

Teljesen munkanélküli az, aki aratás idején sem jut munkához, mert feltehető, hogy az, aki nem arat, az az egész éven át munkanélkül van.

Elégtelenül foglalkoztatott az, aki évenként hat hónapnál kevesebb ideig dolgozik.

A teljesen munkanélküliek számát az aratás alatti, azaz a júliusi adatok adják, az elégtelenül foglalkoztatottak számát pedig a májusi, illetőleg az októberi adatok közül a magasabb szolgáltatja. A feltevés az elégtelenül foglalkoztatottak számának megállapításánál ugyanis az, hogy a munkavállalók közül azok, akik májusban illetőleg októberben munkában állottak, legalább hat hónapig foglalkoztatottak.

Az eddig használt kiértékelési módszerek a vármegyék változó munkapiaci helyzetének összehasonlítására kielégítő megoldást nem szolgáltatnak.

Az egyik módszer: az évi átlagok összehasonlítása az átlagot összetevő tényezőket takarja el. E módszer alkalmazása emellett helytelen következtetésekre is lehetőséget ad.⁶ A másik módszer: a teljesen munkanélküliek és az elégtelenül foglalkoztatottak számának összehasonlítása, viszont — eltekintve attól, hogy a foglalkoztatottsági lehetőségek közül csak két csoportot tüntet fel — félreérthető kategorizálást és összehasonlításra nem alkalmas százalékolást jelent. Ebben a csoportosításban ugyanis az elégtelenül foglalkoztatottak számában benne vannak a nem foglalkoztatottak, tehát a teljesen munkanélküliek is. A teljesen munkanélküliek és a fenti tág értelemben vett elégtelenül foglalkoztatottak számának százalékos arányszámait korrelációba állítani pedig nem lehet, mert a teljesen munkanélküliek száma a július hónapi, az elégtelenül foglalkoztatottak száma viszont a július hónaptól különböző májusi vagy októberi munkásállományra vonatkozik.

A munkapiac alakulására, a vármegyék munkapiaci helyzetének összehasonlítására módszerünk a következő:

Megkülönböztetünk:

1. nem	} foglalkoztatott munkásokat.
2. elégtelenül	
3. kielégítően	
4. állandóan	

ad 1. Nem foglalkoztatott munkások azok, akik július hónapban munkanélkül vannak.

ad 2. Az elégtelenül foglalkoztatott munkások számát megkapjuk, ha a májusi és októberi munkanélküliek összeadott számának feléből levonjuk a nem foglalkoztatottak számát.

ad 3. A kielégítően foglalkoztatott munkások számát megkapjuk, ha a január havi munkanélküliek számából levonjuk a nem foglalkoztatott és az elégtelenül foglalkoztatott munkások számát.

⁶ L.: *Ghyczy Béla*: Magyar mezőgazdasági idénymunkások a Németbirodalomban, Budapest 1942. 25—36. o.

ad 4. Az állandóan foglalkoztatott munkások számát megkapjuk, ha a munkásállomány évi átlagából levonjuk a nem, az elégtelenül és a kielégítően foglalkoztatottak számát.

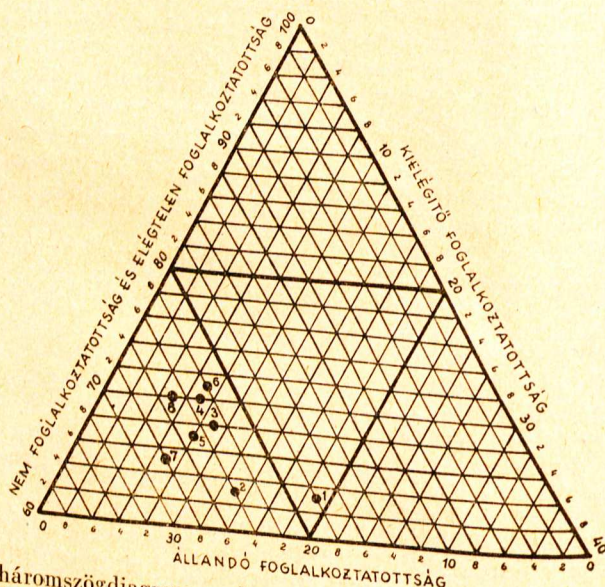
A felsorolt munkáskategóriák létszámát a munkásállomány évi átlagához mérve százalékoljuk.

E módszer a munkapiac évenkénti alakulásának, valamint a vármegyék munkapiaci helyzetének összehasonlítására alkalmas eljárást jelent.

Az alábbiakban a fenti módszer alapján a munkapiacnak 1935—1942. évi alakulását hasonlítjuk össze.

Sor- szám	Év	Munkás- állomány	F o g l a l k o z t a t o t t		% K i e l é g i t ő e n		% E l é g t e l e n ű l		Nem	%
			Állandóan	%	Kielégítően	%	Elégtelenül	%		
1.	1935	706.415	446.581	63.2	125.577	17.7	61.449	8.7	73.208	10.4
2.	1936	728.691	462.210	63.4	171.469	25.6	46.184	6.3	48.828	6.7
5.	1937	749.505	506.206	67.6	171.885	22.9	56.646	4.9	34.566	4.6
4.	1938	753.991	525.074	69.6	172.128	22.8	54.585	4.7	22.206	2.9
5.	1939	842.159	565.421	66.9	210.459	25.0	44.647	5.3	25.652	2.8
6.	1940	855.507	605.495	70.8	191.559	22.4	44.271	5.2	14.202	1.6
7.	1941	1.074.076	692.511	64.5	505.551	28.2	57.084	5.3	21.350	2.0
8.	1942	1.449.235	1.011.525	69.8	570.151	25.5	45.682	3.0	24.049	1.7

A MEZŐGAZDASÁGI MUNKAPIAC ÉVENKINTI ALAKULÁSA.

Fenti háromszögdiagrammunkon az alakulás irányát szemléltetjük. E háromtengelyű ábrázolás módszerét illetően utalunk a tanulmányunk 27. oldalán szerint az 1935—1942. évekre utal.

Megállapítható, hogy a munkapiac az utóbbi években rohamosan javuló helyzetet mutat. A mezőgazdasági munkapiac alakulását, a munkanélküliség strukturális és idényszerű jellegét, az 1. számú ábra érzékelteti.

1. Az 1939., 1940. és 1941. évi adatok.

A földművelésügyi minisztérium munkaközvetítési szakigazgatásának 1935—1938. évi munkapiaci adatait *Szeibert János: Munkanélküliség és napszámber a mezőgazdaságban (1939)* című munkájában részletesen bemutatja és kiértékeli.

Az 1939., 1940., 1941. évi adatokat az 1935—1938. évi adatokhoz hasonló csoportosításban vettük fel. Tekintettel arra, hogy ezeket az adatokat a szakirodalomban még nem ismertették, azokat az alábbiakban s tanulmányunk függelékében közöljük. Célunk ezzel az, hogy a mezőgazdasági munkapiacra vonatkozó s 1935 évvel kezdődő adatsor folyamatosságát biztosítsuk.

A férfi, nő és gyermek-munkások számának, valamint a munkanélküliség mérvének alakulása évi átlagban a következő:

Év	Munkás- létszám	Munka- nélküliek	Munkanélküliek a munkáslétszám %-ában
1939. férfi	535.219	65.277	12.2
nő	177.781	27.547	15.5
gyermek	129.159	20.658	16.0
összesen	842.159	113.482	13.5
1940. férfi	545.257	62.820	11.5
nő	179.612	26.051	14.5
gyermek	150.458	19.090	14.6
összesen	875.307	107.961	12.6
1941. férfi	696.528	99.242	14.2
nő	226.975	45.400	20.0
gyermek	150.575	32.754	21.8
összesen	1.074.076	177.396	16.5

Az 1940-es adatok javulást, az 1941-es adatok visszaesést jeleznek. A férfiak, nők és gyermekek munkanélküliségének összehasonlítása megerősíti azt a megállapítást, hogy a munkanélküliség aránya mindenkor a gyermekmunkások csoportjában a legkedvezőtlenebb. A legkedvezőbb a férfimunkásoknál. Magyarazata az, hogy a munkapiacra a férfimunkaerő a végzendő munkák természetét és az ahhoz való alkalmasságot illetően a női és gyermek-munkaerő előtt elsőbbséget élvez.

A fenti adatok az országos átlagot tüntetik fel évenként. Az átlagok a munkapiac havonkénti alakulásának széles határok közötti hullámzását nem érzékeltetik. Alábbi táblázatunk a munkanélküliségnek a munkásállományhoz viszonyított havonkénti alakulásának %-ban kifejezett arányszámait foglalja össze.

Hónap	1939	1940	1941	Hónap	1939	1940	1941
I.	35.7	29.8	35.5	VII.	5.1	1.7	2.0
II.	25.9	28.7	35.8	VIII.	4.0	1.7	2.5
III.	23.5	22.5	25.6	IX.	5.7	5.4	4.4
IV.	14.6	15.9	14.3	X.	7.7	5.6	6.6
V.	8.6	7.9	8.5	XI.	15.7	11.6	28.5
VI.	3.7	4.9	4.1	XII.	21.2	19.7	30.9
				Évi átlag	13.5	12.6	16.5

Az arányszámok januárban érik el a csúcsot a mélypontot pedig a július havi adatok képviselik. Az arányszámok szabályos mértékű csökkenése, illetőleg emelkedése évenként rendszeresen megismétlődik.

A munkanélküli férfiak, nők és gyermekek munkanélküliségének a munkásállományhoz viszonyított arányszámait a következők:

Hónap	Férfi			Nő			Gyermek	
	1939.	1940.	1941.	1939.	1940.	1941.	1940.	1941.
I.	27.5	26.8	50.7	54.4	54.6	59.9	59.0	50.0
II.	25.5	26.5	29.0	29.6	52.9	40.5	50.7	46.5
III.	21.2	20.2	19.9	26.6	25.9	28.9	27.4	35.0
IV.	15.7	12.9	12.5	16.2	16.0	17.5	16.4	19.0
V.	8.1	7.1	7.1	9.8	9.5	11.1	8.8	10.2
VI.	5.4	4.4	5.8	4.5	5.8	5.2	5.9	4.2
VII.	2.6	1.6	1.8	5.2	1.8	2.4	3.0	2.5
VIII.	5.5	1.5	2.1	4.8	2.5	5.1	5.1	5.4
IX.	5.2	2.9	5.5	6.6	4.2	5.1	6.5	7.2
X.	6.8	5.0	5.0	9.0	6.5	9.1	9.9	10.5
XI.	11.7	10.5	24.9	16.6	15.5	55.5	18.0	55.4
XII.	18.9	18.4	27.2	24.4	21.2	58.6	26.4	56.9
Évi átlag:	12.2	11.5	14.2	15.5	14.5	20.0	16.0	21.8

Az arányszámokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a gyermekek munkanélkülisége havonkénti alakulásában is mindig a legnagyobb, a legkedvezőbb pedig a férfimunkások helyzete. Az őszi munkák befejeztével a munkanélküliség arányszámait november végén ugrásszerűen emelkednek s a téli kényszerpihenő következtében magas arányszámok csupán április—május hónapokra csökkennek erőteljesebben.

A havonkénti átlagok vizsgálata után rátérünk a vármegyék munkapiaci helyzetének ismertetésére.

2. A vármegyék munkapiaci helyzete.

A vármegyék általános munkapiaci helyzetét munkapiacunk havonkénti alakulása határozza meg. Hogy melyik vármegyék munkapiaci helyzete kedvezőbb a másiknál ennek megállapítására teljesértékű összehasonlító módszerünk nincs.

Az 1939., 1940. és 1941. évre vonatkozóan — hogy a Szeibert-féle adatkiértékelési módszer folyamatosságát biztosítsuk — mi is az évi átlagok szerint állítjuk rangsorba a vármegyéket. Az átlagok az átlag összetevőinek szóródására következtetést nem engednek. A szóródásnak pedig jelen esetben különös jelentősége van. A nyári hónapok munkanélkülisége ugyanis mindenkor súlyosabb jellegű, mint a téli hónapok kényszer jellegű munkanélkülisége. Az évi átlag alapján rangsorolt vármegyék munkanélküliségének évi arányszáma mellett — korrekcióképpen — feltüntetjük a július havi munkanélküliségnek a július havi munkásállományhoz viszonyított arányszámát. (1., 2., 3. sz. táblázat.)

Munkanélküliek 1959-ben.

Vármegye	Szám- szerint évi átlag	A munkáslétszám %-ában évi átlag	VII. hó
Üng	876	42,5	0,1
Nyitra-Pozsony	8.877	41,5	1,8
Bereg-Ugocea	2.805	26,4	8,5
Bihar	4.665	24,5	2,2
Komárom	5.924	25,9	1,7
Hajdu	6.567	20,4	4,6
Békés	12.272	19,8	5,4
Szabolcs	8.759	18,2	7,6
Bars és Hont	1.868	17,5	0,5
Esztergom	661	17,1	—
Csanád-Arad-Torontál	5.451	16,1	1,1
Szatmár	1.158	15,5	17,5
Heves	10.025	15,1	5,8
Jász-Nagykun-Szolnok	9.870	15,1	5,1
Borsod	5.169	14,6	4,8
Abauj-Torna	1.575	14,5	0,5
Zala	5.491	10,1	0,6
Csongrád	4.654	10,0	2,2
Fejér	2.799	9,5	2,8
Győr-Moson	1.607	9,5	3,9
Nógrád	1.670	9,2	2,2
Gömör-Kishont	655	9,0	4,2
Sopron	1.068	8,1	0,1
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	5.028	6,9	1,5
Bács-Bodrog	971	6,4	0,2
Vas	1.554	6,0	1,1
Zemplén	720	5,9	0,6
Veszprém	1.150	5,4	2,8
Somogy	1.495	4,0	0,1
Baranya	249	1,7	0,1
Tolna	517	1,2	—
Összesen	113.482	15,5	5,1

Munkanélküliek 1940-ben.

Vármegye	Szám- szerint évi átlag	A munkáslétszám %-ában	
		évi átlag	VII. hó
Ung	850	44.2	—
Nyitra-Pozsony	7.538	33.6	2.5
Bihar	5.660	26.6	19.1
Hajdu	5.921	21.4	1.8
Békés	11.302	18.7	3.7
Bars és Hont	2.919	18.4	0.4
Komárom	4.534	18.0	0.5
Jász-Nagykun-Szoínok	11.302	17.8	5.5
Bereg-Ugocea	2.593	17.4	0.6
Szatmár	1.429	17.1	13.5
Szabolcs	8.215	17.0	3.4
Abauj-Torna	1.471	15.1	0.9
Nógrád	2.693	15.6	0.9
Heves	9.080	15.4	0.1
Esztergom	694	15.0	0.9
Borsod	4.534	12.5	0.1
Csanád-Arad-Torontál	3.627	11.1	0.8
Sopron	1.538	10.9	0.1
Zemplén	1.391	10.2	4.2
Gömör-Kishont	630	10.1	0.4
Győr-Moson	1.655	9.0	0.2
Csongrád	3.405	7.3	1.4
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	4.698	7.0	0.5
Bács-Bodrog	1.091	6.9	0.5
Zala	2.510	6.6	—
Zala	1.798	5.9	1.4
Fejér	2.064	5.8	0.6
Somogy	1.145	5.1	—
Vas	886	4.1	1.9
Veszprém	342	2.5	—
Baranya	542	1.5	1.4
Tolna	428	1.5	1.4
Összesen	107.961	12.6	1.7

Munkanélküliek 1941-ben.

Vármegye	Szám- szerint évi átlag	A munkáslétszám	
		%-ában évi átlag	július hó
Ung	1.017	48,5	2,7
Szabolcs	50.604	34,0	—
Ungi K. K.	1.282	28,8	74,8
Beregi K. K.	11.129	28,1	40,4
Nyitra-Pozsony	6.557	27,2	2,6
Csongrád	12.587	26,6	1,7
Bihar	8.575	25,1	4,1
Hajdu	6.554	25,1	2,0
Komárom	4.950	25,4	2,7
Máramarosi K. K.	6.808	23,5	55,2
Údvarhely	1.676	22,5	3,3
Máramaros	2.048	21,4	9,3
Maros-Torda	3.065	19,9	—
Ugoesa	1.278	19,4	9,8
Zala	7.600	19,2	—
Szatmár	5.554	18,5	5,0
Szilágy	4.065	17,9	3,3
Csanád-Arad-Torontál	5.792	17,5	—
Bars és Hont	2.575	16,9	0,5
Heves	9.049	16,2	0,5
Bács-Bodrog	3.447	15,1	—
Borsod	5.610	14,4	1,1
Szolnok-Doboka	2.240	13,7	—
Kolozs	778	13,2	5,8
Békés	8.137	13,0	0,8
Beszterce-Naszód	1.044	12,9	1,8
Bereg	699	12,8	1,4
Vas	1.585	11,5	0,4
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	6.455	11,2	—
Jász-Nagykun-Szolnok	6.011	11,0	—
Abauj-Torna	1.052	10,5	—
Nógrád	1.478	9,4	—
Gömör-Kishont	579	9,3	—
Háromszék	187	8,7	1,9
Csik	737	5,6	—
Győr-Moson	880	4,7	—
Zemplén	1.079	4,5	—
Sopron	684	4,1	2,1
Fejér	892	3,7	—
Somogy	1.136	2,6	0,2
Esztergom	80	2,1	—
Veszprém	311	1,5	—
Baranya	—	—	—
Tolna	—	—	—
Összesen	177.596	16,5	2,0

A július havi adatokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy 1959-ben a legkedvezőtlenebb helyzetben Szatmár vármegye volt. 17.5-es arányszámával messze kiugrik. Szatmárt Bereg-Ugocea. (8.8) és Szabolcs (7.6) vármegye követi. Borsód, Hajdú és Gömör-Kishont arányszáma 4 és 5 között van; Győr-Moson Heves, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék arányszámai meghaladják a 5-at, de a 4-et el nem érik; a fel nem sorolt vármegyék helyzetét pedig a 5-nál alacsonyabb arányszámok jellemzik.

1940-ben Bihar áll az élen (19.1). Bihar Szatmár követi (15.5). Érdekes, hogy az arányszámok többségükben még az 1-et sem érik el.

1941-ben a kibővített adatszolgáltatás az Ungi Közigazgatási Kirendeltség helyzetét 74.8-as arányszámmal különösen rossznak tünteti fel. Érdekes, hogy az adatok szerint a munkanélküliség a Kirendeltség területén júliusban kulminál. A munkanélküliség ilyen irányú alakulása csak azzal magyarázható, hogy a Kirendeltség területén élő munkások többsége az erdei munkákkal keresi kenyerét. Az erdei munkák pedig kb. szeptember hó 15-étől május hó 15-éig tartanak.

A Beregi Közigazgatási Kirendeltség (40.4) és a Máramarosi Közigazgatási Kirendeltség (55.2) arányszámai azt igazolják, hogy Kárpátalja területén a nyári munkanélküliség arányai nyomasztók. Ezt erősítik meg Máramaros (9.5), illetőleg Ugocea (9.8) vármegyék arányszámai is. A megjelölt kirendeltségeken, illetőleg vármegyéken kívül még Szatmár (5.0), Bihar (4.1) Kolozs (5.8) vármegyék helyzete kedvezőtlen.

A három év munkanélküliségét átlagokban tekintve a legsúlyosabb helyzetben mindhárom évben Ung vármegye volt. Itt a munkanélküliek arányszáma évi átlagban a 40%-ot is meghaladta, sőt egyre erősbödvé 1941-ben már az 50%-ot is megközelítette. A Kárpátalján megrekedt munkástömegek elhelyezése és foglalkoztatása a munkaközvetítési feladatok egyik legsúlyosabbika.

Ung vármegye után 1959, 1940-ben Nyitra-Pozsony (41.5) (55.6) 1941-ben pedig Szabolcs vármegye (54.0) következett. Majd az 1959. évben Bereg, Ugocea, Bihar, Komárom, Hajdú, 1940-ben Bihar, Hajdú, 1941-ben az Ungi Közigazgatási Kirendeltség, Beregi Közigazgatási Kirendeltség, Nyitra-Pozsony, Csongrád, Bihar, Hajdú, Komárom, Máramarosi Közigazgatási Kirendeltség, Udvarhely és Máramaros vármegye következett. A felsorolt vármegyék (közigazgatási kirendeltségek) területén a munkanélküliek arányszáma meghaladta a 20%-ot. Megfigyelhető, hogy a kedvezőtlen helyzetben lévő vármegyék (közigazgatási kirendeltségek) elsősorban Kárpátalja területén és annak peremén helyezkednek el. A Székelyföldön Udvarhely, a Kisalföldön Komárom (1959, 1941-ben) Nyitra-Pozsony (1941-ben), a Tiszántúlon Bihar és Hajdú (1959, 1940, 1941-ben), valamint Csongrád (1941-ben).

A 10 és 20% közötti munkanélküliségi arányszámot felmutató vármegyék száma 1959-ben 11, 1940-ben 16, 1941-ben pedig, tekintettel az adatfelvétel kiterjesztésére 19.

Ha a legkedvezőbb helyzetben lévő, azaz 10, vagy annál kevesebb %-os arányszámmal szereplő vármegyék elhelyezkedését vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy azok elsősorban a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal tájbeosztása szerint a Dunántúl területén helyezkednek el. Tolna, Baranya a dunántúli vármegyék között is kiváltságos helyet foglalnak el.

A dunántúli vármegyéken kívül a kisalföldi vármegyéket 1959-ben Sopron és Győr-Moson, 1940-ben Győr-Moson, 1941-ben Esztergom, Sopron, Győr-Moson és Pozsony képviselik. A Duna-Tiszaközének két vármegyéje 1959-ben és 1940-ben mutat fel kedvező (10%-os arányszámon aluli) helyzetet. Az északi dombosvidék területéről 1959-ben Zemplén, Nógrád, Gömör és Kishont, 1941-ben Zemplén, Gömör és Kishont, Nógrád vármegyék, a Tiszántúlról 1959-ben és 1940-ben Csongrád, Székelyföld területéről pedig Csik és Háromszék vármegyék foglalnak el kedvező rangsort.

A munkanélküliek létszámát figyelembevéve 1959-ben Békés vármegye foglalja el a vezető helyet (12.272 munkanélküli), majd Heves (10.025), Jász-

Nagykún-Szolnok (9.870), Nyitra-Pozsony (8.877) és Szabolcs vármegye (8.759) következnek. 1940-ben Békés és Jász-Nagykún-Szolnok áll az élen (11.502, 11.502), majd Heves (9.080) és Szabolcs (8.215) foglalja el a második és harmadik helyet. 1941-ben Szabolcs erőteljesen dominál (50.604), Csongrád (12.587), Beregi Közigazgatási Kirendeltség (11.129), Heves (9.049), Bihar (8.575), Békés (8.137) vármegyék területén lévő munkanélküliek száma is jelentős.

Az alábbiakban a vármegyéket táblázatban foglaljuk munkanélküliségi arányszámuk szerint.

Év	É v i á t l a g b a n				Összesen
	0.0—10.0 %-os munkanélküliséget	10.1—20.0	20.1—50.0	50.1— v á r m e g y é k s z á m a :	
1939.	14	11	4	2	51
1940.	11	16	2	2	51
1941.	15	19	10	2	44

3. Az 1942. évi adatok.

Az 1942. évi adatokat — tekintettel arra, hogy a 200.600/1941. F. M. sz. rendelet a munkapiaci adatfelvétel formáját megváltoztatta — az 1935—1941. évi adatok feldolgozási módszerétől eltérően már ismertetett módszerünk szerint értékeltük ki.

4. számú táblázatunkban a munkanélküliség havonkinti és vármegyéenkinti alakulását érzékeltetjük a mindenkori munkásállomány %-ában. A %-os arányszámok mögött rejlő abszolút számok nagyságát a %-számok különböző erősségű háttérével szemléltetjük.

2. számú háromszögdiagramunkban a vármegyék munkapiaci helyzetét *Norbert Krebs* módszerével hasonlítjuk össze. *Krebs* háromtengelyű ábrázolásának alapja az a geometriai tény, hogy az egyenlőoldalú háromszög magassága mindig ugyanaz, és bármely pontjának a három oldaltól való távolsága összegezve mindig egyenlő a magassággal, ezért állandó. Számítási módszerünkben a nem foglalkoztatottak és az elégtelenül foglalkoztatottak csoportjait összevonjuk és ezt az összevont csoportot állítjuk a kielégítően foglalkoztatottak és az állandóan foglalkoztatottak csoportjai mellé. Így az össz-munkásállományt 100 egységnek véve, annak három része tagolódásának arányát *Krebs* módszerével ábrázolni tudjuk. A három csoport szerinti megoszlás mellett a munkásállomány nagyságát a nagysággal arányos körökkel szemléltetjük. A körökben a m. kir. Statisztikai Hivatal 1941. évi adatainak alapulvételével a vándorlás, illetőleg a vándormunkások (a vármegye területét elhagyók, a vármegye területére jövők és a vármegye területén belül vándoroltak) számát az évi átlag-munkásállományhoz viszonyítjuk.

5. számú táblázatunk a háromszögdiagramm elkészítéséhez kiszámított adatokat tartalmazza.

Az 1942. évi mezőgazdasági munkapiacra vonatkozó táblázataink a mezőgazdasági munkapiac vármegyéenkinti és havonkinti alakulását — az eddig alkalmazott eljárásokkal szemben — pontosabban rögzítik.

b) Munkásvándorlás.

A mezőgazdasági munkapiac alakulásának, a kereslet és kínálat eloszlása következtében, állandó kísérő jelensége a munkásvándorlás. Évről-évre valóságos népvándorlás indul meg a munkástömegekkel telített gócból a munkáskészhiányban szenvedő területek mezőgazdasági üzeimei felé. Mint a vándormadarak vonulási irányának, vagy a golfáram útjának, a munkásvándorlásnak is megvannak a maga útvonalai. A kibocsátó gócok és a felvívó tájak központjai között a széles mederben hömpölygő áramlás mellett ezer és ezer apró ér hálózza be a munkapiac területét. A mezőgazdasági termelés idényszerűsége következtében az áramlás liktetése évről-évre periódusszerűen ismétlődik.

A vándorlás pontos statisztikai felmérésére irányuló törekvések sorában első a földművelésügyi minisztériumnak 1925. évvel kezdődő rendszeres adatgyűjtési tevékenysége. A földművelésügyi miniszter évről-évre rendeletben szólította fel a törvényhatóságok első tisztviselőit az adatszolgáltatásra. Az adatszolgáltatási kötelezettség a törvényhatóság területén a mezőgazdasági üzemekben foglalkoztatott idegen törvényhatóságbeli és külhonos mezőgazdasági munkások létszámának jelentésére vonatkozott.

Az adatszolgáltatók — részletes utasítás hiányában — feladatukat különbözőképpen oldották meg. Egyik részük a lehető legpontosabban tett eleget a rendeletnek, felsorolván az idegen törvényhatóságbeli (külhonos) munkásokat foglalkoztató üzemek tulajdonosát, helyét, az alkalmazott munkások lakóhelyét, nemek szerinti megoszlását s a végzett munka természetét, az adatszolgáltatók másik része viszont csak összesített adatokat (a törvényhatóság területére összesen hány bevándorló érkezett, honnan) jelentettek.

Az így rendelkezésre álló adatoknak egységes alapokon történő feldolgozása a törvényhatósági kereteknél részletesebb vizsgálatot lehetővé nem tett. Ezen adatok tükrében vándormunkásnak csak az a mezőgazdasági munkavállaló számított, aki lakóhelyének törvényhatósági határain kívül vállalt munkát. A vándormozgalom hullámverésében tehát csak a törvényhatósági határon átsapó hullámokat figyelték meg.

Az 1935. év óta gyűjtött adatok közül részletesebb feldolgozásban egyedül az 1936. és 1937. évi adatok állanak rendelkezésünkre.⁷

A munkásvándorlás 1940. évi adatait a m. kir. Központi Statisztikai Hivatalhoz beküldött szerződésmások alapján *Heller András* dolgozta fel. „Munkáscsoportok és vándormozgalom a mezőgazdasági munkásszerződések alapján” című tanulmánya⁸ a vándormozgalom statisztikai vizsgálata szempontjából forduló

⁷ *Szeibert János*: Munkanélküliség és napszámber a mezőgazdaságban. 1959. 18—20. old.

⁸ Magyar Statisztikai Szemle 1941. 8. szám.

A mezőgazdasági munkapiac 1942. évi alakulása vármegyénként.

Sor- szám	Vármegye	Munkás- állomány (évi átlag)	Nem	% Elég- telenül		% Kielégi- tően		% Állan- dóan	%	
				foglalkoztatotti	munkások	száma	száma			
1.	Bács-Bodrog	110.598	2.251	2	9.966	9	6.877	6	91.504	85
2.	Pest-Pilis-Solt-Kiskun	100.056	11	—	626	1	19.239	19	80.160	80
3.	Szabolcs	86.530	—	—	1.500	1	74.500	87	10.530	12
4.	Békés	65.086	3.587	5	1.798	5	26.081	40	33.620	52
5.	Heves	64.534	—	—	1.405	2	51.885	49	51.246	49
6.	Jász-Nagykun-Szolnok	62.885	—	—	4.258	6	22.015	35	36.652	59
7.	Bihar	56.545	155	—	5.019	6	19.428	34	33.945	60
8.	Csongrád	50.211	1.702	5	5.092	6	14.810	30	30.607	61
9.	Zala	49.118	562	1	845	2	15.087	26	34.626	71
10.	Máramarosi K. K.	45.077	6.071	15	—	—	1.698	3	37.508	84
11.	Somogy	44.167	373	1	146	—	5.515	8	40.135	91
12.	Szatmár	41.086	—	—	4.605	11	8.452	21	28.051	68
13.	Borsod	40.555	—	—	208	1	15.490	38	24.857	61
14.	Fejér	40.175	—	—	—	—	5.975	10	36.202	90
15.	Csanád-Arad-Torontál	35.757	589	1	1.250	5	8.167	23	25.771	73
16.	Hajdu	34.466	—	—	1.481	4	6.782	20	26.205	76
17.	Szolnok-Doboka	32.132	—	—	1.409	4	6.621	21	24.102	75
18.	Beregi K. K.	31.857	5.281	10	1.587	4	8.957	28	18.252	58
19.	Szilággy	31.748	951	5	1.574	4	5.314	17	25.909	76
20.	Komárom	31.451	82	—	295	1	8.015	25	23.059	74
21.	Vas	30.554	105	—	352	1	9.085	30	21.052	69
22.	Baranya	28.624	—	—	—	—	—	—	28.624	100
23.	Tolna	27.565	—	—	12	—	1.665	6	25.688	94
24.	Zemplén	25.964	—	—	157	—	4.112	16	21.715	84
25.	Nyitra-Pozsony	24.974	—	—	67	—	12.190	49	12.717	51
26.	Nógrád	25.211	—	—	175	1	7.071	30	15.967	69
27.	Győr-Moson-Pozsony	22.151	—	—	122	1	2.950	15	19.099	86
28.	Bars-Hont	21.744	—	—	—	—	5.101	24	16.643	76
29.	Maros-Torda	20.245	1.067	5	146	1	4.975	25	14.055	69
30.	Veszprém	19.642	—	—	129	—	779	4	18.754	96
31.	Sopron	15.851	—	—	148	1	1.789	11	15.894	88
32.	Abauj-Torna	15.156	17	—	60	—	3.326	22	11.753	78
33.	Máramaros	13.554	2.055	15	721	5	—	—	10.800	80
34.	Beszterce-Naszód	13.502	—	—	165	1	—	—	15.159	99
35.	Háromszék	12.747	45	—	514	4	550	3	11.840	93
36.	Kolozs	12.667	418	3	354	3	1.151	9	10.744	85
37.	Csik	11.916	—	—	—	—	4.058	34	7.878	66
38.	Ungi K. K.	11.881	472	4	381	5	—	—	11.028	95
39.	Bereg	10.805	155	1	446	4	3.222	30	6.982	65
40.	Udvarhely	8.997	64	1	886	10	1.760	19	6.287	70
41.	Ugocsa	7.067	—	—	402	5	1.604	25	5.061	72
42.	Esztergom	6.645	—	—	—	—	472	7	6.171	95
43.	Gömör-Kishont	6.165	64	1	11	—	—	—	6.088	99
44.	Ung	4.018	—	—	202	5	757	19	3.059	76

pontot jelent. Nemcsak a vármegyék határain áteső vándormozgalmat tette vizsgálat tárgyává, hanem a vármegyei kereteken belül a községek között lefolyó helyváltoztatásokat is. Megállapítása szerint a földművelésügyi minisztérium adatai — tekintettel arra, hogy csak a törvényhatóságok határait átlépő vándormozgalmakra vonatkoznak, különösen a határszéli községek közötti és a nagyobb vármegyék területén belül lefolyó vándorlás következtében — nagyobb hibaforrásokat rejtenek magukban.

Heller tanulmányát *Mozolovszky Sándor*: „Mezőgazdasági vándormunkások 1941-ben” című tanulmánya⁹ követte. Ez a tanulmány a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal hivatalos adatgyűjtésének eredményeit tartalmazza. A hivatal ugyanis 1937-ben adatgyűjtést kezdett a mezőgazdasági vándormunkásokra vonatkozóan. A rendszeres adatfelvétel módszerének kialakulásával az 1941. évi eredmények ismertetése vezette be a rendszeres adatközlést.

A vándormozgalmat felmérésére irányuló kísérletek közül kétségtelenül a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal 1941. évi vándormozgalmi adatai a legteljesebbek. A földművelésügyi minisztérium hivatalos adatgyűjtéséből csak az 1926, 1932—1938, 1940, 1941. évek képes értékű adatai állnak rendelkezésünkre. 1939-ben adatfelvétel nem volt. Alábbi táblázatunkban az 1940. évi adatokat Heller tanulmányából, az 1941. évi adatokat pedig Mozolovszky tanulmányából merítettük. A földművelésügyi minisztériumnak az 1940. évben idegen vármegyék területére vándoroltakra vonatkozó adatai ugyan teljesebbek, (összlétszám: 50.498) de mivel az adatok a vármegyéken belül vándoroltakra nem terjednek ki, célszerűbbnek ítéltük Heller adatainak felhasználását.

Az eddigi adatfelvételek eredményei:

A vándormunkások számának évenkénti alakulása.

Év	Idegen vármegyék területére vándoroltak száma:	Vármegyék területén belül vándoroltak száma:
1926.	59.550	—
1932.	12.015	—
1935.	18.089	—
1934.	50.828	—
1935.	51.127	—
1936.	55.886	—
1937.	40.285	—
1938.	55.650	—
1940.	46.217	55.945
1941.	69.809	58.450

A 6, 7. és 8. számú táblázatokban a vándorlás folyamatát a kibocsátó, befogadó és belső vándorlást felmutató vármegyék szerint részletezzük. A táblázatokban a legalább 1000 vándormunkást feltüntető vármegyéket foglaltuk össze.

⁹ Magyar Statisztikai Szemle 1942. 5—6. szám.

A vándormunkások száma 1926, 1932-1938, 1940 és 1941 években kibocsátó vármegyék szerint.

Vármegye	1926	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1940	1941
Bács-Bodrog	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.155
Békés	3.121	—	—	1.344	—	1.883	1.286	1.903	2.018	2.871
Borsod, Gömör-Kishont	8.368	2.336	8.844	5.978	6.395	7.310	8.364	6.731	9.983*	12.577*
Csongrád	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.761
Hajdú	1.016	—	—	—	—	1.561	1.321	—	1.080	1.856
Heves	7.535	1.653	1.060	7.515	8.145	7.102	10.468	9.050	8.524	14.123
Jász-Nagykún-Szolnok	1.731	1.018	—	1.069	—	—	1.030	1.101	—	1.714
Nógrád	1.999 ^o	—	—	—	1.046 ^o	—	1.016 ^o	—	1.624	1.765
Nyitra és Pozsony	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.416
Pest-Pilis-Solt-Kiskún	1.495	—	—	1.111	1.291	1.192	1.029	1.367	1.838	2.828
Somogy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.104
Szabolcs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.300
Tolna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vas	1.316	1.582	—	1.864	1.566	1.718	2.133	1.364	2.757	3.569
Zala	4.763	2.523	2.579	5.411	6.410	6.512	7.752	6.662	9.168	12.006

* Borsod vm.

^o Nógrád-Hont vm.

A vándormunkások száma 1926, 1932—1938, 1940 és 1941 években befogadó vármegyék szerint.

Vármegye	1926	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1940	1941
Baranya	—	1 814	2 145	2 521	2 551	2 717	2 946	3 392	2 560	4 523
Bars-Hont	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 111
Békés	—	—	—	2 051	1 394	—	—	1 040	1 239	1 834
Bihar	1 592	1 269	—	—	1 140	1 130	1 792	1 654	1 096	1 295
Borsod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 097
Csanád-Arad-Torontál	3 218	—	—	2 187	2 123	1 683	2 646	2 775	1 901	3 225
Csongrád	—	—	—	—	—	—	—	—	1 714	2 194
Fejér	—	—	1 878	5 266	5 343	5 595	6 476	6 671	6 245	10 329
Győr-Moson-Pozsony	1 802	1 802	1 308	1 053	1 169	1 123	1 765	1 509	1 624	2 771
Heves	—	—	—	—	—	—	—	—	1 058	—
Jász-Nagykún-Szolnok	2 782	—	—	1 618	1 420	1 323	1 274	1 709	2 575	2 376
Komárom-Esztergom	—	—	—	—	—	1 076	1 705	—	3 010*	3 575*
Nógrád	—	—	—	—	—	—	—	1 116 ^c	1 027	2 972
Pest-Pilis-Solt-Kiskún	2 258	—	—	1 268	2 213	1 536	1 384	—	3 483	3 701
Somogy	6 523	1 276	1 289	2 856	4 127	4 220	5 942	5 323	4 401	7 068
Sopron	1 606	—	—	—	—	—	1 079	1 107	1 024	1 371
Szabolcs-Ung	1 969	—	—	1 370	—	1 327	1 582	—	1 932 ⁺	1 832 ⁺
Tolna	2 805	—	—	2 358	1 996	2 714	2 942	3 660	2 696	3 903
Veszprém	3 333	1 814	—	3 692	2 922	3 577	3 761	—	3 815	5 210
Zala	—	—	1 320	—	—	—	—	—	—	—
Templén	1 191	—	1 685	1 421	1 615	1 348	1 500	1 125	1 110	1 760

A vármegyéken belül vándorolt munkások száma vármegyénként az 1940. és 1941. évben.

Vármegye	1940	1941
Baranya	1.206	—
Bars-Hont	1.004	1.446
Békés	1.895	1.217
Bihar	1.252	1.291
Borsod	1.024	2.373
Csongrád	2.576	2.515
Fejér	2.568	—
Győr-Moson-Pozsony	2.979	1.425
Hajdú	—	1.099
Heves	2.858	2.911
Jász-Nagykún-Szolnok	3.746	2.328
Komárom	2.063	1.459
Nógrád	1.767	—
Nyitra-Pozsony	1.219	1.205
Pest-Pilis-Solt-Kiskún	4.973	4.026
Somogy	6.097	2.569
Szabolcs	1.631	—
Tolna	2.779	1.169
Vas	3.035	2.417
Veszprém	1.591	—
Zala	2.736	2.245
Zemplén	1.546	—

A munkásvándorlás okai — szakértők megállapításai szerint — a gazdasági munkavállalók népsűrűségének és a birtokmegoszlásnak aránytalanlansága, a kialakult munkásszerződési megszokás, a munkásminőség különbözősége, a munkabérek között vidékenként mutatkozó eltérés, a vándorlási hajlam.

5. §. A munkapiac egyensúlyát biztosító tényezők.

A munkapiac egyensúlyát a kereslet és kínálat találkozását és kiegyenlítését elősegítő tényezők biztosítják.

Tágabb értelemben idesoroljuk mindazokat a tényezőket, amelyek a kereslet és kínálat nagyságában, térben és időben történő eloszlásában, tehát a munkapiaci tényezők alakulásában az egyensúlyt közvetlenül vagy közvetve hivatottak elősegíteni.

Szűkebb értelemben a munkapiac egyensúlyát biztosító tényezőkön kizárólag a kereslet és kínálat találkozását megteremtő tényezőket értjük. E tényezők tárgyiak és személyiek.

Tárgyi tényezők a kereslet (munkaadó) és kínálat (munkavállaló) találkozásának technikai feltételei (közlekedési lehetőségek, postai, távbeszélői érintkezés), személyi tényezők a találkozást megteremtő személyek.

a) Tárgyi tényezők.

A tárgyi tényezők közül csupán a munkapiaci egyensúly kialakulását döntően elősegítő vasúti szállítással foglalkozunk.

A munkapiac egyensúlyát igen sok esetben csak a távolság leküzdése tudja biztosítani. Az óriási méretűvé dagadt vándor-

mozgalom liktetésében a legfontosabb technikai segédeszköz a vasút. A munkapiac szempontjából a vasút nélkülözhetetlen szállítási eszköz. A szállítási költségek nagysága és az egymástól való jelentkező kereslet és kínálat kiegyenlítődési lehetősége fordított arányban állanak egymással.

A gazdasági munkavállalók szállítási költségeit a következők viselhetik:

1. az állam,
2. az állam és a munkaadó.
3. az állam és a munkavállaló.
4. az állam, a munkaadó és a munkavállaló.
5. a munkaadó és a munkavállaló.
6. a munkavállaló,
7. a munkaadó.

A kizárólagos állami költségviselésre példa Horvátország és Svájc. A horvát vasútnak a mezőgazdasági munkásokat ingyen szállítják munkahelyükre.¹ A svájci szövetségi kormánynak 1942. évi júliusi rendelete a mezőgazdasági munkásság részére az alábbi esetekben biztosít ingyenes vasúti szállítást:

a) munkás otthona és munkahelye közötti szakaszon munkabábelépésének időpontjában; b) havonként egyszer a munkahelyről otthonába és vissza munkahelyére; c) régi munkahelyéről új munkahelyére, ha azt megváltoztatja; d) munkahelyről otthonába az idénymunka befejezése után.²

A magyar rendszer általában a paritásos állami és munkaadói költségviselésnek felel meg, elenyésző mértékben azonban megtalálható e rendszerben az állami, munkaadói és munkavállalói együttesköltségviselés, valamint a kizárólagos munkavállalói, vagy a kizárólagos munkaadói költségviselés is.

Ezt igazolja Heller Andrásnak az 1940. évi munkabérszerződések alapján végzett vizsgálata.

„A vándormunkások szállítási költségeit az összes megvizsgált „szerződések szerint a gazdaságok viselik. A megállapítások mintegy 10%-a szerint kap csak ezért ellenszolgáltatást a munkaadó, munkásonként 1—3 napszámmunka ingyenes teljesítését (a napokon a munkásokat néha gazdájuk ételmezi) a többi munkál-tató csak azt köti ki, hogy a vasúti kedvezmény megszerzését inté-zék el, vagy arról munkásgazdájuk gondoskodik.”

„A legtöbb szerződés szerint a gazdaság a vándormunkások visszautazásának költségét csak akkor fizeti ki, ha a munkások szerződészerű kötelezettségeiknek eleget téve munkájuk végezté-vel csoportosan térnek haza.”³

Az állam költségvetésével kapcsolatban reá kell mutatnunk arra, hogy a MÁV-nak, mint állami üzemnek, működésében a

¹ L.: Neue Ordnung 1942. ápr. 5. szám.

² Schweizerische Landwirtschaftliche Monatshefte 1942. 10. sz.

³ Heller András: Munkáscsoportok és vándormozgalom a mezőgazdasági munkásszerződések alapján. Magyar Statisztikai Szemle 1941. 8. szám, 584-585. o.

pénzügyi szempont fontos szerepet játszik. Természetesen a pénzügyi vonatkozásokon túlmenőleg, ma már egyéb nehézségek is jelentkeznek.⁴ A MÁV mérlege jelenleg ugyan már aktív, de gazdasági helyzete — mint a huszas és harmincas években — ma is nehéz. Érlehető tehát, hogy a földművelésügyi kormányzatnak a mezőgazdasági munkásszállítás kielégítő rendezésére irányuló törekvése csak akkor és olyan mértékben tudott eredményt elérni, amikor és amennyire azt a lehetőségek megengedték.

A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter engedélyezte a munkáscsoportok kedvezményes szállítását, de a MÁV nehéz gazdasági helyzetére való hivatkozással az egyénenkénti vasúti kedvezmény megadása elől elzárkózott. Engedélyezett külön kedvezményeket, de azokat csak rövid időtartamra, hivatkozási alappal nem szolgáló kedvezményként. Tehát a pénzügyi érdekek feletti állandó éber őrködés szabja meg a nyújtott kedvezmények határait.

Az ellentétes érdekek szintézisében kialakult mai helyzet röviden a következő:

A magyar honos mezőgazdasági, szőlő- és erdőmunkások, valamint földmunkások (kubikusok), továbbá kőbánya- és útépítő munkások, ha legalább öten együtt utaznak, meghatározott igazolási mód mellett a MÁV vonalain a személy- és vegyesvonatok III. kocsiosztályában bármely távolságra félárú menetdíj fizetése mellett utazhatnak (38.000/1932. és 54.000/1937. F. M. számú körrendeletek).

Ezen alaprendezés kereteit a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter az 1940, 1941. és 1942. években különleges menet- és fuvardíjkedvezmények engedélyezésével bővítette. A különleges kedvezmények nyújtását az ország munkapiaci vérkeringésébe bekapcsolt kárpátaljai és erdélyi (székelyföldi) területek nyomasztó agrárfeleslege indokolta. E feleslegeknek az anyaország területén történő elhelyezése ugyanis csak abban az esetben bízott sikerrel, ha a munkaadókra háruló szállítási költségek a termelés jövedelmezőségét nem veszélyeztetik.

A földművelésügyi miniszter 1941. évben a székelyföldi munkások megfelelő keresethez való juttatásának előmozdítására a kereskedelem- és közlekedési miniszter által engedélyezett kedvezményes szállítási feltételeken túlmenőleg a vonatpótló gépkocsijáratoknak meghatározott vonalakra eső költségeit saját hitelére vállalta.

A visszavonásig, illetve az 1940, 1941 és 1942. év végéig, engedélyezett különleges menetdíj- fuvardíjkedvezményeket a 9. számú táblázat tartalmazza.

⁴ „A MÁV és a kereskedelmi minisztérium közlekedési osztályai igen nehéz körülmények között feljegyzésre és elismerésre méltó óriási munkát végeznek a szállítások zavartalanágának biztosítása érdekében. Ide kell számítani azt a körülményt is, hogy kocsiparkunk, mozdonykészletünk nem elegendő s a szénrel a MÁV-nál is takarékoskodni kell.” Közéleti Értésítő 1942. szept. hó. 8. szám.

Különlleges menetdíj és fuvarkedvezmények az 1940., 1941., 1942. években.

	Kárpátaljai idénymunkások	Szegődményes (éves) gazdasági cselédek
Kedvezményezettek:		
Kedvezmény feltételei:	1. MÁV. Személydíjszabás II. Rész 13. §-ában foglaltak. 2. 350 km-en felüli viszonylat.	Az átszerződés indokolta átköltözködés igazolása.
Kedvezmény minősége:	Menetdíjkezdvezmény	Fuvardíjkezdvezmény (ingók és élőállatok szállítására.)
Kedvezmény mérvé:	66%	Kocsinkint és fuvarkevelenkinint legalább 5.000 kg esetén darabáru helyett a 12. kocsirakományú oszt. díjtétele
Kedvezményezettek:	a) Kárpátaljai idénymunkások; b) Székelyföldi mezőgazdasági munkások c) Csík-Háromszék-Udvarhely vm.-i mező- és erdőgazd. munkások	—
Kedvezmény feltételei:	ad a), b), c), 1. MÁV. Személydíj-szabás II. Rész 13. §-ában foglaltak 2. 350 km-en felüli viszonylat ad c) Illetékes vm. gf. igazolása	—
Kedvezmény minősége:	Menetdíjkezdvezmény	—
Kedvezmény mérvé:	ad a), b), c) 66% ad c) Szeretfalva-Szászrégen-i viszonylatban az autóbussz járatokban 100%	—

1940
9534/VI. 1940
K. K. M. sz. I.

1941
70.488/VI. 1941
K. K. M. sz. I.

	Kedvezményezetttek:	Mezőgazdasági munkások	Gazdasági cselédek
<p>1942 57.778/VI. 1942 K. K. M. sz. r.</p>	<p>Kedvezmény feltételei:</p> <p>Kedvezmény minősége:</p> <p>Kedvezmény mérvé:</p>	<p>1. MÁV. Személydíjszabás II. Rész 13. §-ában foglaltak. 2. 550 km-en felüli viszonylat.</p> <p>Menetdíjkezdvezmény</p> <p>66%</p>	<p>Az elszerződés indokolta átköltözkö- dés igazolása</p> <p>a) Menetdíjkezdvezmény b) Fuvardíjkezdvezmény (ingók és élő- állatok szállítására)</p> <p>ad a) 66% ad b) Kocsinkint és fuvarlevelenkint legalább 5.000 kg esetén darabaru helyett a 12. kocsirakományú oszt. díjfétele</p>
<p>1945 11.105/VI. 1945 K. K. M. sz. r.</p>	<p>Kedvezményezetttek:</p> <p>Kedvezmény feltételei:</p> <p>Kedvezmény minősége:</p> <p>Kedvezmény mérvé:</p>	<p>Mezőgazdasági munkások</p> <p>1. MÁV. Személydíjszabás II. Rész 13. §-ában foglaltak. 2. 550 km-en felüli viszonylat.</p> <p>Menetdíjkezdvezmény</p> <p>66%</p>	<p>Gazdasági cselédek</p> <p>Az elszerződés indokolta átköltözkö- dés igazolása</p> <p>a) Menetdíjkezdvezmény b) Fuvardíjkezdvezmény (ingók és élő- állatok szállítására)</p> <p>ad a) 66% ad b) Kocsinkint és fuvarlevelenkint legalább 5.000 kg esetén darabaru helyett a 12. kocsirakományú oszt. díjfétele</p>

A fuvarkedvezmények elsősorban a gazdasági cselédek átköltözködésének megkönnyítését szolgálják.

A magyar vasúti árúdíjszabás ugyanis az „átköltözési ingóságok” körét akként határozza meg, hogy az olyan lakásberendezési tárgyak, háziesszközök és háztartási anyagok tartoznak ide, amelyek valamely magánháztartásnak lakóhelyváltoztatása következtében az új lakóhelyre való szállítás céljából kerülnek feladásra. Eszerint átköltözési ingóságokat: bútorok, háziesszközök és az átköltöző háztartáshoz tartozó tárgyak és anyagok pl. élelmiszerek, ruhák, fehérneműek, ágyneműek, könyvek, fűtőanyagok stb. Nem minősülnek azonban átköltözési ingóságnak a gazdasági berendezések és felszerelések, valamint a élőállatok.

Átköltözési ingóságnak tekinti a vasút továbbá a munkás-kereső, vagy munkából visszatérő munkások használt munkásszerszámaikat (kubikustaligákat stb.), valamint a használt ruha-, ágy- és edényeműeket is.⁵

Az átköltözési ingóságok gyorsárúként történő szállításánál a B. osztály, darabteherárúként szállításánál II. osztály, kocsirakományú teherárúként történő szállításánál pedig a 11. osztály díjtételei irányadók.⁶

A kereskedelem- és közlekedésiügyi miniszter által 1940-ben és 1942-ben engedélyezett különleges fuvarkedvezmény a fent részletesen ismertetett fuvarkedvezmény keretein túlmenően elsősorban kiterjeszti az átköltözési ingóságok körét, amennyiben az ingóságokkal egy kocsiba rakható élőállatokat is átköltözési ingóságoknak minősíti, másodsorban pedig az átköltözési ingóságoknak a kocsirakományú teherárúként történő szállítás esetén a 11. osztály díjtétele helyett a 12. osztály díjtételeit írja elő. Ez kilométertávolságtól függően 8–13%-os kedvezményt jelent.

A szállítási kedvezmények ismertetése után kíséreljük meg kimutatni az igénybevétel mértékét.

A MÁV negyedévenként összesíti a menetkedvezménnyel szállított mező-, szőlő-, erdőgazdasági, föld-, kőbánya- és útépítő munkások számát. Ezek a 10. számú táblázatban összefoglalt utforgalmi adatok — amelyeket a MÁV leszámító hivatala bocsátott a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal rendelkezésére — alkalmasak ugyan arra, hogy a szállítási kedvezményt élvezők negyedmilliótól 1 millióig hullámzó hatalmas tömegét negyedévenkénti taglalásban feltűntessék, s módot nyújtsanak a hullámvás statisztikai vizsgálatára, elégtelenek azonban a munkás-vándorlással kapcsolatos kérdések megvilágítására.

⁵ L.: Magyar Vasúti Árúdíjszabás (Budapest 1940) I. rész B. szakasz 96–97. o.

⁶ L.: A gyorsárú, valamint a teherárú díjszámítására vonatkozó különleges határozmányokat. Magyar Vasúti Árúdíjszabás (Budapest, 1940.) I. rész B. szakasz 12–14 o.

A gyorsárú A, B, C osztályokba, a teherdarabárú I, II, III osztályokba, a kocsirakományú teherárú pedig 1–17, 19 és 20 sz. osztályokba soroztatnak. A kocsirakományú teherárú osztályokban a, b, c alosztályok vannak. Az egyes osztályok díjtételei a növekedő osztálymegjelöléssel párhuzamosan csökkennek.

A szakirodalomban — mint már említettük — *Heller András* foglalkozott a vasúti szállítás kérdésével.⁷ A m. kir. Központi Statisztikai Hivatalhoz beküldött 1940. évi mezőgazdasági munkabérszerződéseken alapuló számításai a felmerülő szállítási költségek alakulására is kiterjednek.

KIMUTATÁS

10. sz. táblázat.

az 1956. év július hó 1-től a MÁV. állomásokról menetkedvezményel elszállított mező-, szőlő- és erdőgazdasági munkások, továbbá földmunkások, kőbánya- és útépitő munkásokról.

1956.	III.	évnegyed	140.290	
	IV.	..	155.281	275.571
1957.	I.	..	65.155	
	II.	..	160.552	
	III.	..	289.428	
	IV.	..	237.682	752.577
1958.	I.	..	118.502	
	II.	..	276.605	
	III.	..	507.845	
	IV.	..	295.587	998.539
1959.	I.	..	109.615	
	II.	..	585.542	
	III.	..	154.769	
	IV.	..	121.276	749.200
1940.	I.	..	58.812	
	II.	..	195.560	
	III.	..	104.590	
	IV.	..	100.518	459.080
1941.	I.	..	55.241	
	II.	..	140.165	
	III.	..	165.901	
	IV.	..	118.412	475.719
1942.	I.	..	60.774	
	II.	..	209.500	
	III.	..	208.824	
	IV.	..	150.527	609.225

A vizsgálat — amely a számítások eredményét adta — abból állott, hogy az idegenbe távozó sommások lak- és munkahelyéhez legközelebb fekvő vasúti állomásokat kikeresték és ha az azok között lévő távolság 10 km-t meghaladta, akkor kiszámították a km. távolság alapján váltandó kedvezményes jegy árát.

⁷ *Heller András*: Munkáscsoportok és vándormozgalom a mezőgazdasági munkásszerződések alapján. Magyar Statisztikai Szemle 1941. augusztus 9. sz.

„Számításunk szerint — írja *Heller* — a sommásbandák közül 795 szerződésben foglalt 38.499 munkásnál merült fel utiköltség, amelynek fejében a munkaadók összesen 252.582 pengőt fizettek ki, úgyhogy abból egy vándormunkásra átlag 6.56 P jutott. Ha nemcsak a vándor, hanem az összes sommásmunkások figyelembe vesszük, akkor az átlagos utiköltség 4.91 P lesz. „A személyszállítási költség — átlag vándormunkásonként számítva, országrészenként különbözőképpen alakul:

	Pengő
Kisalföldön	7.12
Dunántúlon	7.17
Duna-Tisza közén	5.94
Tiszántúlon	5.71
Északi dombosvidéken	2.99

Heller a továbbiakban közli a legnagyobb, illetőleg a legkisebb vármegyei átlagösszegeket is. Ezek szerint:

	Pengő		Pengő
Bács-Bodrog vm.	9.05	Borsod vm.	1.63
Csanád-Arad-Torontál vm.	8.97	Heves vm.	2.20
Baranya vm.	8.82	Jász-Nagykún-Szolnok vm.	3.22
Tolna vm.	8.58	Szatmár vm.	3.45
Fejér vm.	8.46	Vas vm.	3.45
Sopron vm.	8.05	Zala vm.	5.51

A költségvizsgálat csak a menetdíjköltségekre terjed ki, a fuvardíjköltségekre vonatkozólag számszerű megállapításra nem nyílt alkalom.

A vasúti szállításnak a fentiekben ismertetett adatai igazolják azt, hogy a vasúti szállítás a munkapiaci egyensúlyt nem igazolják, a biztosítást illetően döntő jelentőségű technikai segédeszköz.

b) Személyi tényezők.

A munkapiac egyensúlyát biztosító személyi tényezők kereslet (munkaadó) és kínálat (munkavállaló) találkozásánál a ke- teremtő személyek és szervek. teremtő személyek és szervek.

E személyeket és szerveket aszerint csoportosítjuk, hogy a kereslet és kínálat kiegyenlítésének közvetlen, vagy közvetett közvetített részesei, eljárásuk díjtalan vagy díjtartó, szolgáltatáshoz kötött, eljárásuk jogilag pontosan szabályozott vagy szabályozatlan.

A változatokat a túloldali táblázat tünteti fel:

SORSZÁM	ELJÁRÓ		ELJÁRÁS			
			DIJTALAN		JOGLAG SZABÁLYOZOTT	
			IGEN	NEM	IGEN	NEM
1	SZERVEK SZEMÉLYEK	MUNKAADÓ				
2		MUNKAVÁLLALÓ				
3		MUNKAADÓ ÁLLANDÓ ALKALMAZOTTJA				
4		TÁRSAI MEGBÍZÁSÁBÓL ELJÁRÓ MUNKÁS				
5		MUNKÁSTOBORZÓ				
6		MUNKÁSVÁLLALKOZÓ				
7		MUNKAVÁLLALÓK EGYESÜLETÉ				
8		MEZŐGAZDASÁGI ÉRDEKKÉPVISELET				
9		HATÓSÁGI GAZDASÁGI MUNKAKÖZVETÍTŐ				

ad 1. A munkaadó — mint a munkapiac a keresletet megtestesítő fél személyes eljárásával (utánajárással) a kínálatból a számára legalkalmasabb egyedeket választhatja ki. A kiválasztással és megfogadással (leszerződtetéssel) a munkaadó és a megfogadott munkavállaló által képviselt kereslet és kínálat kiegyenlítődést nyer.

Szabad munkapiacon a munkaadó a kiválasztást illetően területileg megkötve nincs. Személyes eljárása helyett célszerűségi okokból tetszésszerűen választhat a munkásközvetítő személyek, vagy szervek közül.

ad 2. A munkavállaló és munkaadó egymásra utaltak. A munkapiacon tehát, a kereslet és a kínálat alakulása szerint, hol a munkaadó, hol a munkavállaló kényszerülnek a kapcsolatfelvétel megteremtésével járó fáradság (eljárás, utánajárás) viselésére.

A munkaadó azonban a munkavállalóval ellentétben rendszerint előnyösebb helyzetben van. A munkavállaló számára a munkához és ezzel a keresethez jutás igen sok esetben haladékos nem tűrő egzisztenciális kérdés, a munkaadó számára a munka viszont a termeléshez szükséges, nem egyszer mechanikus berendezéssel pótolható tényezőnek több-kevesebb áldozattal járó biztosítása.

A munkavállaló tehát — különösen a kínálat túlsúlya esetén — szükségszerűen rá van szorítva a munkakeresésre.

ad 3. A munkaadó rendszeres fizetéssel vagy javadalmazással bíró állandó alkalmazottja, aki a munkásokat munkaadója számára szegődteti, a munkaadó megbízásából a munkaadó helyett jár el. A munkaadó célszerűségi okokból személyes eljárás helyett alkalmazottját bízza meg a munkáskiválasztási és szegődtetési eljárással.

ad 4. A saját és egyúttal egy, vagy több társa részére, azok megbízásából munkaalkalmat kereső munkavállaló munkástársai helyett jár el, őket megkíméli az eljárás fáradságától és költségeitől.

ad 5. „Gazdasági munkástoborzó (toborzó gazda) az, aki másnak gazdaságában teljesítendő gazdasági munka elvégzésére a munkaadó (birtokos, bérlő, gazdasági munkavállalkozó) megbízásából munkásokat (cselédeket) gyűjt össze avégből, hogy azok közvetlenül a megbízó munkaadóval (birtokossal, bérlővel, gazdasági munkavállalkozóval) kössenek szerződést.”⁸

A munkástoborzó üzletszerűen dolgozó munkaközvetítő. Eljárását a 75.000/1926. F. M. és a 109.400/1926. F. M. sz. r. szabályozzák.

A toborzó-engedélyt megadó alsófokú általános közigazgatási hatóságok 1940, 1941 és 1942. évi jelentései alapján a toborzó-gazdák működését az alábbiakban foglaljuk össze:

Év	Kiadott toborzási engedélyek	Toborzott munkások s z á m a	Toborzott munkások közül vándoroltak	Vándoroltak az összes toborzottak %-ában
1940.	49	5488	4581	85.5
1941.	78	7019	4757	67.8
1942.	515	4988	3789	76.0

11. számú táblázatunk — a fősztolgabírói jelentések alapján — vármegyénként a kiadott toborzási engedélyek, a vármegyéből távozott, a vármegyébe jött és a vármegye területén dolgozó toborzott munkások száma szerint csoportosítva szemlélteti a toborzás terjedelmét.

Kétségtelen, hogy a fősztolgabírói jelentések nem teljeselek, s a valóságban megtörtént toborzásoknak csak igen kis hányadára vonatkoznak. Gyakran toboroznak ugyanis toborzási engedély nélkül. Ha feltételezzük, hogy az összes vándormunkások munkástoborzás útján vállalnak munkát — Heller András adatait alapul véve⁹ — 1940-ben például 2.660 toborzásnak kellett történnie. Az összes így toborzott munkások száma pedig 102.162.

A fősztolgabírói jelentések tehát — noha fenti feltételezésünk sem fedheti teljes mértékben a valóságot — mégis csak igen elenyésző %-át tartalmazhatják a ténylegesen megtörtént toborzásoknak, és ezzel kitűnő érvet szolgáltatnak a toborzási rendszer kritikájához.

⁸ 75.000/1926. F. M. sz. r. 1. §.

⁹ Heller András: Munkáscsoportok és vándormozgalom a mezőgazdasági munkásszerződések alapján. Magyar Statisztikai Szemle 1941. augusztus 8.

A gazdasági munkástoborzás 1940., 1941. és 1942. években.

Vármegye	Toborzási engedélyek száma			A vm-ből távozott			A vm-be jött			A vm. területén dolgozó		
	toborzott munkások száma			toborzott munkások száma			toborzott munkások száma			toborzott munkások száma		
	1940	1941	1942	1940	1941	1942	1940	1941	1942	1940	1941	1942
Baranya	1	2	4	—	—	335	681	862	140	746	1087	959
Bars-Hont	1	4	—	40	199	—	—	40	—	215	40	—
Békés	2	1	6	22	25	195	—	—	—	70	—	—
Bihar	—	1	—	302	50	110	—	—	—	—	120	—
Borsod	3	2	26	—	—	617	956	—	60	956	368	60
Csanád-Arad-Torontál	—	1	3	—	25	50	102	—	—	102	150	—
Csongrád	—	—	—	—	—	—	120	—	—	120	—	—
Esztergom	—	2	—	1089	25	—	230	—	180	230	62	180
Fejér	4	3	4	—	143	—	526	550	50	630	552	1285
Győr-Moson-Pozsony	1	—	15	102	—	356	33	—	—	33	—	50
Héves	—	—	—	—	—	—	40	—	—	40	—	—
Jász-Nagykun-Szolnok	5	1	—	260	100	—	1247	2575	885	1537	2625	885
Komárom	—	—	—	135	—	—	—	—	60	—	—	60
Nyitra-Pozsony	1	—	—	—	—	—	100	—	—	100	—	—
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	1	—	—	681	278	—	312	321	284	352	807	304
Somogy	8	9	33	—	—	—	119	245	71	110	245	71
Sopron	—	1	—	—	—	—	—	—	69	—	—	69
Szatmár	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	50
Szolnok-Doboka	—	2	—	—	—	—	—	44	171	—	94	191
Tolna	—	18	6	505	1259	1019	60	120	163	120	821	210
Vas	6	—	73	—	—	—	42	—	—	42	—	—
Veszprém	—	31	—	1445	2643	927	22	—	321	63	50	614
Zala	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zemplén	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen:	49	78	315	4581	4757	3789	4581	4757	3789	5488	7019	4988

ad. 6. „Gazdasági munkavállalkozó az, aki másnak mező-
kert- vagy szőlőgazdaságában teljesítendő gazdasági munka el-
végzését saját felelősségére vállalja s evégből, mint munkaadó
maga szerződött munkásokat (cselédeket), akik a szerződöttes
alapján a birtokossal (bérllővel) szerződéses viszonyba nem ke-
rülnek.“¹⁰

A gazdasági munkavállalkozó a toborzó gazdához hasonlóan
üzletszerűen dolgozó munkaközvetítő. A toborzó gazda és a gazda-
sági munkavállalkozó üzletszerű munkaközvetítése között az a
különbség, hogy míg a toborzó gazda más számára közvetít, tehát
tevékenysége kizárólag a kereslet és kínálat összehozására irányul,
addig a gazdasági munkavállalkozó nemcsak, mint közvetítő
ékelődik a kereslet és kínálat közé, hanem mint munkaadó is.

Gazdasági munkavállalkozóval rendszerint a cukorrépa-
termelő uradalmak, vagy a cukorgyárak dolgoztatnak. A gazda-
sági munkavállalkozók hazája a kitűnő cukorrépa munkások
lakóhelye: Tótkomlós. Alábbi táblázatunk az 1940, 1941 és
1942. évre vonatkozólag a munkavállalkozók számát lakóhelyük
szerint csoportosítja.

Munkavállalkozók.

Év	Száma	Lakóhelye		
		Község	Járás	Vármegye
1940. Összes szám 15.	11	Tótkomlós	orosházi	Békés
	1	Nagyszénás	orosházi	Békés
	1	Végegyháza	mezőkovácsházi	Csanád-A.-T.
	1	Pitvaros	központi	Csanád-A.-T.
	1	Csongrád	megyei város	Csongrád
	16	Tótkomlós	orosházi	Békés
1941. Összes szám 25.	1	Szarvas	szarvasi	Békés
	2	Pitvaros	központi	Csanád-A.-T.
	1	Medgyesbodzás	eleki	Csanád-A.-T.
	1	Végegyháza	mezőkovácsházi	Csanád-A.-T.
	1	Csongrád	megyei város	Csongrád
	1	Jászladány	jászsági alsó	Jász-Nk.-Sz.
1942. Összes szám 27.	17	Tótkomlós	orosházi	Békés
	1	Szarvas	szarvasi	Békés
	1	Csanádalberti	központi	Csanád-A.-T.
	1	Medgyesbodzás	eleki	Csanád-A.-T.
	1	Pitvaros	központi	Csanád-A.-T.
	1	Végegyháza	mezőkovácsházi	Csanád-A.-T.
	1	Csongrád	megyei város	Csongrád
	1	Diósd	váli	Fejér
	1	Jászladány	jászsági alsó	Jász-Nk.-Sz.
	1	Alpár	kiskunfélegyházi	Pest-P.-S.-Kk.
1	Tótkomlós	orosházi	Békés	

ad 7. A munkavállalók egyesületein azokat a munkásérdek-
védő szervezeteket értjük, amelyek gazdasági munkavállalók
közvetítésével is foglalkoznak. Eljárásuk nem üzletszerű, díj-
talannak azonban — kivételektől eltekintve — mégsem minősít-
hető, mert rendszerint csak tagdíjat fizető tagjaikat közvetítik.

¹⁰ 76.000/1926. F. M. sz. r. 1. §.

E szervezetekről és e szervezetek közvetítési tevékenységéről, tekintettel arra, hogy működésük nem áll a gazdasági munkaügyi igazgatás ellenőrzése alatt, teljes áttekintéssel nem rendelkezünk.

A munkavállalók munkaközvetítést végző egyesületei közé tartozik pl.: a Magyar Dolgozók Országos Hivatásszervezete (vidéki titkárságainak száma: 14. A vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatalok jelentése szerint 1942-ben 7 vármegye területén végzett közvetítést) a Nemzeti Munkaközpont (145.000 tagja, 300 helyi szervezete van; a vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatalok jelentései szerint 1942-ben 13 vármegye és 1 közigazgatási kirendeltség területén végzett közvetítést), a Magyar Gazdatisztek Országos Egyesülete, az Országos Magyar Kertészeti Egyesület.

A fenti egyesületek közé soroljuk még azokat a szervezeteket is, amelyek pártcélokkal kapcsolatban a párttagok elhelyezését elősegítik.

ad 8. Munkaközvetítést végző mezőgazdasági érdekképviseltek a mezőgazdasági kamarák és a mezőgazdasági bizottságok. A mezőgazdasági kamarák feladata a mezőgazdaság fejlesztésén és irányításán kívül a mezőgazdasági lakosság különleges érdekeinek egyetemes előmozdítása és képviselése. A gazdasági munkaközvetítést tehát a kamarák mind a munkaadók, mind a munkavállalók érdekében gyakorolják. Munkaközvetítésük díjtalan. Arra vonatkozólag, hogy a mezőgazdasági bizottságok végeznek-e munkaközvetítést, adattal nem rendelkezünk. Tekintettel azonban azokra a közismert, valamint tudományos vizsgálattal¹¹ is alátámasztott tényekre, hogy a járási és községi mezőgazdasági bizottságok nem, vagy csak alig működnek, legfeljebb csak a vármegyei mezőgazdasági bizottságok esetleges közvetítési tevékenységére következtethetünk.

ad 9. A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervek, a kereslet és kínálat találkozásának előmozdítására és kiegyenlítésére hivatott földművelésügyi minisztériumi szakszervek.

A hatósági gazdasági munkaközvetítést a 11.180/1899. F. M. számú rendelet hívta életre. Legújabb szabályozását a 200.600—1941. F. M. sz. rendelet tartalmazza. A gazdasági munkaközvetítés feladatköre a mező-, szőlő-, kert- és erdőgazdasági termelés, valamint a földmunkák területén a munkakereslet és kínálat kiegyenlítésére terjed ki.

A hatósági gazdasági munkaközvetítés szervei:

- aa) a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal,
 - bb) a vármegyei Gazdasági Munkaközvetítő Hivatalok,
 - cc) a községi (városi) Gazdasági Munkaközvetítő Hivatalok.
- ad aa) „A m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal a hatósági gazdasági munkaközvetítés központi szerve. A földművelésügyi miniszter közvetlen felügyelete és ellenőrzése alatt áll, vezetőjét és szükséges személyzetét a földművelésügyi miniszter rendeli ki, illetőleg alkalmazza.” (200.600—1941. F. M. sz. r. 7. § (1) bek.)

¹¹ *Magyar-Kiss*: A közigazgatás és az emberek 1959. 277. o.

A m. kir. OGMH-nak helye: Budapest V. Kossuth Lajos-tér 11. A vezető melletti személyzet létszáma: 5 fogalmazási és 4 segédhivatali tisztviselő.

ad bb) A vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatalok a hatósági gazdasági munkaközvetítés középfokú szervei. Feladatkörük kiterjed a törvényhatósági jogú városokra is (10. §. (1) bek.)

A Vármegyei Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal feladatkörét a m. kir. gazdasági felügyelőség látja el. A gazdasági felügyelőség vezetőjének a felügyelőség egy tisztviselőjét — ha a gazdasági felügyelőséghez munkaügyi felügyelő osztatot be — a munkaügyi felügyelőt kell a munkaközvetíté tennivalóinak ellátásával megbízni.

A Vármegyei Gazdasági Munkaközvetítő Hivatalok száma 41. A Kárpát-alfjai Közigazgatási Kirendeltségek területén a vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatalok feladatkörét a közigazgatási kirendeltségi gazdasági munkaközvetítő hivatalok látják el. Számuk 5.

A hivatalok helye a vármegyék (közigazgatási kirendeltségek) székhelyén. A középfokú szervekhez beosztott munkaügyi felügyelők száma 44. segédhivatali munkaerők száma 4. (A s. hiv. munkaerők száma időközben emelkedett.)

ad cc) A községi (városi) gazdasági munkaközvetítő hivatalok a hatósági gazdasági munkaközvetítés alsófokú szervei.

A községi (városi) gazdasági munkaközvetítő hivatal feladatkörét ellátja: 1. a törvényhatósági jogú és megyei városban a polgármester által kijelölt tisztviselő.

2. a községben (körjegyzőségben) a vezetőjegyző (körjegyző). Abban a községben (körjegyzőségben), ahol több jegyző van, a vezető jegyző a hozzá beosztott tisztviselőt (esetleg a szociális feladatok ellátására alkalmazott községi kiegészítő) a hatósági gazdasági munkaközvetítés teendőinek ellátására állandó jelleggel kijelölheti. (14. § (1). (2) bek.)

A hivatalok helye törvényhatósági és megyei városokban rendszerint a városháza. Nagyközségekben és körjegyzőségekben a községháza.

Alsófokú hatósági gazdasági munkaközvetítést ellátó tisztviselők, (alkalmazottak) száma 5152, akik azonban nem csak ezt a munkát látják el.

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet működésének eredményeit 1941 szeptember 12 előtt: a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Iroda évi jelentései tüntetik fel. A m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatalnak, valamint a földművelésügyi minisztérium irattárában csupán az 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1940, 1941. évi jelentések találhatóak fel. E jelentések közül az 1940 és 1941. évi jelentések nyomdai úton¹², a többiek házilag sokszorosítottak.

A jelentések adatai szerint a hatósági gazdasági munkaközvetítéssel közvetítettek száma évenként a következőképpen alakult:

Év	Vármegyei (városi) munkaközvetítők által közvetített munkások száma:	Községi munkaközvetítők	Összesen
1931	9.542	105.968	115.510
1932	25.225	121.504	146.529
1933	27.225	141.410	168.635
1934	25.445	129.560	154.805
1935	5.691	132.099	155.790
1939	4.086	45.874	49.960
1940	29.454	71.913	101.547
1941	26.840	156.707	163.547
1942	—	—	262.579 ¹³

¹² Pátria Nyomda Rt. Budapest.

Az 1942. évben közvetítettek száma.

Hó	Mezőgazdasági munkás			gazdasági cseléd	Összesen
	férfi	nő	gyermek		
Január	6.354	1.379	2.084	675	10.492
Február	14.914	5.706	5.482	1.995	26.095
Március	29.987	15.024	5.545	2.641	52.992
Április	28.350	12.872	4.550	2.036	47.808
Május	15.558	4.311	2.972	1.605	22.446
Június	12.051	5.792	2.792	1.590	20.205
Július	12.811	2.736	1.159	1.015	17.721
Augusztus	11.184	2.506	991	1.150	15.811
Szeptember	12.512	4.047	1.269	919	18.747
Október	10.226	2.219	722	904	14.071
November	6.496	1.164	760	615	9.035
December	4.516	1.214	579	1.247	7.156
Összesen:	162.759	56.970	26.505	16.370	262.579

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezetnek — mint díjtalanul eljáró közvetítőnek — kereslet és kínálat-kiegyenlítő tevékenysége egyre fokozódó jelentőséggel érvényesül.

¹³ 1942-ben a közvetítések megoszlása nem nyert feltüntetést.

HARMADIK FEJEZET.

MEZŐGAZDASÁGI MUNKAERŐ- TERVGAZDÁLKODÁSI JAVASLAT

Ne kívánjon túlsokat az ember, mert nem bírják el az istenek — zengi a görög tragédiák kara, s e szólamban rejlő bölcsesség különös zamatot kap akkor, amikor a javaslatok formájában napvilágra bukkanó kívánságoknak nem az „istenek“ a címzettjei, hanem az emberek. A bölcsesség magját jelentő mértéktartás örök törvényt ül minden javaslat sorsa felett.

Tanulmányunk célja — mint a bevezetőben említettük — a gyakorlati mezőgazdasági munkaügyi politika számára munkaerőtervgazdálkodási javaslat kidolgozása. Ha a mértéktartás normáját választjuk alapelvül, javaslatunknak alkalmazkodnia kell a fejlődés mai állapotához és olyannak kell lennie, hogy a megvalósítás a meglévőnek továbbépítésével legyen elérhető.

Javaslatunkat a következő felosztásban ismertetjük:

6. §. A munkaerőtervgazdálkodásra irányuló fejlődés.

7. §. A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodásra hivatott szervezet és annak megerősítése.

a) A gazdasági munkaügyi igazgatás személyzeti kérdései.

b) A gazdasági munkaügyi igazgatás dologi szükségletei.

8. §. A termelés munkaszükségletének megállapítása.

9. §. A munkafedezet nyilvántartása.

10. §. A munkapiac irányítása.

11. §. Munkaügyi felügyelet.

6. §. A munkaerőtervgazdálkodásra irányuló fejlődés.

A munkaerőgazdálkodás — mint az alapvetésben kiemeltük — csak egyetemes jellegű lehet. Egyetemes jellegű tervgazdálkodás a nemzeti termelés rendelkezésére álló összes munkaerők megszerzését teszi szükségessé, mert csak így biztosítható a nemzeti munkaerőszükségletében a helyes munkaerőelosztás.

A kormányzat munkapolitikájának tehát a fizikai és szellemi munkavállalók összességét kell szem előtt tartania és az egyetemes termelési ágak szükséglete mellett a közigazgatás munkaszükségletét (elsősorban a közhatalmi egységek munkaszükségletét¹) figyelembe kell vennie.

¹ A közhatalmi egységek felosztása: I. *Magyary Zoltán*: Magyar közigazgatás 1942. 199. o. A közhatalmi egységek sorában a legjelentősebb a honvédség, mint az állam fizikai hatalmát gyakorló egység.

Az egységes munkapolitikai nézőpont hiányának hátrányai már az első világháború alkalmával mutatkoztak.

1914-ben a helyzet úgy alakult, „hogy a mezőgazdaságban, amint a katonai behívások megtörténtek, óriási munkashiány állott elő. Ennek az volt a főoka, hogy sokkal nagyobb volt a mezőgazdasági népesség igénybevétele, mint amennyit a népesség általános arányszámánál fogva kellett volna a katonaság számára leadnia. Az iparban pedig munkanélküliség állott elő, amely 1914 ősztől kezdve 1915 júliusáig tartott“.²

A hátrányok ma is jelentkeznek.

„Az egységes állami munkaközvetítő szervezet hiánya miatt rendszertelenség uralkodik a munkaalkalomszerzésben, a munkaerőszerzésben, ami lehetetlenné teszi a munkapiac központi irányítását, különösen egy tervszerű munkaerőgazdálkodást, az ország dolgozó népességében rendelkezésre álló munkaerők helyes elosztását és felhasználását. Munkaközvetítésünk mai helyzetének tudható be a munkásság évszaki munkanélkülisége...“³

Munkaerőtervezésgazdálkodás munkapiacszervezést jelent. Munkapiacszerzésre pedig csak központilag irányított szervezet alkalmas, mert csak így biztosítható a tervszerű eljárás.

A magyar fejlődés jellegzetessége az, hogy a munkaerőgazdálkodási feladatokat ellátó gazdasági és ipari (kereskedelmi-, bányászati-, kohászati) munkaközvetítésnek külön szervezete van. Amíg a gazdasági munkaközvetítő szervezet feletti felügyeletet a földművelésügyi, addig az ipari munkaközvetítő szervezet feletti felügyeletet az iparügyi miniszter gyakorolja. A különválasztás indoka mindkét tárca szemszögéből elfogadható. A földművelésügyi miniszter csak úgy vállalhat felelősséget a termelésért, ha rendelkezni tud a termelés emberi munkatényezőjével, a gazdasági munkásokkal, tehát ura a gazdasági munkapiacnak. Ugyanez elmondható az iparügyi miniszter gondozására bízott érdekek szemszögéből, az ipari termelés emberi munkatényezőjére vonatkozóan.

A két érdek közötti összhang biztosításának szükségességére a háborús viszonyok hatása alatt súlyosbodó munkapiaci helyzet kényszerítő érveket szolgáltatott. A fejlődés az egységes munkaerőgazdálkodás vonalán megindult és a kölcsönösen megnyilvánuló együttműködési törekvés⁴ a Munkaközvetítés Központi Bizottságának megszervezésére vezetett.

A Munkaközvetítés Központi Bizottságát a 115.600/1942. F. M. sz. r. állította fel.

A bizottság két elnökön, két alelnökön kívül 15 tagból áll. A bizottságban a földművelésügyi és iparügyi minisztérium, valamint a gazdasági és ipari (kereskedelmi) bányászati-kohászati munkaközvetítés képviselőtén kívül a belügy-, pénzügy-, kereskedelem- és közlekedésügyi, a honvédelmi, valamint a közellátásügyi minisztérium is képviselőt nyert.

² *Gortvay György*: Munkaközvetítés és munkaszervezés. A munkásakadémia könyvtára, Fórum sorozat, 1942. 6. sz. 8. o.

³ *Afra Nagy János*: A nemzeti munkaerőgazdálkodás feladatai. Magyar Statisztikai Szemle, 1942. 5–6. szám. 284. o.

⁴ L.: *Gortvay György*: A m. kir. állami munkaközvetítő hivatal 1940. évi jelentése a munkaközvetítés és a munkapiac állásáról, 1941.

Ghyezy Béla: A mezőgazdasági munkaközvetítés időszzerű kérdései, 1942.

A Bizottság célja: „az egységes munkaerőgazdálkodás előmozdítása”.

A Bizottság feladata: „egyfelől a gazdasági, másfelől az ipari (kereskedelmi), bányászati és kohászati munkaközvetítéssel kapcsolatos kérdésekben javaslattétel a földművelésügyi, valamint az ipariügyi miniszterhez”.

A Bizottság feladatának teljesítése végett a munkapiaccal összefüggő kérdések vizsgálatára hivatott.

a. „Figyelemmel kíséri mind a gazdasági, mind az ipari, (kereskedelmi), bányászati és kohászati munkapiac helyzetét, a munkaerőszükségletet és a munkaerőkínálatot;

b. munkaerőhiány esetében vizsgálja a rendelkezésre álló munkaerők nemzetgazdasági szempontból leghelyesebb felhasználásának módját;

c. munkanélküliség esetében vizsgálja megszüntetésének módját (feltárja a munkahelyeket);

d. tárgyalja a háború után felmerülő munkásfoglalkoztatási kérdések megoldását;

e. előkészíti a munkaközvetítő szervezetek egymásközi, úgyszintén a népmozgalmi nyilvántartás szerveivel való intézményes együttműködését;

f. tárgyalja a gazdasági, valamint az ipari (kereskedelmi), bányászati és kohászati munkaközvetítést egyaránt érintő egyéb kérdéseket.” — (115.600/1942. F. M. sz. r. 2. §. a—f pontok.)

A Bizottság tárgyalásainak előkészítését, valamint a Bizottság működésével kapcsolatos részletmunkákat, a Bizottság végrehajtó albizottsága látja el. Az albizottság tagjai: a bizottság két alelnöke, a gazdasági munkaközvetítés vezetője, az ipari munkaközvetítés vezetője, valamint a gazdasági munkaközvetítést és az ipari munkaközvetítést ellátó személyzet egy-egy tagja.

A Bizottság ülésein⁵ végzett munka eredményesen előmozdítja a problémák megoldását. A Bizottság ugyan — a 115.600/1942. F. M. számú rendeletben megjelölt feladatköre szerint — csupán javaslattételre jogosított, a javaslattétel azonban, a bizottság elnökein és alelnökein keresztül közvetlenül az illetékes miniszter rendelkezési hatáskörében célt érhet, sőt a munkaközvetítő hivatalok vezetőinek személyében közvetlenül is eredményt hozhat.

A Bizottság elsősorban az idézett rendelet a, b, d és e pontjaiban megjelölt kérdéseket vizsgálta meg. A vizsgálati eredmények a munkaközvetítő szervek intézményes együttműködésének az adott fejlődési fokhoz mért rendezését eredményezték.

A Bizottság működése eredményesen szolgálja a fejlődést és remélhető, hogy a Bizottság célja, „az egységes munkaerőgazdálkodás előmozdítása”, mind a földművelésügyi, mind az ipariügyi tárca érdekkörét kielégítve fog megvalósulni.

Az egységes munkaerőtervgazdálkodásra irányuló fejlődés vázlatos ismertetése után reátérünk a *mezőgazdasági* munkaerőtervgazdálkodási kérdésekre. Tanulmányunk ugyanis, az egységes tervgazdálkodáshoz szükséges egyik részletnek, a *mezőgazdasági* munkaerőtervgazdálkodásnak megszervezését igyekszik elősegíteni.

A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodást időrendben háborús, átmeneti és békegazdálkodásra osztjuk. A munkaerőtervgazdálkodás célja mindhárom esetben a munkaerőkínálatnak megszervezésével és elosztásával a rendelkezésre álló munkaerőknek a termelés folyamatába való maradéktalan beállítása.

⁵ A munkaközvetítés központi bizottságának 1943. január hó 22-én tartott alakuló ülésén elhangzottakat l.: Mezőgazdasági szociálpolitika 1943. évi 2. szám 66—75. o.

Tekintettel arra, hogy mind a háborús, mind az átmeneti, mind pedig a békegazdálkodás a munkaerők különböző mérvű és különböző irányú foglalkoztatására nyújt lehetőséget, a különböző mértékű és különböző irányú szükséglet pontos felmérése mellett a rendelkezésre álló fedezet számbaveendő és megszervezendő.

7. §. A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodásra hivatott szervezet és annak megerősítése.

A szükséglet és fedezet pontos felmérésével szerzett munkapiaci áttekintés alapján munkaerőtervgazdálkodást — munkaerőelosztást csak központi vezetés alatt álló, kizárólagosan eljáró, pártatlan szervezet végezheti.

A szervezeteknek központi vezetés alatt állónak kell lennie, mert csak egységes, központi vezetés biztosíthatja az egységes eljárást.

A szervezetnek eljárásában kizárólagosságot kell élveznie. Hatáskörének a kereslet és kínálat egészére kell kiterjednie, mert csak így biztosítható az egészzet beholtzó tervszerűség.

A szervezetnek pártatlannak kell lennie, azaz a munkaadók és munkavállalók bizalmát egyaránt ki kell érdemelnie, mert csak így biztosítható az eredményesség.

A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodásra hivatott és a fenti követelményeknek — a kizárólagosság kivételével — megfelelő szervezet a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet.

A szervezet felépítését már ismertettük. 3. számú szervezeti diagrammunk, a szervezet feletti áttekintést igyekszik megkönnyíteni. A 12. sz. táblázat pedig a diagrammnak — a munkásállomány feltűntetésével kiegészített — jelmagyarázatát adja.

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet központi vezetés, — azaz a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal vezetőjének vezetése — alatt áll.

Pártatlan, mert eljárásában mind a munkaadók, mind a munkavállalók érdekeit szem előtt tartja.¹

Kizárólagossága ezidőszereint nincs és ennek hátrányai súlyosan érezhetők. A munkapiac egyensúlyát a mai helyzetben biztosító személyi és szervei tényezők sorában, a hatósági gazdasági munkaközvetítők szerepköre a többi munkaközvetítőkkal párhuzamos.

Az összhang hiányának ebből származó következményeit gyakorlati példán mutatjuk be.

A Szeretfalva-Déda-i vasútépítési munkálatok nagy munkaerőszükségletével kapcsolatban szinte kivétel nélkül működésbe léptek az összes közvetítő személyek és szervek. A politikai pártoktól kezdve a Nemzeti Munkaközpontra, magán-toborzókon keresztül.

¹ A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet tevékenységét az 1928. évi XV. t. c. 2. §-ának rendelkezései szerint alakított paritásos véleménynyilvánító bizottságok befolyásolják. Ilyen paritásos bizottságok: az Országos Mezőgazdasági Kamara, a vármegyei mezőgazdasági bizottságok és a községi (városi) mezőgazdasági bizottságok.

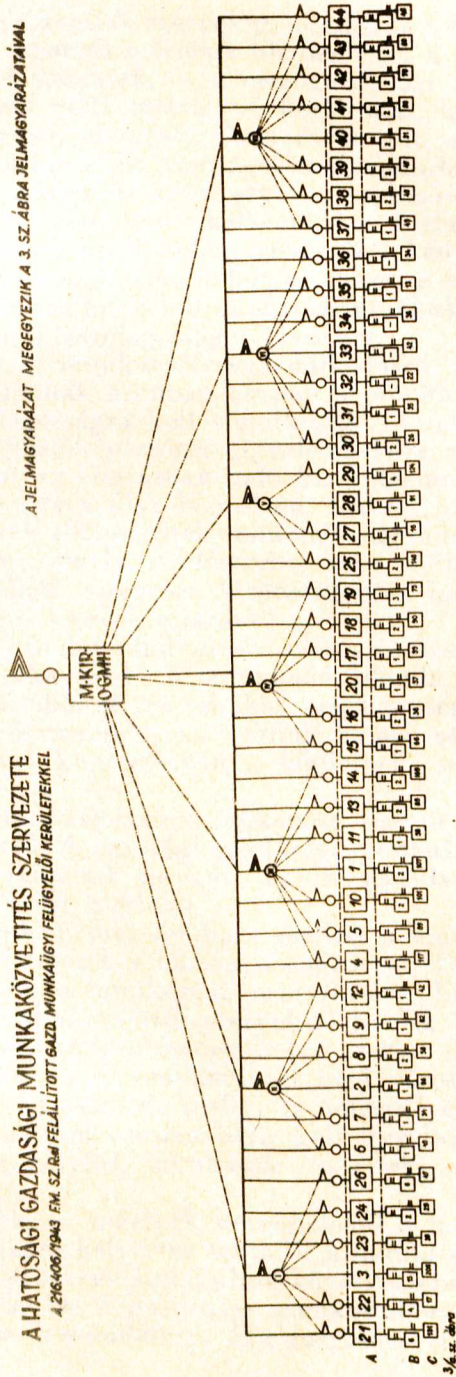
Az alsófokú hatósági gazdasági munkaközvetítő hivatalok számának és a munkásállománynak vármegyénkénti megoszlása.

Sorszám	Vármegye	városi	községi (körjegyzőségi)	összes	munkásállomány (1942. évi átlag)
		gazdasági munkaközvetítő hivatal*			
1	Baranya	2	107	109	28.624
2	Fejér	1	86	87	40.175
3	Pest-Pilis-Sólt-Kiskun	15	208	223	100.036
4	Somogy	1	117	118	44.167
5	Tolna	1	89	90	27.363
6	Bars-Hont	1	49	50	21.744
7	Esztergom	1	34	35	6.643
8	Győr-Moson-Pozsony	2	58	60	22.151
9	Komárom	1	82	83	31.451
10	Vas	2	101	103	30.554
11	Sopron	1	58	59	15.831
12	Nyitra-Pozsony	1	42	43	24.974
13	Veszprém	2	89	91	19.642
14	Zala	2	169	171	49.118
15	Abauj-Torna	1	66	67	15.156
16	Gömör-Kishont	2	38	40	6.163
17	Borsod	1	99	100	40.555
18	Heves	2	90	92	64.534
19	Nógrád	3	75	78	23.211
20	Zemplén	1	57	58	25.964
21	Bács-Bodrog	6	131	137	110.598
22	Csongrád	4	17	21	50.211
23	Csanád-Arad-Torontál	1	39	40	35.757
24	Békés	2	29	31	65.086
25	Bihar	2	148	150	56.545
26	Jász-Nagykun-Szolnok	6	47	53	62.885
27	Hajdú	4	16	20	34.466
28	Szabolcs	1	91	92	86.530
29	Szatmár	4	124	128	41.086
30	Bereg	2	26	28	10.803
31	Máramaros	1	35	36	13.554
32	Ugocsa	—	22	22	7.067
33	Máramarosi kirendeltség	—	42	42	45.077
34	Beregi kirendeltség	—	38	38	31.857
35	Üng	1	13	14	4.018
36	Üngi kirendeltség	—	34	34	11.881
37	Beszterce-Naszód	1	49	50	13.302
38	Csik	2	49	51	11.916
39	Háromszék	2	47	49	12.747
40	Kolozs	2	51	53	12.667
41	Maros-Torda	2	83	85	20.243
42	Szilágy	2	79	81	31.748
43	Szolnok-Doboka	2	69	71	32.132
44	Udvarhely	1	48	49	8.997
	Összesen:	91	3041	3132	1.449.204

* A m. kir. központi Statisztikai Hivatal: 1. PÓTFÜZET MAGYARORSZÁG HELYSÉGNEVTÁRA 1941. évi kiadásához — alapján.

A HATÓSÁGI GAZDASÁGI MUNKAKÖZVETÍTÉS SZERVEZETE
 A 216/1963. FM. SZ. RMI FELÁLLÍTOTT GAZD. MUNKÁÜGYI FELÜGYELŐ KÖRÜLETTEL

A JELEMGYÁRÁZAT MEGEGYEZIK A 3. SZ. ÁBRÁ JELEMGYÁRÁZATÁVAL

A
 B
 C
 3/4 sz. ábr.

a hatósági munkaközvetítő szervekig mindenki toborzott. A toborzás helyét és a toborzás mértékét illetően csak a hatósági munkaközvetítő szervek ismertek, — a mezőgazdasági termelés munkaszükségeit szem előtt tartva —, korlátokat, különben mindenki onnan toborzott, ahonnan akart és annyit, amennyit csak tudott. Ennek következtében valóságos népvándorlás indult Szeretfalva felé. A vasútépítés vezetősége a rendszertelenül érkező munkástömegek egy részét sem elhelyezni, sem foglalkoztatni nem tudta, így a munkások közül sokan visszatérni kényszerültek.

Elengedhetetlenül szükséges tehát az, hogy a munkaerőtervgazdálkodás feladataira megjelölt gazdasági munkaközvetítő szervezet működésében kizárólagosságot élvezzen.

A mezőgazdasági munkaerőtervgazdálkodásra hivatott szervezet kizárólagosságának azonban csupán a munkapiac irányításában való kizárólagosságra kell vonatkoznia. A munkaközvetítő apparátus mai teljesítőképességét figyelembevéve a kizárólagosság nem irányulhat az eljárásban való kizárólagosságra is.

A munkapiaci egyensúlyt biztosítani hivatott nem hatósági személyek és szervek többségének működése ugyanis olyan hasznos segítséget jelent, amely ezidőszerint nem nélkülözhető, sőt kellő irányítás mellett, szervesen kiegészítheti a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervek eljárását.

A kereslet és kínálat találkozását elősegítő személyek közül a munkaadó, a munkavállaló, a munkaadó állandó alkalmazottja és a társai megbízásából eljáró munkás tevékenységével kapcsolatban különösebb észrevételt nem teszünk, hanem utalunk a munkapiac irányításával kapcsolatban a későbbiek során mondotakra.

A *gazdasági munkástoborzók* működése viszont már generális újjárendezésre szorul. A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervek tervszerű munkájának ugyanis egyik legsúlyosabb kerékkötője a mai toborzási rendszer.

Mint kimutattuk, a mai rendszer mellett a munkástoborzóknak csak elenyésző része kér toborzási engedélyt. De a toborzási engedélyt kérők sem a munkapiac irányítására hivatott közép vagy felsőfokú munkaközvetítő szervektől nyerik engedélyüket. Az engedélyt a munkateljesítésének helye szerint illetékes járási főszolgabíró, megyei és törvényhatósági jogú városokban a polgármester adja. A hatóságnak pedig az engedélyek kiadásánál munkapiaci szempontból csupán arra kell ügyelnie, hogy elsősorban lehetőleg a helybeli munkások (cselédek) elhelyezkedése biztosíttassék.²

E rendelkezések, — amelyek kétségtelenül a munkásfelesleggel telített munkapiaci helyzetet tekintik kiinduló pontul, — ma már a munkapiac gyökeres átalakulása következtében sem tekinthetők kielégítőeknek. De a gazdasági munkástoborzás engedélyezésével kapcsolatos hosszadalmas közigazgatási eljárás sem indokolt.

² 75.000/1926. F. M. számú rendelet 5. §. (2) bek.

A munkás toborzási rendszer reformjának elsősorban arra kell irányulnia, hogy a toborzók működése a munkapiac irányítását végző munkaközvetítő szervek tudtával és engedélyével történjék. Ma ugyanis a munkástoborzók hatalmas munkástömegeket mozgató tevékenységéről előzetesen sem a felsőfokú, sem a középsőfokú gazdasági munkaközvetítő szervek tudomást nem szereznek és legfeljebb utólag tapasztalják a toborzók minden tervszerű irányítást nélkülöző működésének káros következményeit.

A gazdasági munkástoborzási rendszer mellett, a *gazdasági munkavállalkozói rendszer*³ is reformra szorul. Ezidőszereint a gazdasági munkavállalkozói engedélyt a kérelmező lakóhelye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjének meghallgatásával a földművelésügyi miniszter adja. Helyesebb lenne a gazdasági munkavállalkozók működésének engedélyezését és ellenőrzését a hatósági gazdasági munkaközvetítő hálózat középső és felsőfokú szerveire bízni.

Külön vizsgálatot tenne egyébként szükségessé az, hogy a gazdasági munkavállalkozónak másodlagos munkaadói szerepköre mennyiben előnyös és mennyiben hátrányos az elsődleges munkaadóra és a munkásokra. E vizsgálat eredményéhez mérten ugyanis esetleg kívánatos lenne az egész gazdasági munkavállalkozói rendszer megszüntetése.

A *munkavállalók egyesületei* egymástól és a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervektől függetlenül eljárva végzik közvetítéseiket. Helyenkint a mezőgazdasági munkapiacot tervszerűség nélkül kiüritik és ezzel súlyos munkapiaci nehézségeket okoznak. Az egyesületi munkaközvetítés akadályozza a hatósági munkaközvetítők munkaerőszervezését, ezért kívánatos lenne az egyesületek munkaközvetítői tevékenységének a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet irányítása és ellenőrzése alá vonása.

A pártcélokból történő közvetítések létjogosultsága kérdéses. Mindenesetre a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet irányító szerepének kell e téren is érvényesülnie.

Kívánatos lenne továbbá, hogy a *mezőgazdasági kamarák*, valamint a *mezőgazdasági bizottságok* alkalmoszerű közvetítéseiket a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezettel együttműködve teljesítsék.

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet tehát, — mint a fentiekben megállapítottuk, — a kizárólagosság követelményének biztosításával alkalmas lenne a tervgazdálkodási feladatok ellátására.

A gazdasági munkaügyi igazgatás azonban tervgazdálkodási feladatait csak akkor fogja tudni eredményesen teljesíteni, ha szervezete mind személyzetben, mind dologi vonatkozásban megerősítették. Az erre vonatkozó észrevételeinket az alábbiakban tesszük meg.

³ L.: 76.000/1926. F. M. számú rendelet.

a) *A gazdasági munkaügyi igazgatás személyzeti kérdései.*

Ha keressük azt az időpontot, amikor a munkaügyi feladatok a földművelésügyi igazgatás keretében külön munkaügyi személyzet alkalmazását tették szükségessé, az 1939. évre kell visszamenniünk.

Az 1939/40. évi állami költségvetésben a földművelésügyi miniszter, tárcája költségvetésének indokolásánál, többek között a következőket mondja:

„A mezőgazdasági munkaügyi igazgatás terén a vízgazdálkodás és az erdőgazdaság keretein kívül a termelési politikában jelentkező lehetőségek útján is gondoskodni kívánok arról, hogy a gazdasági munkások munkáinak alkalomhoz jussanak. Gondoskodom arról is, hogy a munkásvédelmi jogszabályok megtartásának ellenőrzése szervezetiileg biztosított legyen.

E célra a vármegyei gazdasági felügyelőség személyzetét, azokban a vármegyékben, ahol az szociális szempontból leginkább indokolt, külön munkaügyi felügyelővel erősítem meg. Azokban a vármegyékben, ahová a munkaügyi igazgatás ellátására megfelelő személyzet nem osztható be, a gazdasági felügyelőségek rendes személyzetükkel lesznek kötelesek a gazdasági munkaügyi tennivalókat ellátni.⁴

A gazdasági felügyelői kar mellett tehát megalakult a gazdasági munkaügyi felügyelői kar is.

A munkaügyi felügyelők rendszeres állandó illetményeiről az 1939/40. évi költségvetésben még a „Gazdasági felügyelőség, állattenyésztés, tejgazdaság” címen történt gondoskodás, az 1941. évi költségvetésben azonban már külön költségvetési cím foglalja magában a munkaügyi felügyelők személyi járandóságait. Így a gazdasági munkaügyi felügyelői státus különvált a gazdasági felügyelői státustól. Az 1941. évi költségvetés a külön státus felállítását azzal indokolta, hogy a munkaügyi felügyelők megkívánt szakképzettsége a legkisebb gazdasági munkabérek megállapításáról szóló 1940 : XV. t.-c. rendelkezése értelmében eltér a gazdasági felügyelőknek az 1921 : XLII. t.-c.-ben megállapított szakképzettségétől. Gazdasági munkaügyi felügyelővé (segédfelügyelővé, gyakornokká) ugyanis, csak azt lehet kinevezni, akinek főiskolai oklevelén felül kellő szociálpolitikai, gazdasági és munkajogi szakismeretei vannak.

A státus további fejlődését az alábbi táblázat érzékelteti:

A m. kir. gazdasági munkaügyi státus fejlődése.

Év	F i z e t é s i o s z t á l y				gyak.	össz.
	VII.	VIII.	IX.	X.		
1939/40	—	1	2	2	11	16
1941	—	1	3	7	17	28
1942	—	1	4	21	22	48
1943	1	5	7	34	5	50

A státus kibővítését egyrészt a munkabérmegállapítás szakszerű feladatainak elkészítésével, másrészt a munkaadókra és a

⁴ L.: a magyar állam 1939/1940. évi költségvetésében a földművelésügyi minisztérium költségvetési indokolását (50 o.)

munkavállalókra kiterjedő ellenőrzési teendők ellátásával felmerülő feladatok indokolták. A munkaügyi felügyelet további fejlesztéséből ezenkívül, az 1941. évi állami költségvetési indokolás megállapítása szerint: „mind szociálpolitikai, mind közgazdasági értelemben nagy előnyök származnak a gazdasági munkaközvetítésre is, amellyel szemben a fejlődés ugyancsak fokozottabb követelményeket állít fel. A munkaügyi felügyelet feladata ugyanis kiterjed a munkaközvetítés hatékonyságának előmozdítására is, amely biztosítja a munkaerő kereslet és kínálat jobb és gyorsabb kiegyenlítését a helyi munkanélküliség megszüntetéséi, valamint a helyi munkashiány pótlását. A változott viszonyok között ugyanis a termelés kiterjesztésének akadályai jelenleg szűnőben vannak, tehát az általános életszín emelkedését előmozdító többtermelést a megfelelő munkaerő ellátással is biztosítani kell.”⁵

Az ország területének gyarapodása, szintén okul szolgált a gazdasági munkaügyi felügyelet intézményének fejlesztésére.

A munkaügyi felügyelőknek a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségekhez, mint a hatósági gazdasági munkaközvetítés középfokú szerveihez történő beosztásának sorrendjét az egyes vármegyék munkapiaci helyzete (a gazdasági cselédek és munkások létszáma, a munkanélküliség mérvé, a munkásvándorlás mértéke és a birtokmegoszlás) határozta meg. A munkaügyi felügyelők működésének kezdő időpontját és helyét, ezzel a munkaügyi felügyelet fejlődését 13. számú táblázatunk tünteti fel.

A gazdasági munkaügyi szolgálat, az 1942. évben országosan kiépült. A földművelésügyi miniszter — az 1943. évi állami költségvetés indokolásában foglaltak szerint — a háborús viszonyok között az országosan kiépült munkaügyi szolgálat igénybevételevel elsősorban a mezőgazdasági munkaerőellátást kívánja biztosítani, hogy ezáltal a termelés zavartalanul fenntartható legyen. Ezenkívül súlyt helyez a munkafegyelemre és a munkateljesítmény fokozására. A munkaerő elosztás egyenletesebb tétele szempontjából pedig, elismeri a gazdasági munkaközvetítés nagy jelentőségét és annak mind erőteljesebb működtetését igéri.

A háborús viszonyok tehát a munkaügyi igazgatásra egyre súlyosabb feladatokat hárítanak. A munkaügyi felügyelői státus ugyan elérte már azt a létszámot, hogy a munkaügyi szolgálat országosan kiépültnek tekinthető, kérdés azonban, hogy a meglévő személyzet elegendő-e?

A munkaügyi felügyelők, a közvetítő hálózat felső szervénél és a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségeknél, mint a közvetítést középső fokon ellátó szerveknél teljesítenek szolgálatot. A munkaügyi igazgatás személyzeti kérdését tehát először ezen a két fokozaton vizsgáljuk meg.

A 12. sz. táblázatunkból (l. az 52. oldalt) megállapítható az, hogy a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségeknél szolgálatot teljesítő munkaügyi felügyelők feladatai méreteikben lényegesen különböznek. Annak a munkaügyi felügyelőnek feladata, akinek irányítása alá csak 21 alsófokú gazdasági munka-

⁵ A magyar állam 1941. évi költségvetésében a földművelésügyi minisztérium költségvetési indokolásából (52—53. ó.).

A MUNKAÜGYI SZOLGÁLAT FEJLŐDÉSE*

ASZOLGÁLAT TÉTEL HELYE	1940				1941				1942			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	ÉVNEGYED				ÉVNEGYED				ÉVNEGYED			
FM. MEZŐGAZD. TÁRSADALOM- POLITIKAI U.O. M. KIR. ORSZ. GAZD. MUNKAKÖZVETÍTŐ HIVATAL	[Hatched pattern]											
ABAÚJ-TORNA	V Á R M E G Y E I G A Z D A S Á G I M U N K A K Ö Z V E T I T Ő H I V A T A L											
BÁCS-BODROG												
BARANYA												
BARS ÉS HONT												
BÉKÉS												
BEREG												
BESZTERCE- NASZÓD												
BIHAR												
BORSOD												
CANÁD-ARAD TORONTÁL												
CSIK												
CSONGRÁD												
ESZTERGOM												
FEJÉR												
GÖMÖR ÉS KISHONT												
GYŐR-MOSON ÉS POZSONY												
HADDÚ												
HÁROMSZÉK												
HEVES												
JÁSZ- NAGYKUN- SZOLNOK												
KOLOZS												
KOMÁROM												
MÁRAMAROS												

ASZOLGÁLAT TÉTELHELYE	1940				1941				1942			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	ÉVNEGYED				ÉVNEGYED				ÉVNEGYED			
MÁROS- TORDA	V Á R M E G Y E I G A Z D A S Á G I M U N K A K Ö Z V E T I T Ő H I V A T A L											
NÓGRÁD												
NYITRA ÉS POZSONY												
PEST-PILIS- SÓLT-KISKUN												
SOMOGY												
SÓPRON												
SZABOLCS												
SZATMÁR												
SZILÁGY												
SZOLNOK- DOBOKA												
TOLNA												
UDVARHELY												
UNG												
UGOCSA												
VAS												
VESZPRÉM												
ZALA												
ZEMPLÉN												
BEREGI M. KIREND												
MÁRAMAROSI M. KIREND												
UNGI M. KIREND												

JELMAGYARÁZAT

	= 1	}	KISEGÍTŐ MUNKAERŐ
	= 2		
	= 3	}	KISEGÍTŐ MUNKAERŐ
	= 4		

*A TÁBLÁZATBAN A MUNKAÜGYI SZOLGÁLATOT TELJESITŐ
KISEGÍTŐ MUNKAERŐK IS BENNE FOGLALTATNAK.

közvetítő hivatal tartozik, vagy akinek a hatáskörében lévő munkavállalók száma alig haladja meg a 4.000-et, mennyiségileg természetesen sokkal kevesebb, mint azé, ahol az alsófokú szervek száma meghaladja a 200-at, a munkavállalók száma pedig 100.000 körül mozog.

Szükség van tehát az ellátandó feladatok nagyságához mérten a vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatalok munkaügyi felügyelői létszámának szaporítására.

A munkaügyi felügyelői státus bővítését indokolja továbbá az is, hogy a munkaügyi igazgatás eredményesebbé tétele szempontjából, kívánatosnak mutatkozik az irányítás és ellenőrzés hatályosabbá tétele. A m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal ugyanis a 44 középfokú gazdasági munkaközvetítő hivattal szemben, a főnöki feladatok közül, az összhangbiztosítást és az ellenőrzést tudja a legkevesebbé ellátni. Célszerű megoldást jelentene tehát az, ha a kerületi gazdasági főfelügyelők mellé, — a főfelügyelői kerületbe tartozó munkaügyi felügyelők feletti ellenőrzési hatáskörrel, — egy-egy munkaügyi felügyelő kapna beosztást. Az így kerületileg történő ellenőrzés, valamint összhangbiztosítás eredményességét a földművelésügyi minisztérium kolozsvári kirendeltségéhez beosztott és a kirendeltség alá tartozó munkaügyi felügyelők feletti ellenőrzési hatáskörrel megbízott munkaügyi felügyelő működése igazolja.

Addig, amíg a státusnak a fenti célra történő kibővítésére lehetőség nincs, áthidaló megoldást jelentene az, ha kerületenkint, az arra legalkalmasabb munkaügyi felügyelő kapna megbízatást kerületébe tartozó kartársainak ellenőrzésére. Az ellenőrzés biztosíthatná a kellő összhangot és a kari szellem egészséges növekedésére is lehetőséget nyújtana.

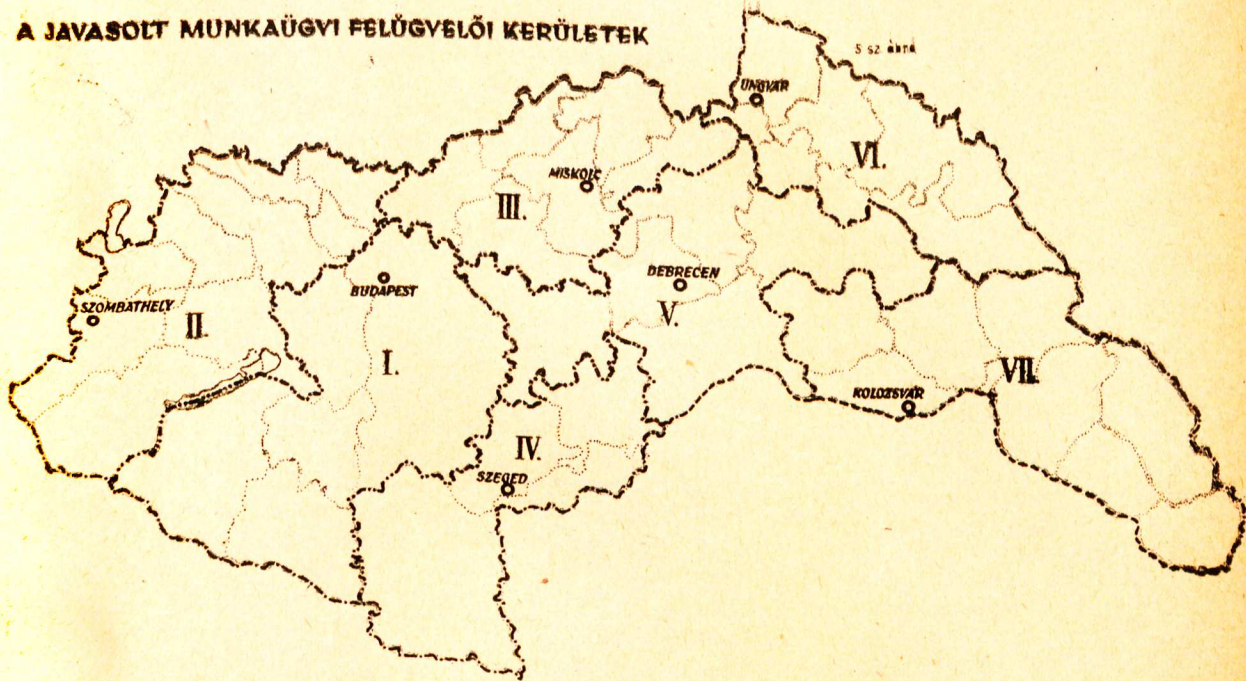
A kerületi beosztással kapcsolatban viszont megvizsgálandó alapkérdés, hogy a gazdasági munkapiac szempontjainak megfelelőnek-e a gazdasági főfelügyelői kerületek. E vizsgálat indokolt, mert a munkaügyi igazgatásnak tájegységenként rendszerint azonos feladatokhoz kell igazodnia. Elfogadható rendezési elvet jelent tehát az, hogy az egymással érintkező és azonos vagy egymást kiegészítő feladatokat jelentő tájegységek kapcsoltságuk össze.

A kérdés ilyen irányú vizsgálatához értékes segítséget nyújt a mezőgazdasági közigazgatás területi beosztásának reformjával kapcsolatban a Magyar Közigazgatástudományi Intézetben végzett vizsgálat.⁶ Ezenkívül támaszpontul használható, a német munkaügyi igazgatásban a Landesarbeitsamtok területi beosztásának az a gyakorlatilag igazolt alapelve, hogy legcélszerűbb az egyforma természetű és erősségű keresletet és kínálat felmutató tájegységeket összekapcsolni.⁷

⁶ Elek Péter: A mezőgazdasági közigazgatás területi beosztásának reformja. Közigazgatástudomány V. évf. 8. sz. 241 és köv. o.

⁷ „Die Bezirke sollten nach dem Willen der Reichsanstalt durch eine Mannigfaltigkeit ihres Wirtschaftsgefüges für den Arbeitseninsatz möglichst schon in sich ausgleichsfähig sein.“ Friedrich Syrup: Arbeitseinsatz und Arbeitsbeschaffung. Die Verwaltungsakademie 1954. Berlin. III. köt. 48 b. s. o.

A JAVASOLT MUNKAÜGYI FELÜGYELŐI KERÜLETEK

GAZDASÁGI FŐFELÜGYELŐI KERÜLETEK

Magyar viszonyaink között ezt az egységes munkaerőgazdálkodás követelményeit szem előtt tartó német alapelvet külön kell értékelnünk, az ipari és mezőgazdasági munkaügyi igazgatás terén. A különleges magyar gazdasági munkapiaci adottságok következtében viszont meg kell állapítanunk, hogy mezőgazdasági vonalon ez az alapelv alig érvényesíthető.

Ha a kerületi gazdasági felügyelői beosztást egybevetjük a munkapiaci szempontból kívánatosnak mutatkozó területi tagozódással (l.: a 4. és 5. sz. ábrát) számottevő eltérést tapasztalunk. Ezzel szemben a mezőgazdasági közigazgatás területi reformjával kapcsolatban a Magyar Közigazgatástudományi Intézet által javasolt kerületi tagozódás a munkaügyi igazgatás szempontjait nagyban egészen kielégíti és csak részben szorul korrekcióra.⁸

A 216.406/1943. F. M. sz. rendelet időközben felállította a gazdasági munkaügyi felügyelői kerületeket, (l.: 5/a, 5/a ábrákat.)

A munkaügyi felügyelői státus bővítése mellett a személyzeti kérdés homlokterében ma már újabb feladatok is állanak. A gazdasági munkaügyi igazgatásban ugyanis ezidőszerint csak a munkafelügyelői szak van meg. A munkaügyi felügyelők látják el a fogalmazási teendők mellett a munkaközvetítői, munkafelügyelői és nem ritkán a kezelési teendőket is.

Összehasonlítás céljára a 61. oldalon egymás mellé helyezzük az 1943. évi állami költségvetés ipari munkaügyi és gazdasági munkaügyi igazgatási címénél, a rendes kiadások 1. rovatán részletezett személyzeti tagozódást.

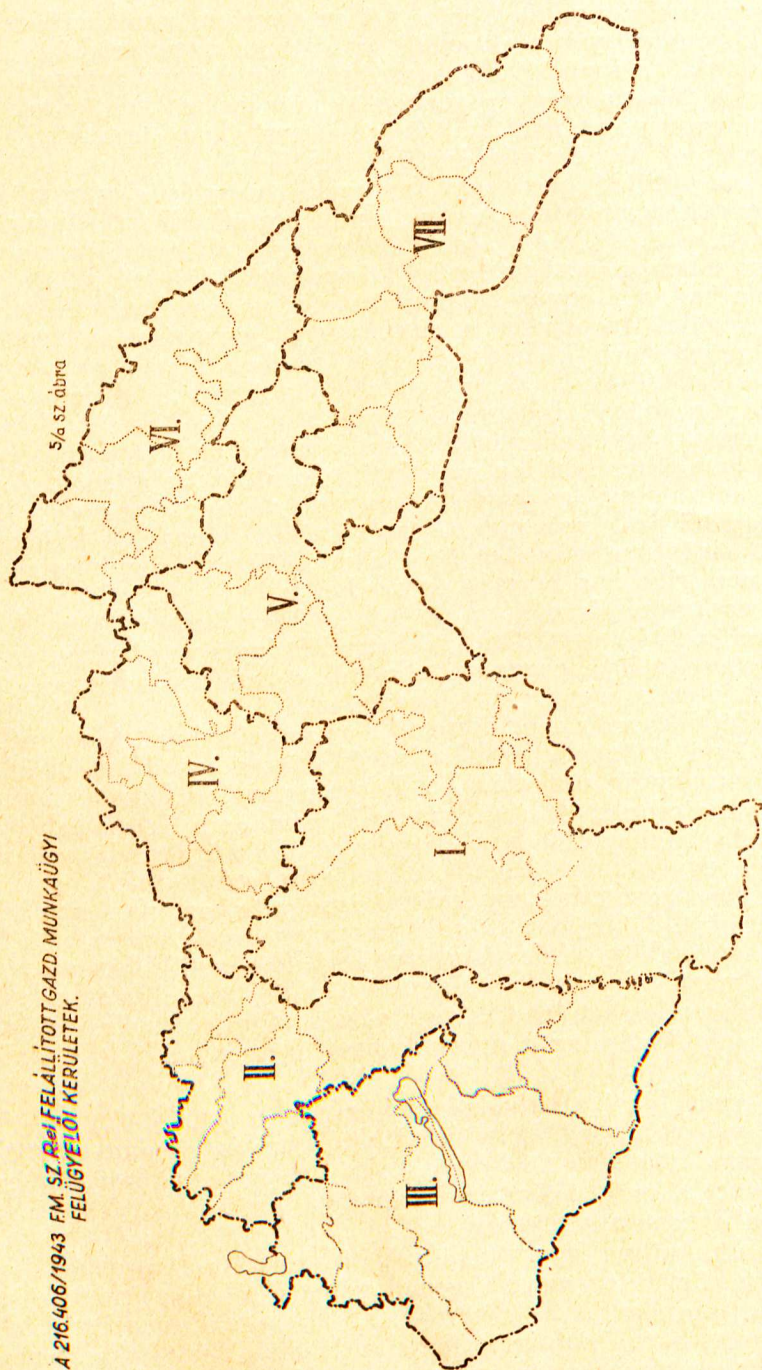
A fejlődés már megindult abban az irányban, hogy néhány munkaügyi felügyelő mellé, a segédhivatali teendőket ellátó, kisegítő munkaerőt osztottak be. E téren további haladás mutatkozik kívánatosnak. A segédhivatali munkaerő felszabadítaná a munkaügyi felügyelőt kezelési munkáitól és így a felügyelő munkaerejét egyéb tennivalóinak ellátására fordíthatná.

A mezőgazdasági munkaügyi igazgatás, az ipari munkaügyi igazgatás példájára, ezenkívül célszerűen továbbfejleszthető lenne külön munkaközvetítői szakstátus felállításával. Ebben az esetben a fogalmazási és munkafelügyelői teendők továbbra is a munkaügyi felügyelők hatáskörét alkotnák, a munkaközvetítő tevékenység viszont kizárólag a munkaközvetítő személyzet feladatkörébe tartoznék.

A személyzet alkalmazását középfokú mezőgazdasági szakiskolai végzettséghez, valamint külön gazdasági munkaközvetítői szakvizsga letételéhez lehetne kötni. A munkaközvetítői szakszemélyzet a munkaközvetítő szervezet felső és középfokú tagozatában nyerne alkalmazást.

A munkaügyi igazgatás további személyzeti problémáját az alsófokú közvetítő szervek személyzetének kérdése jelenti. A közvetítési teendőket a 200.600/1941. F. M. számú rendelet értelmében városokban a polgármester által kijelölt tisztviselő, községekben (körjegyzőségekben) pedig a vezetőjegyző, vagy az általa kijelölt tisztviselő köteles ellátni.

⁸ L.: *Ghyczy Béla*: A gazdasági munkaügyi felügyelet szervezeti kérdései. Mezőgazdasági Szociálpolitika XIII. évf. 7. sz.

Ipari munkaügyi igazgatás.

A rendes kiadások I. (Személyi járandóságok) rovatának részletezése:

1943. január 1-i s egyúttal végleges létszám	Fizetési osztály	1. alrovat
2	V.	a) Fogalmazási, műszaki és orvosi szak:
1	VI.	Miniszteri tanácsos
4	VII.	Munkaügyi főtanácsos
14	VIII.	Munkaügyi tanácsos
12	IX.	Munkaügyi titkár, főmérnök és orvos
12	X.	Munkaügyi segédtitkár, mérnök
<hr/>		Munkaügyi fogalmazó, segédmérnök
45		
1	VII.	b) Számvevőségi szak:
1	VIII.	Miniszteri számvevőségi II. oszt.
1	X.	főtanácsos
3	XI.	Miniszteri számvevőségi tanácsos
4		Miniszteri számellenőr
<hr/>		Miniszteri számtiszt
10		Gyakornok
7	VIII.	c) Munkaközvetítői, munkafelügyelői és ke-
13	IX.	zelési szak:
15	X.	Irodaigazgató
16	XI.	Munkavezető főtiszt
3		Munkavezető tiszt
35		Munkaközvetítő segédtiszt
44		Gyakornok
<hr/>		Kezelő
133		Díjnok (ebből 3 a számvevőségnél)
1		d) Altisztek és szolgálak:
9		Szakaltiszt
8		I. osztályú altiszt
32		II. osztályú altiszt
<hr/>		kisegítő szolgál
50		
<hr/> <hr/>		
238		

Gazdasági munkaügyi igazgatás.

A rendes kiadások I. (Személyi járandóságok) rovatának részletezése:

1943 január 1-i s egyúttal végleges létszám	Fizetési osztály	
1	VII.	Gazdasági munkaügyi felügyelő
5	VIII.	"
7	IX.	"
34	X.	Gazdasági munkaügyi s. felügyelő
3		Gazdasági munkaügyi gyakornok
<hr/>		
50		

A városi gazdasági munkaközvetítési teendőkkel megbízott tisztviselők feladatukat, kellő vezetés és ellenőrzés mellett, még képesek ellátni, a községi jegyzők vagy az általuk kijelölt tisztviselők azonban, túlterheltségük következtében, e teendők ellátására képtelenek. A személyzeti kérdésnek tehát lassan már akuttá váló problémája az, hogy a községekben ki lássa el a munkaügyi igazgatási teendőket.

A kérdés rendezésére irányuló javaslatok a helyi viszonyokhoz alkalmazkodó kisegítő megoldást ajánlják. A munkaügyi igazgatási teendőkkal az arra önként vállalkozó értelmiségieket (tanító, pap, stb.) bízják meg, vagy a toborzó gazdák közül egyet vagy többet jelölnének ki erre a feladatra.

A javaslatok másrészt az alsófok személyzeti kérdését intézményesen kívánják rendezni.

„A termelési munka szempontjából a község területe a legfontosabb, tehát a munkaközvetítés és munkaszervezés sem nélkülözheti a községekben a maga önálló szakemberét... Az ehhez fűződő nagy közérdeket felismerve, az ilyen irányú hatósági munkaközvetítés fejlesztése érdekében messzemenő anyagi áldozatokat vállalnak az egyes államok. Hasonló úton kell haladni nekünk is. Ez a közigazgatás reformjának bizonyos irányú megindulását is jelentené, mert az erők egy részét ide kellene áteszopor-tosítani. Ennek a szolgáltatnak komoly kilátásai volnának arra, hogy a termelés fejlődését nagy területen és számottevően előmozdítsa és ezzel a gazdasági alanyok szociális teherbíró és adófizető képességét emelje.”⁹

A személyzeti probléma csak az utóbbi javaslat alapján lenne megnyugtató módon rendezhető. Kérdés azonban, hogy a szervezetnek ilyen módon történő kiépítésével kapcsolatos anyagi áldozatok viselésére, mennyire van meg a lehetőség. A közigazgatási apparátus személyzete olyan nagy mértékben felduzzadt, hogy ilyen nagyobbarányú személyzeti bővülés elé érhető pénzügyi nehézségek gördülnek. Ha tehát, az alsófokon külön önálló szakember, pénzügyi nehézségek miatt, nem biztosítható, a kisegítő megoldást nyújtó javaslatok pedig a kérdés rendezésében kielégítő eredménnyel legfeljebb csak vidékenként jöhetnek számításba, keresnünk kell azt a megoldási módot, amely az adott körülmények között a legmegfelelőbbnek mutatkozik.

A mezőgazdaság fejlesztéséről szóló 1942: XVI. t.-c. VI. fejezete, a törvény végrehajtására hivatott szervezetek között, felállította a gazdasági előljárói intézményt is. A gazdasági előljárók alkalmazása, feladata és működése tárgyában kiadott 133.100/1942. F. M. számú rendelet pedig részleteiben szabályozta a földművelésügyi minisztérium szakigazgatásának ezt a nagyjelentőségű új pillérét.

A munkaügyi igazgatási teendők alsófokú ellátására, — megítélésünk szerint, — a gazdasági előljárói kar intézményesen bekapcsolható lenne. A gazdasági előljáró feladatköre — a törvény

⁹ *Nádújfaloy József*: A városbaözönlés kérdése és a gazdasági munkapolitika. — *Mezőgazdasági Közlöny* kiadványa 1945. 11. o.

szerint — kiterjed a mezőgazdaság minden ágára. Nemcsak azokat a feladatokat köteles ellátni, amelyek a mezőgazdaság fejlesztő törvény végrehajtásával kapcsolatosak, hanem mindazokat a földművelésügyi tárca ügykörébe tartozó feladatokat is, amelyeket a földművelésügyi miniszter az ügykörébe utal. A közvetítési teendőkkel való megbízásnak tehát különösebb akadályai nincsenek, elvileg pedig egyenesen indokolt, hisz a gazdasági előjárói intézménnyel elősegíteni kívánt többtermelés sikere nem utolsó sorban a megfelelő munkaerőellátáson múlik.

1945. április hó 1-én már 20 vármegyében összesen 1.161 gazdasági előjáró működött. Várható, hogy az 1945. év folyamán megtörténik az intézmény teljes kiépítése.

A gazdasági előjáróknak a munkaügyi igazgatási teendőkbe való beszerzése a munkaközvetítő hálózat eredményességét nagy mértékben növelné.

A munkaügyi igazgatás személyzeti kérdéseinek taglalása után reátérünk az igazgatás dologi szükségleteire.

b) A gazdasági munkaügyi igazgatás dologi szükségletei.

A munkaügyi felügyelet szervezetének fejlődésével párhuzamosan a dologi kiadásokra engedélyezett költségvetési keretek is nőttek. A növekedés ütemét az alábbi táblázat érzékelteti:

Év	beszerzési	kiküldetési és átköltözködési
	költségekre előirányzott összeg P-ben	
1938/39	15.000	7.500
1939/40	64.510	50.750
1941	50.000	60.000
1942	67.000	95.000
1943	70.000	150.000

A beszerzési költségekre előirányzott összegek a munkaügyi felügyelők irodai dologi szükségleteinek (irodaszerek, posta- és távirtda, valamint helyközi távbeszélő költségek, nyomtatványok) fedezésére szolgálnak.

A kiküldetési és átköltözködési költségekre előirányzott összegek felhasználását illetően az alábbiakban a gazdaságosság és eredményesség szempontjából foglalkozunk a kérdéssel.

A munkaügyi igazgatási feladatok nagyrésze csak külön ki-
szállással látható el. Sőt vannak feladatok, amelyek halasztást
nem tűrő azonnali helyszíni beavatkozást igényelnek (pl. a munka-
viszályok elsímítése, munkamegtagadás esetén kényszerintézked-
ések foganatosítása). A vármegyei gazdasági felügyelőségekhez

beosztott munkaügyi felügyelők külszolgálatát kétségtelenül megkönnyítené az, ha a felügyelők külön gépkocsival rendelkeznének. A gépkocsi a munkaügyi felügyelő mozgékonyágát annyira fokozná, hogy működésének eredményessége, az eddigihez mérten többszörösére emelkednék.

A gépkocsival való ellátás útjában — a rendkívüli háborús viszonyok okozta beszerzési akadályoktól eltekintve — elsősorban pénzügyi nehézségek állanak. E nehézségek elhárítására szükséges lenne egy olyan vizsgálat elvégzése, amely igazolná azt, hogy a szállítási eszközök (vasút, bérautó, kocsi) igénybevételével felmerülő költségek, meghatározott időtartamot figyelembevéve, magasabbak, mint a gépkocsi-beszerzés és fenntartás költségei.

A gépkocsival való ellátás esetében a kiküldetési illetményrendszerrel az általános rendszerre lehetne áttérni. Az általános rendszerrel kapcsolatban azonban reá kell mutatnunk azokra az aggályokra, amelyek szerint az általános rendszer az eredményesség csökkenését eredményezi. Mindenesetre az áttérésre az 1700/1937. M. E. számú rendelet 3. pontja lehetőséget ad:

„Azokat a tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat, akik rendes szolgálati beosztásuknál fogva gyakran teljesítenek külszolgálatot, az esetenként felszámítható kiküldetési illetmények helyett általánosan lehet részesíteni.

Átalányt lehet engedélyezni:

- a. a kiküldetéseknél felszámítható összes költségek (napidíj, utiköltség, stb.) helyett (kiküldetési illetmény általány);
- b. a kiküldetéseknél felszámítható napidíjak helyett (napidíjáltalány);
- c. a kiküldetéseknél felszámítható utazási és egyéb költségek helyett (utiköltség általány).

Az általányt az illetékes miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg engedélyezi. Az általánynak állami tisztviselő és egyéb alkalmazott részére engedélyezéséről az illetékes miniszter a Legfőbb Állami Számvevőszék elnökét értesíti.

A rendelkezések a továbbiakban az általános rendszerrel szembeni visszaélések kiküszöbölésére adnak irányítást:

Az általányt engedélyező rendeletben meg kell határozni, hogy az általános milyen kiküldetési illetmények helyettesítésére szolgál, meg kell állapítani az általános összegét, továbbá azt, hogy az általános az abban részesített alkalmazott részére mely időponttól kezdve jár, és hogy meghatározott időpontig vagy pedig határozatlan időre jár-e; végül rendelkezni kell aziránt, hogy az alkalmazott az általános fejében milyen kiküldetéseket köteles elvégezni. Az engedélyben meg lehet állapítani azt is, hogy az alkalmazott időszakonként legkevesebb hány napra terjedő kiküldetést köteles ellátni.

Az általányt élvező munkaügyi felügyelők utiszámlák helyett működési naplóval igazolhatnák az általánoshoz kötött kiküldetéseket megtörténtét. A működési naplót a vármegyei gazdasági felügyelőség vezetője igazolhatná és ezzel a további közigazgatási vagy számvevőségi felülvizsgálatra szükség nem lenne. Így az utiszámla rendszerrel kapcsolatos 40 (15 kezelési és 25 érdemi) mozzanathoz álló hosszadalmas ügymenet (l.: 6. számú diagrammot) elesnék.

A munkaügyi felügyelőknek gépkocsival való ellátása helyett kiegészítő megoldást jelentene a vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségeknek, vagy a földművelésügyi szakigazgatást összevonni tervezett közép fokú szerveinek motorizálása.

A munkaügyi igazgatás dologi szükségleteivel kapcsolatban megemlítjük még, hogy egyes segédletek is (jogszabálygyűjtemények, egységes bérlevél blanketták, vasuti menetdíjmutatók, bértáblázatok, térképek, kartotékok stb.), növelik az eredményességet.

8. §. A termelés munkaszükségletének megállapítása.

Mint említettük, munkaerőtervgazdálkodást csak a szükséglet és fedezet pontos ismeretében lehet folytatni. A szükséglet térben és időben való tagozódásának felmérésére irányuló eddigi eljárások egy részét az alapvetésben már ismertettük. E kísérletek azonban gyakorlatilag alig értékesíthetők, tekintve, hogy a felmérés időpontjában adott helyzet már rég megváltozott. A számítások különben sem érnek le a mezőgazdasági üzemekig, így munkaerő-szervezési célokra alig használhatók.

A szükséglet megállapításának egyik módja az üzemtan területegységre vonatkozó munkaszükségleti kulcsszámainak segítségével a vetésterület egész munkaszükségletének elméleti kiszámítása. A számításnak üzemi tájankint, vetésnemenkint időrendben kell a szükségletet tagolnia. Ez a számítás módot nyújt a munkaerőszükséglet vizsgálatára.

Ilyen számítás elvégzését írta elő a 304.279/OM. 1943. 1/b. rendeletével a földművelésügyi miniszter. Ennek a háborús mezőgazdasági számvetésnek célja a „tervszerű termelés és a személyi gazdálkodás érdekében” az illetékes hatóságoknak a mezőgazdasági termelés legfontosabb adatairól és szükségleteiről való tájékoztatása. Az adatfelvételt a járási (városi) gazdasági felügyelők a községi gazdasági előljárók és a községi előljáróságok segítségével végzik.

Az 1943. évi háborús mezőgazdasági számvetést megelőzően már 1942-ben történtek a mezőgazdasági termelés munkaszükségletének kiszámítására vonatkozó próbálkozások.¹

A szükséglet megállapítására azonban az ismertett szintetikus módszer a gyakorlati munkaügyi igazgatás számára nem nyújthat kifogástalan eredményt.

„A szintetikus megállapítás — mondja *Farkas Árpád* — az egyes termelési ágak területegységére vonatkoztatott, tapasztalati úton nyert és időszakokra beállított emberi munkaerőszükségleten alapul és a (munka) görbe egyes pontjait az egyidejű szükségletek egymás fölé helyezése útján nyeri. Az így nyert elméleti görbe sokszor már csak azért is hibás, mert az emberi munkaszükséglet gyakran nincs rövid időhöz kötve, hanem néha egyik időszakról a másikra eltolható és így helyes beállítása is kérdésessé válik.”²

Az emberi munkaszükséglet nyilvántartására a szintetikus módszer helyett az induktív módszer alkalmasabb eljárást jelent.

A gazdasági munkaügyi igazgatásnak az egyes mezőgazdasági üzemek tényleges munkaszükségletét ismernie kell, ezt pedig csak az egyes üzemekig lenyúló nyilvántartás segítségével érheti el.

¹ L.: 305.299/OM. 1942. F. M. és a 112.000/1942. F. M. sz. rendeleteket.

² *Farkas Árpád*: Az emberi munka időszakos megoszlása kisgazdaságokban. Köztelek 1945. március 21.-i szám 266. o.

A gyökeres megoldást e téren — a külföldi tapasztalatok szerint — az üzemalapok bevezetése jelenti. Az üzemalapok (Németországban a Hofkarte-k, Olaszországban a schedula aziendale-k, Svájcban a livret de la ferme-k) az egyes mezőgazdasági üzemek fontos adatainak évről-évre való nyilvántartására szolgálnak. Az üzemalapok bevezetésére vonatkozó tudományos (kísérleti) munka Magyarországon is — a Magyar Közigazgatástudományi Intézetben — már megindult.³

A rendszeresen vezetett mezőgazdasági üzemlapok alapján az emberi munkaerőszükséglet mezőgazdasági üzemenként és munkásnemenként pontosan rögzíthető lesz.

Az üzemlapok bevezetéséig a szükséglet felmérésére a közellátási szempontból vezetett⁴ — és vezetni tervezett⁵ — nyilvántartások is módot nyújtanak.

Célszerűségi okokból azonban a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal, e nyilvántartásoktól függetlenül, külön munkásszükségleti adatfelvételt rendelt el.⁶ E rendelkezés szerint, kívánatos annak megállapítása, „hogy a mezőgazdasági munkák idejében való elvégzéséhez hány munkásra van szükség. A szükséglet megállapítása könnyen elvégezhető a 100 kat. holdon felüli gazdaságokhoz kibocsájtandó kérdőívvel, amelyen a gazdaságok feltűntetik, hogy hány éves cselédet, hány éves-hónapos cselédet alkalmaznak, továbbá, hogy a tavaszi, vetési és ápolási, a nyári aratási és cséplési, valamint az őszi betakarítási munkálatokhoz hány sommás szakmányos arató és cséplőmunkásra és havonta átlag hány napszamos munkásra van szükségük“.

A rendelkezések a továbbiakban útmutatásul szolgálnak a 100 kat. holdon felüli gazdaságok vezetői által kitöltött kérdőívek kiértékeléséhez. Ügyelni kell ugyanis arra, hogy ha például a tavaszi hónaposok az aratásban, vagy az aratók és cséplők az őszi betakarítási munkálatokban is részt vesznek, nem vehetők mindkét helyen mint külön-külön munkaerőszükséglet számításba.

A 100 kat. holdon felüli gazdaságok emberi munkaerőszükségletének és a 100 kat. holdon aluli gazdaságok becslése alapján megállapítandó kisebb „idegen“ emberi munkaerőszükségletének összege adja egy-egy vármegye mezőgazdasági termelésének emberi munkaerőszükségletét.

Az ismertetett OGMH. rendelettel előírt munkaerőszükséglet-megállapítással kapcsolatban — az előírt feladat méreteire vonatkozóan — a magyar statisztikai szolgálat 1935. évben végrehajtott mezőgazdasági összeírása nyújt támpontot.⁷ A trianoni Magyarország területén 1935-ben a 100 kat. holdon felüli és a 100 kat.

³ Kiss István: Magyar tanulságok a Reichsnährstand statisztikai szolgálatáról. Közigazgatástudomány. V. évf. 5—5. szám 143. és köv. o.

⁴ L.: a 3.600/1942. M. E. sz. rendelet alapján vezetett „B“ és „C“ nyilvántartásokat.

⁵ L.: a 102.800/1945. K. M. sz. rendelet által előírt gazdakönyv és gazdalap rendszert.

⁶ 94/1945. OGMH. sz. r.

⁷ L.: Stat. Közl. 105. és 112. sz. köteteket.

holdon aluli gazdaságok, valamint e gazdaságcsoportok által foglalkoztatott munkaerők száma a következőképpen oszlott meg:

Gazdaságok	száma	%	gazd. tisztviselő	0/0	gazd. eseléd	0/0	egyéb. alkalm.	0/0
100 k. holdon felül:	12.873	0.8	4419	99.6	134.240	64.4	21.391	64.9
100 k. holdon alul:	1.504.295	99.2	21	0.4	74.123	35.6	11.574	35.1
Összesen:	1.517.168	100.0	4440	100.0	208.363	100.0	32.965	100.0

Az 1935. évi mezőgazdasági összeírás eredményei következtét engednek a mai országterület 100 kat. holdon felüli gazdaságainak számára és e gazdaságok foglalkoztató képességére. Természetesen figyelembe veendő az is, hogy az ország kerekén 15 millió kat. hold szántóföldjének mintegy 80 %-a esik a 100 kat. holdon aluli gazdaságokra.

A m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal által előírt adatfelvétel folyamatban van. Az adatfelvétel eredménye, az üzemalapokkal történő munkaszükségleti nyilvántartás bevezetése, a munkaerőtervezésgazdálkodás számára értékes segítséget nyújtó megoldást fog jelenteni.

9. §. A munkafedezet nyilvántartása.

A mezőgazdasági termelés rendelkezésére álló fedezet felmérésére irányuló kísérlet a hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet munkapiaci statisztikája. A statisztikai adatfelvétel a munkásokat nem személy, hanem csak számszerint rögzíti. Így személy szerinti nyilvántartás alapulvétele helyett szubjektív becslésen nyugvó munkástömegelelétszámot ad és ezt is, mint kimutattuk, pontatlanul.

Szükség van tehát országos, személyenkinti munkásnyilvántartáson alapuló munkapiaci nyilvántartás megszervezésére. A nyilvántartási rendszer bevezetése már régi kívánság. Az iparügyi miniszter „a munkapiac áttekintése és irányítása céljára” általános munkásnyilvántartás készítését már el is határozta.¹ E nyilvántartás költségeire az 1945. évi állami költségvetés 70.000 pengőt irányoz elő.² A munkásnyilvántartás kérdésével különben az újabb szakirodalomban egyedül *Gortvay György* foglalkozott.³ Nyilvántartási tervzete a keresőképes iparforgalmi népesség országos munkáskataszterének felfektetésére vonatkozik. A mun-

¹ L.: A magyar állam 1945. évi költségvetésében az iparügyi miniszter költségvetési indokolását (31. o.).

² L.: XV. fejezet, 6. „Ipari munkaügy” cím, Rendkívüli kiadások 5. rovatát.

³ *Gortvay György*: A m. kir. Állami Munkaközvetítő Hivatal 1940. évi jelentése a munkaközvetítés és a munkapiac állásáról. Budapest, 1941. 196. és köv. o.

kavállalói viszony változásainak rendszeres bejelentésével kapcsolatban pedig az OTI. és MABI. számára is szerepet biztosít.

A tervezettel kapcsolatban — ha már az egyetemes jellegű munkáskataszter kérdéséről van szó — reá kell mutatnunk arra, hogy a munkáskataszter a javasolt keretek között csak rész megoldást jelent, mert sem az őstermelő népességre, sem a szellemi munkásokra nem terjed ki. A munkáskataszternek mindhárom kategóriát magában foglaló természete mellett honvédelmi célok is szolgálnia kellene és így a munkáskataszter kérdése a népmozgalmi nyilvántartásnak kérdéséhez is kapcsolódik.

A munkáskataszter felfektetésének előfeltétele különben a kataszter céljainak megfelelően az egységes foglalkozási nomenklatura kimunkálása is. Az őstermelést illetően a népmozgalmi nyilvántartó szakképzettségi jegyzéke (14. táblázat) és a m. kir. Statisztikai Hivatal szakképzettségi jegyzéke (15. táblázat) jelenti a két használatos nomenklaturát. E két szakképzettségi jegyzék, valamint az 1941. évi népösszeírás őszanyagából szétvethető szakképzettségi csoportok alapján egy, a munkáskataszter céljait szolgáló nomenklatura lenne megállapítandó.

A munkáskataszter felfektetésével kapcsolatos a munkakönyvek egységesítésének a kérdése is. Az egységes munkakönyvek bevezetésére mind mezőgazdasági, mind ipari részről megvan a törekvés.⁴

14. sz. táblázat.

Országmozgósítási szempontból fontos szakképzettségek jegyzéke.
B. jelű melléklet a 380.000/1941. B. M. számú rendelethez.

ŐSTERMELŐK

1. Állattenyésztő és hízaló (Csak a nagybani hízalásra berendezett telepeken szerzett szakismeretekkel rendelkező.)	Ipari marhahízaló Ipari sertéshízaló Juhtenyésztő Kecskenyésztő Marhahízaló Marhatenyésztő Sertéshízaló
2. Baromfitenyésztő (Csak a farmszerűleg üzött vagy nagykereskedelmi célra berendezett telepeken szerzett szakismerekkel bíró.)	Baromfitenyésztő Baromfihízaló Libatömő Lúdhízaló
3. Cséplőgépező	Gőzcséplőgépező Gőzcséplőgépező Gőzlokomobilkezelő
4. Dohánykertész	Dohánykertész Dohányos
5. Erdész	Főerdész Alerdész

⁴ I. m. 191. és köv. o. — A munkakönyv-egységesítés kérdésével különben a Munkaközvetítés Központi Bizottsága is foglalkozik.

7. Faszénégető	Boksás (szénégető)
Szénégető
8. Fakitermelő munkás	Csemetekertész kizárólag haszonfa-
csemetekertészben
Erdészeti segédszolgálati alkalmazott
Erdőkerülő
Erdőmunkás
Erdővéd
Farakttárőr (erdei)
Fakitermelő
Fakitermelési munkás
9. Gyümölcskertész	Dinnyekertész
Gyümölcstermelő
Gyümölcskertész
10. Haltenyésztő és halászati szak-
munkás	Halász
Laptáros
Tavihalász
Tópásztor (halór)
Haltenyésztő
11. Kertész	Tájkertész
Kereskedelmi kertész
Kertész
Kertészsegéd
Műkertész
Uradalmi kertész
Virágkertész
Kertmunkás, kertibojtár
12. Konyhakertész	Csemetekertész gyümölcs csometefa-
kertészben
Konyhakertész
Zöldség- és konyhakertész
Zöldségkertész
Zöldségtermelő
13. Méhész	
14. Mészégető	
15. Nem okleveles gazdatiszt	Intéző
Kasznár
Ispán
16. Okleveles gazda
(Egyetemi vagy akadémiai képe-
sítés.)	
17. Okleveles gazdatiszt	Jószágkormányzó
Igazgató
Felügyelő
Főintéző
Intéző
Ellenőr
Segédtsiszt
Gyakornok

18. Okleveles kertész
(Csak a Kertészeti Tanintézetet végzettek.)	Kertészeti igazgató
Kertészeti főfelügyelő
Kertészeti felügyelő
Kertészeti főintéző
Kertészeti intéző
Kertészeti segédintéző
Kertészeti gyakornok
19. Szakképzett tehenes
(Ha uradalmi, úgyszintén városok zárt területén létesített tehenészetben túlnyomólag ebben a minőségben szerezte meg szakképzettségét.)	Tehenes
Tejkezelő
Tehenescsírás
Tehenes fejős
20. Traktorkezelő mezőgazdasági üzemben	
21. Tutajos	
22. Vadőr	

15. sz. táblázat.

A szakképzettségek rendszeres jegyzéke a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal összeállításában.

I. ÖSTERMELES.

A) Az alkalmazási viszonyból származó szakképzettségek.

1. Tisztviselők.
a) Okleveles tisztviselők:
ellenőr
erdőmérnök
erdőtanácsos
felügyelő
főerdész
főerdőmérnök
főintéző
gyakornok
igazgató
intéző
jószágkormányzó
kasznár
okleveles kertész:
kertészeti felügyelő
kertészeti főfelügyelő
kertészeti főintéző
kertészeti gyakornok
kertészeti igazgató
kertészeti intéző
kertészeti segédintéző
segédtsízt
számtartó
számvevő
tiszttartó | b) Nem okleveles tisztviselők:
főkertész
intéző
ispán
2. Segédszemélyzet.
a) Irodai tisztviselők:
gépiró
irnok
irodatiszt
könyvelő
b) Munkavezetők és felügyelők:
alerdész
botosispán
első-béres (béresgazda)
erdőőr
gazda
halászmester (mint alkalmazott)
magtáros
ménesmester
számadó
vincellér
3. Munkások.
(Felsorolását lásd a foglalkozással kapcsolatos tulajdonképeni szakképzettségek jegyzékében.) |
|---|--|

B) A foglalkozással kapcsolatos tulajdonképeni szakképzettségek.

Baromfibízlaló
baromfitenyésztő
béres
bikás | bivalyos
boksás (szénégető)
bolgárkertész
borjús |
|--|---|

bosztányos (töktermelő)	kertibojtár
burgonyatermelő	kertmunkás
csemetekertész	kerülő (uradalmi)
csikós	kisbéres
csordás	kocsis
csődörös	kondás
csósz	konyhakertész
csűrhés	laptáros (halász)
dinnyekertész	libatömő
dohánykertész	lovász
dohányos	lúdhízlaló
elsőkocsis (uradalmi)	majoros
erdészeti segédszolgálati alkal-	marhahízlaló
mazott	marhatenyésztő
erdőkerülő	méhész
erdőmunkás	mezőgazdasági napszámos
fakitermelési munkás	műkertész
fakitermelő	ostoros
faraktárőr (erdei)	őr
földműves	pásztor
földművesnapszámos	selyemtenyésztő
gazdasági cseléd	sertéshízlaló
gazdasági irodai altiszt	szekeresbéres
gazdasági irodai szolgál	szénégető
göbolyös	szőlőmunkás
gulyás	szőlőnapszámos
gyalogbéres	tájkertész
gyümölcskertész	takarmányos
gyümölcsstermelő	tavi halász
halász	tehenes
haltenyésztő	tehenes csirás
igáskocsis	tehenes fejős
ipari marhahízlaló	tejkezelő
ipari sertéshízlaló	tejkezelő (uradalmi)
juhász	tópásztor (halőr)
juhosgazda	traktorkelő
juhtenyésztő	uradalmi kertész
kanász	vadász
kecsketenyésztő	vadőr
kereskedelmi kertész	virágkertész
kertész	zöldség- és konyhakertész
kertésznapzámos	zöldségkertész
kertészsegéd	zöldségtermelő

A foglalkoztatottságot és a foglalkoztatottságban beállott változásokat folyamatosan rögzítő kataszter biztosítani fogja a munkapiaci fedezet mindenkor pontos ismeretét s ezzel lehetővé fogja tenni a munkapiac tervszerű irányítását és a munkaerőszervezéssel kapcsolatos kérdések rendezését.

A mezőgazdaságban azonban addig is, amíg az egységes munkákataszter felfektetése megtörténik, szükség van ideiglenes nyilvántartásokon alapuló átmeneti megoldásra.

Az ideiglenes megoldást jelentő nyilvántartás kiterjeszkednék:

a. a munkásbandákra;

b. a földmunkásokra;

c. a gazdasági cselédekre.

ad a. A *munkásbandákra* vonatkozó nyilvántartás a bandákat a banda felelős vezetője, a banda létszáma, a létszám nemenkinti és I., II., III. osztályú munkásonkinti megoszlása, a banda szak-

képzettsége (gyakorlottsága, jártassága) szerint tartaná nyilván. A nyilvántartás célja a munkaközvetítés megkönnyítése. Ezért a nyilvántartásnak a bandák mindenkori foglalkoztatottsági körülményeit is állandóan rögzítenie kell. A bandagazdának a banda összetételében, valamint foglalkoztatottságában beálló változásokat mindenkor a banda lakóhelye szerinti gazdasági előljáron keresztül az illetékes közép fokú gazdasági munkaközvetítő hivatalnak kellene jelentenie. A munkásbanda nyilvántartást alsó fokon a gazdasági előljárok lennének hivatottak vezetni. A vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivataloknak különben a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal utasítása⁵ szerint meg kell szervezniök a bandagazdákat (toborzógazdákat) abból a célból, hogy a bandájukkal történt elhelyezkedést azonnal jelentsék be.

ad b. A *szakképzett földmunkások* kataszterének felállítása lehetővé tenné a földmunkások számának, foglalkoztatottságának áttekintését. A földmunkás kérdés rendezésének nélkülözhetetlen eszközét jelenti a nyilvántartásbavétel. A földmunkák nagy része elsősorú fontosságú. A munkák támasztotta szükséglet tervszerű kielégítése, a földmunkák munkaszükségletének a mezőgazdasági termelés munkaszükségletével való összehangolása csak a munkafedezet pontos ismeretében lehetséges.

Egységes, központilag vezetett földmunkáskataszter ezidő szerint nincs. Pontosnak nem tekinthető részleges nyilvántartásbavételt ír elő az 1.350/1942. M. E. sz. rendelet. A m. kir. Állami Munkaközvetítő Hivatal és a m. kir. Országos Gazdasági Munkaközvetítő Hivatal nyilvántartásaiban is bennefoglaltatnak a földmunkások. A Nemzeti Munkaközpont és a Földmunkások Vállalkozó Szövetkezetei is vezetnek nyilvántartást.

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet által vezetett egységes földmunkásnyilvántartás lenne hivatott a földmunkák terén a munkafedezet feletti állandó áttekintést biztosítani.

ad c. A *gazdasági cselédkérdés* az utóbbi évek egyre súlyosbodó kérdése. Erre mutat a 410/1943. M. E. sz. r. 1. §-ának (1) bekezdése is, amely az 1942/43. évben szolgálatot teljesítő éves gazdasági cselédeket az 1943/44. évben is cselédi minőségben teljesítendő szolgálattételre kötelezi.

A cselédkérdés rendezésének alapja egy rendszeresen vezetett cselédnyilvántartás lehetne. A 410/1943. M. E. sz. rendelet végrehajtási utasítása (a 210.600/1943. F. M. sz. r.) különben már rendelkezett a helyet változtató gazdasági cselédek és dohánykertészek nyilvántartásának vezetéséről. A községi előljároságok (városi polgármesteri hivatalok) az OMBI járuléklervási kötelezettség ellenőrzésének céljára a vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatalok által vezetett nyilvántartástól függetlenül pedig egy „A” jelű cselédnyilvántartást vezetnek. Kivánatos lenne e két nyilvántartási rendszernek azonos alapokra való fektetése.

A fentiekben röviden vázoltuk a munkafedezet nyilvántartására vonatkozó javaslatainkat. A nyilvántartások vezetésének technikai részletei még kimunkálásra várnak.

⁵ L.: 94/1943. OGMH. sz.

10. §. A munkapiac irányítása.

Tervszerű munkaerőgazdálkodás munkapiacszervezést, munkapiacirányítást jelent.

A munkafeltételek közül, a fejlődés mai fokán, már nemcsak a munkabérek és a munkaidő állnak irányítás alatt, hanem az irányítás köre kiterjed a gazdasági munkavállalás kötelezettségének, valamint — részben — az elvállalandó munka nemének meghatározására is.

Ezzel a mezőgazdaság „hadi-üzemi” jellegűvé vált.

A 410/1943. M. E. számú rendelet ugyanis előírja, hogy „az, aki az 1942/43. szolgálati évre mint éves gazdasági cseléd, továbbá, aki az 1942/43. termelési évre, mint dohánykertész szegődött el, köteles az 1943/44. szolgálati, illetőleg termelési évben is — akár jelenlegi munkahelyén, akár új munkahelyen — éves gazdasági cselédként, illetőleg dohánykertészként elszegődni és szolgálatot teljesíteni”. (1. §. (1) bek.)

A rendelet a továbbiakban kimondja: „ha az, aki egészen vagy túlnyomó részben, mint gazdasági munkavállaló tartja fenn magát, az 1943. évi március hó 1. napjáig nem kötött gazdasági munkavállalóként legalább olyan időtartamú szerződést, mint az 1942. évben, köteles a lakóhelyén illetékes községi (városi) gazdasági munkaközvetítő hivatalnál, (községi jegyző, körjegyző, városi tisztviselő) az 1943. évi március hó 15. napjáig jelentkezni.” (5. §. (1) (2) bek.) A munkaközvetítő hivatal felhívására pedig, a nyilvántartott munkaalkalmak közül, valamely szerződési ajánlat elfogadásával munkát vállalni köteles.

A magyar mezőgazdaság hadiüzemi jellege azonban nem az egyes mezőgazdasági üzemekhez, hanem a mezőgazdasági üzemek összességéhez, tehát a mezőgazdasági termelés egészéhez kapcsolódik.

Az egyes mezőgazdasági üzemek hadiüzemmé nyilvánítása és a mezőgazdasági üzemek összességének, mint egységnek az üzemi keretektől függetlenül hadiüzemmé történő nyilvánítása között lényeges különbség van.

Az előbbi formát illetően hivatkozunk a francia rendelkezésekre. A francia kormány a mező- és erdőgazdasági termékeket továbbfeldolgozó mezőgazdasági és erdőgazdasági üzemeket és vállalatokat „nemzeti szempontból fontos üzemeknek nyilvánította. Az ezekben az üzemekben dolgozó 14 éven felüli mindkét nembeli francia, marokkói, tuniszi, hontalan vagy menekült munkavállalókat rekviráltaknak minősítette.¹ Az ilyen üzemekben foglalkoztatottak munkavállalói szabadsága megszűnt.

A magyar mezőgazdaságnak hadiüzemi jellege, ezzel szemben, a munkavállalók mozgási szabadságát megengedi. A mozgási szabadság elé korlátokat csak annyiban állít, hogy a mezőgazdasági munkavállalók a mezőgazdaság keretében kötelesek maradni, sőt a gazdasági cselédek és dohánykertészek a mezőgazdaság keretén belül is csak gazdasági cselédi, vagy dohánykertészi szolgálatokat teljesíthetnek.

¹ L: Neue Zürcher Zeitung 1942. jan. 29. sz.

A hadiüzemi jelleg tehát nem az egyes mezőgazdasági vagy erdőgazdasági üzemekhez kapcsolódik, hanem — mint reámutatunk — a mezőgazdasági termelés egészéhez, mint egységhez fűződik és szűkebb körben két foglalkozási kategóriához.

A mezőgazdaságnak hadiüzemi jellegét biztosítanak továbbá azok a rendelkezések, amelyek a mezőgazdasági honvédelmi szolgáltatások igénybevételére adnak lehetőséget. Ha az igénybevett munkakötelezettek a munkát együttesen, egy helyen, nagyobb csoportban végzik, úgy a honvédelmi munkát a kötelezetteknek katonai vezetés alatt kell teljesíteniük. A munkakötelezettek a katonai vezetés tartama alatt a munkahelyen vagy munkával egyébként összefüggésben elkövetett bűncselekmények miatt katonai büntetőbírászkodás alatt, a szolgálatra vagy munkára vonatkozó köteleességeik tekintetében pedig a katonai fegyelmi szabályok alatt állnak.²

A mezőgazdasági termelés hadiüzemi jellegéhez kapcsolódik továbbá az is, hogy a termelés zavartalansága szükség esetében munkásszázadok rendelkezésére bocsátása, valamint katonai munkamegsegítés útján is biztosítható.

A fentiekben vázlatosan bemutattuk a háborús viszonyok kényszere alatt a mezőgazdasági termelés zavartalanságának biztosítására tett rendelkezéseket. A fejlődés az egyre súlyosbodó megkötöttségek vonalán halad.

Tervszerű munkaerőgazdálkodásnak békeidőben is meg van a jelentősége. A tervszerűséget biztosító kényszerrendszabályokra ennek ellenére csak a háborús viszonyok közepette kerül sor. Ez azzal indokolható, hogy a kereslet és kínálat szabad játéka, a munkásvándorlás kötetlen hullámozása, a békeévekben a kínálat túlsúlyával kényszerrendszabályok nélkül meghozhatta a kiegyenlítést, ezzel szemben háborús viszonyok között a teljes kötetlenség a termelés munkaerőellátásában könnyen zavarokat okozhat. A nehézségek különösen a kínálat csökkenésével súlyosbodnak.

Hogy a mezőgazdaság hadiüzemi jellegű lett, ez a háborús viszonyok alatti fejlődés eredménye. A munkapiacot irányítani kell. Ha másképp nem lehetséges, úgy kényszerrendszabályokkal. Ez a következménye a termelés zavartalanságát biztosítani hivatott munkaerőszervezésnek. Természetesen kényszerrendszabályok alkalmazására mindenkor csak a végső esetben kerülhet sor.

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet a rendelkezésére álló eszközökkel — kényszerrendszabályok alkalmazása nélkül is — alig felmérhető jelentőségű szolgálatot teljesít a munkaerőellátás biztosítása terén. A szükségletnek megfelelően területileg is irányítja a munkapiac alakulását. Ilyen természetű teljesítményei:

1939-ben németországi akció, ruszinoknak az Alföld felé irányítása.

1940-ben németországi akció, a Nyitra-Pozsony vármegyékben megrekedt cselédfeleslegnek az egész ország területén történő elhelyezése, a helyhez szokott s ezért községéből kimozdulni rendszerint nem hajlandó szabolcsi és szatmári agrárfelesleg megmozdítása, a lengyel menekültek elhelyezése, az

² L.: 2.620/1941. M. E.; 196.900/1941. F. M.; 412.000/1942. F. M. számú rendeleteket.

állami ménesbirtokokon szervezett tartalék munkáscsoportoknak a munkahiányos területekre irányítása.

1941-ben németországi akció, erdélyi menekülteknek gazdasági cselédi munkakörben történő elhelyezése, a vend munkásoknak a magyar mezőgazdasági üzemekbe történő irányítása, székely munkásvándorlásnak az anyaország felé vezetése.

1942-ben németországi akció, a vend munkásoknak, székely cselédeknek az anyaországba való irányítása, munkásszázadok szervezése és a munkáshiánnyal küzdő területekre irányítása.

A munkaközvetítő szerveknek ez az irányító munkája azonban természetében különbözik a területi megkötöttségek segítségével végezhető tervszerű munkapiacirányítástól.

A hatósági gazdasági munkaközvetítő szervezet munkapiacirányító feladatkörét teljes mértékben ellátni csak akkor képes, ha a munkavállalók elszerződési helyének meghatározását döntően tudja irányítani. Szükségesnek mutatkozik ezért azoknak a vármegyei határoknak az ideiglenes lezárása, ahol a munkások nagyobb mérvű kirajzása a helyi szükséglet biztosítását veszélyeztetné. Ilyen vármegyékből a munkások idegen vármegye területére csak a vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatal engedélyével szerződhetnek.

A javasolt ideiglenes határzár kétségtelenül elősegítené a munkaerővel való tervszerű gazdálkodás lehetőségét és a munkapiac tervszerű irányítását.

Ezzel kapcsolatban reá kell mutatnunk arra, hogy a gazdasági munkavállalók egy része a mezőgazdasági termelés keretén kívül is szokott munkát vállalni. A munkapiac irányítás feladatkörébe tartozik tehát a nem mezőgazdasági munkát vállaló gazdasági munkások, elsősorban a földmunkások munkavállalásának irányítása is.

Az irányítás feltétele a nem mezőgazdasági irányú munkaszükséglet ismerete. A szükséglet ismerete a — fedezetnek megfelelő — helyes közmunkaterv megállapítását teszi lehetővé.

A közmunkákkal kapcsolatos munkaerőszervezésre vonatkozólag két javaslatot ismertetünk.

Az első a *Teölgyes*-féle javaslat, a dekonjunktura idején 1931-ben kelt.³ Célja a nyomasztó méretű munkanélküliségnek közmunkák útján való enyhítése.

„A munkanélküliek támogatására más eszközök hiányában a közmunkák útján való foglalkoztatás látszik a legegérvezetőbbnek, bár jól tudjuk, hogy az állambáztartás jelenlegi helyzete erre igen korlátozott lehetőségeket nyújt. A munkanélkülieknek közmunkák útján való foglalkoztatására vonatkozólag legyen szabad tisztelettel javasolni egy tárcaközi bizottság sürgős összehívását, amely hivatva lenne megállapítani, hogy ily célból milyen munkák kínálkoznak és főleg milyen összegek állnak rendelkezésre. A további sürgős lépés pedig tiszteletteljes nézetünk szerint az volna, hogy az összes közmunkák egy központi irányító szerv (kormánybiztosság) vezetése alá kerüljenek. Ennek a központi irányító szervnek legfőbb feladata az lenne, hogy a gazdasági és szociális cél szem előtt tartásával állapítaná meg a végzendő közmunkák sorrendjét.

A közmunkák végrehajtása megmaradna továbbra is az egyes tárcák hatáskörében. A kormánybiztosság a munkálatok megindításában, vagy szüneteltetésében jutna irányító befolyáshoz aszerint, hogy a munkanélküliség enyhítése milyen mértékben teszi ezt, vagy amazt az intézkedést szükségessé.

³ L: az Országos Gazdasági Munkaközvetítő Iroda 1931. évi jelentését.

Megállapítandó volna továbbá, hogy a nagyszámú munkással bíró törvényhatóságokban milyen hasznos közmunkák vannak tervbevéve. A munkásoknak más, lakóhelyüktől távolfekvő vidékre való szállítása csakis azokban az esetekben volna megengedhető, mikor a munkanélküliek lakóhelyén, vagy ahhoz közelfekvő területen nem kínálkozna olyan megfelelő munkaalkalom (közmunka), ahol a munkások nagyobb számban nyerhetnének elhelyezést. Ezek szerint lehetőleg helyben vagy a munkanélküliek lakóhelyéhez közelfekvő területen végeztetnének a közmunkák, hogy ezáltal a vasúti szállítással járó költségek és az élelmezés kiadásai ne terheljék túlságosan a munkás által elérhető jövedelmet.⁴

A javaslat ma ismét különösen időszerű. A háború után a munkapiacian erős munkásfelesleg várható. A várható munkásfelesleg levezetésére már készülnek a különböző közmunkatervek. E tervek közül a Duna-Tisza csatorna tervét a különböző útépitési terveket, a Sió csatornázását, Budapest székesfővárosban a földalatti gyorsvasút, az új központi városháza és üzemi székház, a Tabán gyógyszálló, valamint a tömeges kislakásépítő terveket említjük.

A második az 1941. évi *Gortvay*-féle javaslat.⁴

„Az összes köz-, szükség- és inségmunkák szociálpolitikai szempontból való nyilvántartása és közhasznúságuknak felülbírálása. Minthogy az állami, városi és községi költségvetések terhére végzendő közmunkáknak az ipari munkapiac szabályozásában igen nagy szerepe lehet, a munkásfelesleg elosztása érdekében is kötelezni kellene minden állami, városi és községi szervet, hogy a kiadandó összes középítkezéseket, közmunkákat jelentősebb közszállításokat etc. minden esetben bejelentse a hivatalnak.“ (t. i.: a m. kir. Állami Munkaközvetítő Hivatalnak.)

A *Gortvay*-féle tervezettel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a közületi munkák nemcsak az ipari munkapiacot, hanem a gazdasági munkapiacot is erőteljesen érintik.

A munkaközvetítés központi bizottságának alakuló ülése is foglalkozott a közmunkák munkaerővonatkozásaival. A honvédelmi, kereskedelem- és közlekedésügyi és földművelésügyi tárcák igazgatási körében végzendő közmunkák helyének, időpontjának és munkaerőszükségletének összeírása megtörtént.

A közmunkák munkaerőszükséglete a jelenlegi viszonyok között nagyobb, mint a rendelkezésre álló munkafedezet. Így a szükséglet és a fedezet összehangolandó.

A közmunkák munkaerőszükségletének összehangolásában mutatkozó nehézségek káros következményeinek kiküszöbölését jelentené az a rendelkezés, hogy közmunkáknál mezőgazdasági munkások csak a lakóhely szerint illetékes vármegyei gazdasági munkaközvetítő hivatal engedélyével foglalkoztathatók. A hatósági gazdasági és ipari munkaközvetítő szervek közötti együttműködésnek különben elsősorban e tekintetben van különös jelentősége.

A munkapiac irányításának további előfeltételeit jelenti a pályaválasztási tanácsadás (Berufsberatung)⁵ kiépítése, a gaz-

⁴ *Gortvay György*: A m. kir. Állami Munkaközvetítő Hivatal 1940. évi jelentése a munkaközvetítés és a munkapiac állásáról. 1941. 221. o.

⁵ A kérdéssel kapcsolatban l.: *Löbner W.*: A pályaválasztás irányítása és a szakmai nevelés a mai Németországban. A Magyar-Német Társaság kiadványai. 1945. 15. sz.

Afra János: A pályaválasztás irányítása a gazdasági élet szolgálatában. Új világ. 1945. január 21. sz.

dasági szakmunkásképzés és szakmunkásutánpótlás megszervezése.

Mint az iparban, úgy a mezőgazdaságban is nagyobb a tanult munkás értéke. Döntő bizonyíték erre a sommás munkások vándorlása. „A mi viszonyaink között — állapítja meg egyik tanulmányában *Heller András* — a sommásmunka hajlamot, gyakorlatot és bizonyosfokú tanultságot megkívánó szakmunka, amelyre a munkavállalók vidékenkint különböző képességgel rendelkeznek.” „Ebből egyúttal az is következik, hogy nálunk a munkás-vándorlásra nemcsak a helybeli munkaalkalom hiánya és egyes vidékek túlnépesedése — az egyik oldalról — és nemcsak az olcsóbb munkaerő a másik oldalról ösztönzik a munkavállalókat, illetőleg a munkaadókat, hanem az is, hogy mezőgazdaságunk nem nélkülözheti a szakmunkásokat.”⁶

A mezőgazdasági termelés növekvő belterjessége, a fokozódó mechanizáció egyre nélkülözhetlenebbé teszi a szakmunkást. A szükséglet és fedezet felmérésével lehetővé fog válni a szakmunkásképzés és szakmunkás utánpótlás átfogó jellegű megszervezése.

11. §. Munkaügyi felügyelet.

A mezőgazdasági munkaerőtervezésgazdálkodás feladatkörébe tartozik az állandó munkapiaci felügyelet is.

A munkapiaci felügyelet munkaügyi feladat. Ezt írja elő a 123.456/1940. F. M. sz. rendelet:

„A m. kir. gazdasági felügyelőség gazdasági munkaügyi feladatai közé tartozik:

- a. a gazdasági munkásvédelmi jogszabályok végrehajtásának ellenőrzése;
- b. a gazdasági munkavállalók munkateljesítményének ellenőrzése;
- c. az 1938. XII. t.-c. 17. §-a alapján esedékes munkavállalói járulékok lerovásának ellenőrzése;
- d. a közép fokú hatósági gazdasági munkaközvetítő tennivalóinak ellátása;
- e. a termelés zavartalanságának a munkaerőellátás szempontjából elősegítése (különösen az aratási és eséplési munkával kapcsolatban);
- f. a munkabérmegállapító bizottság előadói és ügyviteli tennivalóinak ellátása;
- g. a 7.120/1938. M. E. számú rendelet és a 89.900/1938. F. M. számú körrendelet szerint az arató és kaszálógépekre vonatkozóan bejelentett adatok nyilvántartása és az ezzel kapcsolatos jelentéstétel;
- h. a gazdasági munkavállalók érdekvédelmének gondozása;
- i. más jogszabályban, illetőleg földművelésügyi miniszteri utasításban megállapított tennivalók teljesítése;
- j. a gazdasági munkavállalók balesetbiztosítására vonatkozó munkaadói köteleességek teljesítésének ellenőrzése. (193.014/1941. F. M.)

A rendelkezések a felügyelet teljes körét meghatározzák. A felügyelet kielégítő ellátása érdekében még a tanulmányozandó kérdéseket is megjelölik:

„A m. kir. gazdasági felügyelőségnek a munkaügyi feladatok kielégítő ellátása érdekében működési területére kiterjedőleg állandóan tanulmányoznia kell:

⁶ *Heller András*: A sommások munkabére. Magyar Statisztikai Szemle 1941. 6. szám 400. o.

- a. az általános gazdasági helyzetet;
- b. a gazdasági üzemek foglalkoztató képességét;
- c. a gazdasági munkavállalók foglalkoztatottságának mértékét;
- d. a munkabérek (napszám-, szakmány-, részes-, cseléd, stb. bérek) alakulását;
- e. a munkabérek és az általános piaci árak viszonyítása alapján a megélhetési költségek alakulását;
- f. a munkapiac helyzetét az ország többi vármegyében, valamint a m. kir. központi statisztikai hivatal által feldolgozott munkabérstatisztika eredményeit.

A munkapiaci felügyelettel kapcsolatban csak egy szempontra kívánunk rámutatni. Ez a munkások munkateljesítményeinek figyelemmel kísérése és ezzel kapcsolatban a munkás (munkáscsoport, banda) minősítés rendszerezése. Az ipar szívó hatása következtében érvényesülő kontraszelekció károsan érezteti hatását. Elengedhetetlenül szükség van tehát arra, hogy a rendelkezésre álló állománynak nemzetiség, nem, kor, képzettség (gyakorlottság) szerinti pontos ismerete mellett a teljesítőképeségéről is pontos képiünk legyen.

Ezidőszerint csak általánosító megítélés alapján tudunk osztályozni.

„Nemzetiség szerint is nagy a különbség a mezőgazdasági munkások között. Munkabírás és rátermettség tekintetében úgy cselédnek, mint napszámosnak és szakmányosnak legtöbbit ér a színmagyar, ezek között is különösen a nagyalföldi és a dunántúli nép, amelynek munkásait jól meg kell fizetnünk ugyan, de tetemes munkateljesítményük következtében mégis legolcsóbban dolgoznak. Ezeket követik azoknak a vidékeknek tót munkásai, ahol még nem amerikasodtak el túlságosan. Ezek munkabírása azonban már csekélyebb. Kitűnő munkás a német, ha magának dolgozik, de bér munkát nem szívesen vállal, főként nem más nemzetiségű gazdánál, azonkívül drágán dolgozik, úgy hogy a szerbvel együtt a legrágább munkás. Az igénytelen rutén és oláh szintén elég szófogadó, de nagyon gyenge munkás és így bár csekély bérral is beéri, mégis igen drága és hanyag munkát végez.“¹

Minősítési kísérlet jellegűek a ruszin munkások ellenőrzésére 1939, 1940 és 1941-ben kiadott földművelésügyi rendeletek. E rendelkezéseknek a minősítés módja tekintetében hiányos utasításai alapján az alispánok természetesen pontosan nem minősítettek, hanem csak nagy általánosságban nyújtottak tájékoztatást.

Magyar mezőgazdasági munkások pontos minősítésére a németek tettek kezdő lépést. Az 1938. évben Németországba közvetített 10.227 munkás közül 8.106 munkást minősítettek. A minősítés technikája az volt, hogy a német munkaügyi szervek kérdőívet tölthettek ki a magyar munkásokat foglalkoztató német munkaadókkal.

Az 1938. évben német mezőgazdasági üzemekben foglalkoztatott és minősített munkások vármegyéenkinti és minősítési fokokinti megoszlását a 16. számú táblázatunk tartalmazza.²

A német minősítési módszer útát mutat. Az általánosító, pontatlan megjelölések ugyanis még nem jelentenek minősítést. Az általánosítás amellet, hogy az alkotórészek közötti különbözetet

¹ Reichenbach Béla: Mezőgazdasági üzemtan I. rész 247. és köv. o.

² Ghyzzy Béla: Magyar mezőgazdasági idénymunkások a Német Birodalomban. 1942. 74. és köv. o.

elmosza (az oláh és ruszin munkások között is vannak kitűnőek, a magyar munkások között is vannak rosszak) sokszor nem is helytálló.

Szükség van tehát a munkaadók segítségével egy célszerű, a munkáskataszterrel kapcsolatos munkásminősítési eljárás és nyilvántartás megszervezésére. Ennek célja nem „fekete lista” vezetése, hanem a munkaerőszervezéshez kapcsolódó munkamorált és teljesítőképességet fokozó intézkedések alapjainak kimunkálása.

16. sz. táblázat.

Az 1958. évben német mezőgazdasági üzemekben foglalkoztatott és minősített munkások vármegyenkénti és minősítési fokozatok szerinti megoszlása.

A vármegye, ahonnan a munkást közvetítették	Az elbírált munkások száma	Jó		Közepes		Rossz	
		szám szerint	o/o	szám szerint	o/o	szám szerint	o/o
Nógrád	328	191	58.2	93	28.3	44	13.5
Heves	1517	1142	75.2	224	14.5	151	10.0
Borsod	1245	949	76.1	230	18.6	66	5.3
Szabolcs	230	144	62.6	72	31.3	14	6.1
Szatmár	535	236	44.1	253	47.1	46	8.8
Hajdú	300	229	76.3	54	18.0	17	5.7
Csongrád	376	228	60.6	135	35.9	13	3.5
Csanád	1153	344	29.8	447	38.8	362	31.4
Békés	1431	951	66.5	387	27.0	93	6.5
Bihar	189	113	59.0	72	39.0	4	2.0
Sopron	68	59	86.7	1	1.5	8	11.8
Vas	734	413	56.2	100	13.7	221	30.1
Összesen:	8106	4999	61.7	2068	25.5	1039	12.8

*

A munkaerőtervezésgazdálkodás fogalmát megvilágító alapvetésünk, a mai helyzetet a rendelkezésre álló adatok segítségével feltáró helyzetképünk és a mezőgazdasági munkaerőtervezésgazdálkodási javaslatunk ismertetése után befejezésül utalunk tanulmányunk céljára:

szolgálat a továbbépítés megkönnyítésére.

Ha a gyakorlati munkaügyi politika javaslatainkban támaszpontot talál, úgy szerény tanulmányunk betöltötte hivatását.

FÜGGELEK.

A mezőgazdasági munkanélküliség alakulása havonként az 1939., 1940., 1941. években.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	525.671	145.515	27,3	172.920	59.459	34,4	128.686	75.986	59,0	827.277	278.758	33,7
1940. I.	555.490	145.465	26,8	176.516	61.042	34,6	125.794	45.507	36,0	857.600	249.812	29,8
1941. I.	705.562	216.202	30,7	227.998	90.971	39,9	149.528	74.592	50,0	1.080.888	581.765	53,8
1939. II.	556.187	126.164	22,5	175.525	51.952	29,6	129.945	59.899	46,1	841.455	217.995	25,9
1940. II.	541.464	108.537	20,2	174.795	45.264	25,9	127.185	41.288	32,5	845.500	242.261	28,7
1941. II.	684.062	198.621	29,0	220.658	88.857	40,3	146.429	68.042	46,5	1.051.129	255.500	24,3
1939. III.	555.053	115.612	20,8	174.553	46.557	26,6	151.667	36.116	23,8	841.255	196.085	23,3
1940. III.	541.464	108.537	20,2	174.795	45.264	25,9	126.541	52.850	41,8	858.251	186.651	21,8
1941. III.	686.667	156.595	22,8	217.515	62.953	28,9	144.158	47.653	33,0	1.048.538	247.179	23,6
1939. IV.	542.099	74.207	13,7	177.946	28.759	16,2	151.485	21.579	14,2	851.550	124.545	14,6
1940. IV.	548.004	70.577	12,9	178.165	28.574	16,0	129.917	19.855	15,3	856.086	118.986	13,9
1941. IV.	671.552	82.285	12,3	220.205	58.553	26,6	146.752	27.849	19,0	1.058.489	148.485	14,0
1939. V.	555.490	45.457	8,1	175.925	17.295	9,8	127.725	11.199	8,8	857.140	71.929	8,4
1940. V.	549.128	39.002	7,1	179.729	17.054	9,5	150.573	11.875	7,9	859.250	67.929	7,9
1941. V.	679.156	47.841	7,1	220.188	24.568	11,1	147.557	15.056	10,2	1.046.881	87.245	8,3
1939. VI.	556.854	18.557	3,3	177.911	7.627	4,3	129.458	5.146	3,9	844.205	51.150	6,0
1940. VI.	545.954	24.091	4,4	180.875	10.457	5,8	150.185	7.155	4,8	857.010	41.685	4,9
1941. VI.	687.514	25.945	3,8	222.556	11.521	5,2	151.092	6.280	4,2	1.060.962	45.744	4,3
1939. VII.	540.770	14.092	2,6	180.410	5.684	3,2	129.808	3.856	3,0	850.988	25.652	3,0
1940. VII.	558.415	8.422	1,5	179.875	5.265	2,9	150.609	2.517	1,7	848.899	14.202	1,7
1941. VII.	681.642	12.252	1,8	221.960	5.547	2,5	148.575	3.751	2,5	1.052.177	21.550	2,0
1939. VIII.	551.852	18.427	3,3	179.081	8.615	4,8	129.152	6.644	5,1	840.065	55.686	6,6
1940. VIII.	555.526	8.111	1,5	181.008	4.160	2,3	151.105	2.456	1,6	845.457	14.727	1,7
1941. VIII.	680.740	14.502	2,1	220.979	6.814	3,1	150.599	5.145	3,4	1.052.518	26.259	2,5
1939. IX.	551.700	27.897	5,0	179.255	11.835	6,6	127.542	8.071	6,3	858.277	47.805	5,6
1940. IX.	546.210	16.000	2,9	182.690	7.717	4,2	155.417	5.210	3,4	862.517	28.927	3,3
1941. IX.	685.007	25.967	3,8	250.894	12.070	4,8	150.427	10.856	7,2	1.066.528	46.895	4,4
1939. X.	552.548	36.099	6,5	177.785	16.066	9,0	126.016	12.464	9,9	856.549	64.629	7,6
1940. X.	559.142	27.961	5,0	184.126	11.915	6,5	154.858	9.145	6,0	878.126	49.017	5,6
1941. X.	685.552	55.968	8,1	225.404	20.212	9,0	149.981	15.405	10,3	1.056.957	69.585	6,6
1939. XI.	558.577	65.078	11,7	177.966	29.606	16,6	127.998	25.069	19,6	844.541	115.755	13,7
1940. XI.	551.925	56.911	10,3	178.597	24.054	13,5	152.249	19.042	12,5	862.769	100.007	11,6
1941. XI.	752.941	182.272	24,2	239.186	84.356	35,3	160.461	55.615	34,7	1.152.588	520.225	45,1
1939. XII.	544.748	102.929	18,9	179.555	45.682	25,5	127.761	55.671	43,6	851.844	180.282	21,2
1940. XII.	552.671	101.802	18,4	181.665	58.574	32,3	150.282	29.556	19,7	864.618	169.952	19,7
1941. XII.	780.019	211.919	27,2	255.402	97.872	38,7	167.745	61.941	36,9	1.201.166	371.752	30,9
1939. évi átlag	555.219	65.277	11,8	177.781	27.547	15,5	129.159	20.658	16,0	842.159	115.482	13,7
1940. „ „	545.257	62.820	11,5	179.612	26.051	14,5	150.458	19.090	12,7	855.507	107.961	12,6
1941. „ „	696.528	99.242	14,3	226.975	45.400	20,0	150.575	52.754	35,0	1.074.076	177.596	16,5

A mezőgazdasági munkanélküliség vármegyék szerint az 1939., 1940., 1941. években.

Vármegye	Év	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
		Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
Abauj-Torna	1939.	6.525	771	11.8	1.764	271	15.4	1.555	555	24.6	9.644	1.575	14.4
	1940.	6.571	810	12.5	1.904	515	16.4	1.288	548	27.0	9.765	1.471	15.1
	1941.	6.885	580	8.4	1.916	225	11.6	1.259	249	19.8	10.058	1.052	10.5
Bács-Bodrog	1939.	9.707	588	6.1	5.251	205	6.5	2.285	180	7.9	15.225	971	6.4
	1940.	9.994	538	5.4	5.471	591	11.5	2.551	162	6.9	15.816	1.091	6.9
	1941.	14.050	1.717	12.2	5.840	1.297	22.2	2.927	455	14.8	22.817	5.447	15.1
Baranya	1939.	11.261	197	1.8	2.467	42	1.7	655	10	1.5	14.581	249	1.7
	1940.	11.520	219	1.9	2.604	98	3.8	750	25	3.3	14.674	342	2.5
	1941.	9.549	—	—	2.594	—	—	745	—	—	12.688	—	—
Bars és Hont	1939.	6.502	980	15.1	2.920	570	19.5	1.567	518	25.5	10.789	1.868	17.5
	1940.	9.585	1.558	16.6	4.544	881	20.5	2.105	480	22.8	15.852	2.919	18.4
	1941.	9.009	1.556	14.8	4.155	775	18.7	2.079	462	22.2	15.245	2.575	16.9
Békés	1939.	58.559	7.292	18.9	12.505	2.905	23.2	10.811	2.075	19.2	61.875	12.272	19.8
	1940.	58.110	6.922	18.2	11.605	2.649	22.8	10.766	1.751	16.1	60.479	11.502	18.7
	1941.	59.986	5.658	9.1	11.881	2.110	17.8	10.670	2.589	22.4	62.557	8.157	15.0
Bereg-Ugocsa	1939.	6.764	1.854	27.1	2.778	665	23.9	1.094	506	28.0	10.656	2.805	26.4
	1940.	9.251	1.550	16.5	5.762	621	16.5	1.880	442	23.5	14.895	2.595	17.4
	1941.	5.192	405	12.6	1.552	209	15.5	917	87	9.5	5.461	699	12.8
		4.518	878	19.4	1.580	296	21.4	699	104	14.9	6.597	1.278	19.4
Bihar	1939.	15.425	2.975	22.2	5.197	956	29.5	2.459	752	50.8	19.061	4.665	24.5
	1940.	14.787	5.576	24.2	5.726	1.150	50.9	2.775	954	55.7	21.286	5.660	26.6
	1941.	23.605	5.161	21.9	6.204	1.815	29.5	4.579	1.599	56.5	54.188	8.575	25.1
Borsod	1939.	18.287	2.269	12.4	10.275	1.705	16.6	6.907	1.197	17.5	55.469	5.169	14.6
	1940.	18.774	2.024	10.8	10.219	1.464	14.5	7.556	1.066	14.5	56.549	4.554	12.5
	1941.	20.852	2.551	11.2	11.158	1.955	17.5	7.080	1.526	18.7	59.090	5.610	14.4
Csanád-Arad-Torontál	1939.	21.662	2.852	13.2	7.575	1.559	20.6	4.442	1.020	25.0	55.677	5.451	16.1
	1940.	21.541	2.147	10.1	7.069	992	14.0	4.556	488	11.5	52.746	5.627	11.1
	1941.	20.872	2.855	15.5	7.684	1.584	20.6	4.925	1.575	27.9	55.479	5.792	17.5
Csongrád	1939.	52.205	2.956	9.2	9.680	955	9.8	4.869	745	15.5	46.754	4.654	10.0
	1940.	52.859	2.171	6.6	9.517	614	6.6	4.649	618	15.5	46.825	5.405	7.5
	1941.	52.449	8.159	25.1	9.516	2.555	27.4	4.729	1.675	35.4	46.494	12.587	26.6
Esztergom	1939.	2.765	489	17.7	752	108	14.4	548	64	18.4	5.865	661	17.1
	1940.	5.652	429	11.7	1.080	162	15.0	619	105	16.6	5.551	694	15.0
	1941.	2.525	45	1.7	750	14	1.9	506	25	4.5	5.781	80	2.1

Vármegeye	Év	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
		Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
Fejér	1959.	20.760	1.582	6.7	5.169	755	14.2	4.169	684	16.4	50.098	2.799	9.5
	1940.	20.747	956	4.5	5.558	457	8.2	4.591	425	9.7	50.476	1.798	5.9
	1941.	16.652	565	2.2	4.455	508	6.9	5.501	219	6.6	24.406	892	3.7
Gömör-Kishont	1959.	4.486	449	10.0	1.854	98	5.5	687	86	12.5	7.007	655	9.0
	1940.	4.145	410	9.9	1.506	146	9.7	595	74	12.5	6.244	650	10.1
	1941.	4.184	565	8.4	1.465	157	9.4	575	77	13.4	6.224	579	9.5
Győr-Moson	1959.	11.595	1.025	8.9	2.894	265	9.1	5.002	521	10.6	17.291	1.607	9.5
	1940.	12.109	1.082	8.9	2.959	282	9.6	5.194	271	8.5	18.242	1.655	9.0
	1941.	12.541	577	5.0	5.014	199	6.6	5.251	504	9.4	18.806	880	4.7
Hajdu	1959.	20.885	4.409	21.1	6.099	1.211	19.9	5.169	947	18.5	52.155	6.567	20.4
	1940.	17.057	5.556	20.1	5.654	1.285	22.8	5.055	1.102	21.9	27.724	5.921	21.4
	1941.	15.585	5.585	21.7	5.266	1.495	28.4	4.495	1.476	52.9	25.542	6.554	25.1
Heves	1959.	54.181	4.554	15.5	17.974	2.795	15.5	14.520	2.676	18.7	66.475	10.025	15.1
	1940.	54.820	4.292	12.5	18.801	2.574	15.7	14.297	2.214	15.5	67.918	9.080	15.4
	1941.	27.790	4.241	15.5	16.160	1.507	15.5	11.865	2.501	19.4	55.815	9.049	16.2
Jász-Nagykun-Szolnok	1959.	40.454	6.211	15.4	15.440	2.019	15.0	11.649	1.640	14.1	65.545	9.870	15.1
	1940.	41.241	7.101	17.2	11.448	2.246	19.6	10.796	1.955	18.1	65.485	11.502	17.8
	1941.	58.405	5.598	8.8	8.708	1.405	16.1	7.761	1.210	15.6	54.872	6.011	11.0
Komárom	1959.	15.540	5.287	21.2	5.118	1.401	27.4	4.155	1.256	29.9	24.791	5.924	25.9
	1940.	15.954	2.528	15.9	5.146	1.067	20.7	4.126	959	22.8	25.206	4.554	18.0
	1941.	15.501	2.744	20.5	4.165	1.107	26.6	5.400	1.079	51.7	21.064	4.950	25.4
Nógrád	1959.	11.085	929	8.4	4.299	458	10.2	2.752	505	11.0	18.156	1.670	9.2
	1940.	12.129	1.479	12.2	4.661	642	15.8	5.054	572	18.7	19.844	2.695	15.6
	1941.	10.252	629	6.1	5.691	477	12.9	1.787	572	20.8	15.710	1.478	9.4
Nyitra-Pozsony	1959.	12.128	4.785	59.4	5.969	2.500	41.9	5.514	1.594	48.1	21.411	8.877	41.5
	1940.	12.658	4.094	52.4	6.529	2.201	55.7	5.500	1.245	57.7	22.467	7.558	55.6
	1941.	14.461	5.485	24.1	6.008	1.855	50.5	5.561	1.219	54.2	24.050	6.557	27.2
Pest-Pilis-Solt-Kiskun	1959.	46.264	2.905	6.5	12.070	1.005	8.5	14.797	1.120	7.6	75.151	5.028	6.9
	1940.	45.621	2.795	6.4	11.755	959	8.2	11.979	946	7.9	67.555	4.698	7.0
	1941.	57.405	5.447	9.2	9.684	1.488	15.4	10.759	1.518	14.1	57.846	6.455	11.2
Somogy	1959.	25.664	895	5.8	8.955	416	4.7	4.750	184	5.9	57.547	1.495	4.0
	1940.	22.487	1.249	5.6	8.595	558	6.6	4.760	257	5.4	55.640	2.064	5.8
	1941.	27.879	575	2.1	9.914	425	4.5	5.280	140	2.7	45.075	1.156	2.6
Sopron	1959.	9.875	709	7.2	2.095	242	11.6	1.154	117	10.1	15.122	1.068	8.1
	1940.	10.949	1.085	9.9	2.085	520	15.5	1.280	155	12.1	14.514	1.558	10.9
	1941.	11.406	442	5.9	5.017	165	5.4	1.954	79	4.0	16.577	684	4.1

Vármegye Év	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
Szabolcs												
1939.	51.067	5.294	17.0	10.445	2.215	21.2	6.757	1.252	18.6	48.247	8.759	18.2
1940.	50.952	5.160	16.2	10.580	1.965	18.9	6.990	1.090	15.6	48.522	8.215	17.1
1941.	60.000	18.819	31.4	20.000	7.785	38.9	10.000	4.000	40.0	90.000	50.604	54.9
Szatmár												
1939.	6.745	1.006	14.9	649	155	20.5	179	19	10.6	7.573	1.158	15.3
1940.	7.252	1.185	16.3	800	164	20.5	287	80	27.9	8.539	1.429	17.1
1941.	22.124	5.508	15.9	5.184	1.580	26.6	2.557	646	25.3	29.865	5.554	18.5
Tolna												
1939.	19.581	215	1.1	4.862	72	1.5	2.250	50	1.5	26.495	517	1.2
1940.	20.445	256	1.5	5.222	115	2.2	2.556	57	2.2	28.205	428	1.5
1941.	17.061	—	—	4.849	—	—	2.002	—	—	23.912	—	—
Ung												
1939.	1.569	582	42.5	427	162	57.9	277	132	47.7	2.075	876	42.5
1940.	1.555	565	41.6	526	162	49.7	245	125	51.0	1.924	850	44.2
1941.	1.570	568	41.5	459	274	59.7	266	175	65.8	2.095	1.017	48.5
Vas												
1939.	14.572	715	4.9	4.592	587	8.4	2.922	254	8.0	22.086	1.554	6.0
1940.	14.814	696	4.7	4.468	271	6.1	2.995	178	5.9	22.277	1.145	5.1
1941.	9.605	784	8.2	2.638	567	21.5	1.749	232	15.3	13.990	1.585	11.5
Veszprém												
1939.	15.609	656	4.1	5.059	558	11.0	2.458	176	7.2	21.126	1.150	5.4
1940.	15.745	559	3.4	5.257	221	6.8	2.544	126	5.0	21.544	886	4.1
1941.	14.475	175	1.2	5.578	92	2.6	2.508	44	1.8	20.561	511	1.5
Zala												
1939.	19.742	1.755	8.8	8.228	997	12.1	6.518	759	11.6	34.488	5.491	10.1
1940.	21.545	1.198	5.6	9.156	712	7.8	7.594	600	8.1	38.075	2.510	6.6
1941.	22.450	3.619	16.1	9.495	2.052	21.6	7.684	1.929	25.1	39.627	7.600	19.2
Zemplén												
1939.	8.555	559	4.3	2.489	215	8.6	1.352	148	10.9	12.196	720	5.9
1940.	9.254	716	7.8	2.691	591	14.5	1.771	284	16.0	15.696	1.591	10.2
1941.	15.557	621	4.0	4.776	276	5.8	5.622	182	5.0	25.955	1.079	4.5
Beszterce-Naszód												
1941.	5.521	717	15.0	1.750	214	12.2	846	115	15.4	8.117	1.044	12.9
Csik												
1941.	7.995	454	5.4	5.097	210	6.8	1.981	95	4.7	15.071	757	5.6
Háromszék												
1941.	1.585	145	10.5	599	24	6.0	357	20	5.6	2.159	187	8.7
Kolozs												
1941.	3.606	501	13.9	1.545	164	10.6	726	115	15.6	5.875	778	15.2
Szilágy												
1941.	14.080	2.222	15.8	5.257	879	16.7	5.425	962	28.1	22.760	4.065	17.9
Szolnok-Doboka												
1941.	10.070	1.272	12.6	3.460	518	15.0	2.850	450	15.8	16.580	2.240	15.7

Vármegeye Év,	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
Máramaros 1941.	6.225	1.210	19.4	2.258	476	21.1	1.075	562	53.7	9.556	2.048	21.4
Maros-Torda 1941.	8.455	1.509	17.8	4.498	1.074	23.9	2.477	480	19.4	15.450	5.065	19.9
Udvarhely 1941.	4.781	784	16.4	1.814	482	26.6	909	410	45.1	7.504	1.676	22.5
Beregi Közig. Kir. 1941.	29.689	7.542	25.4	6.508	2.425	38.4	3.567	1.162	32.6	39.564	11.129	28.1
Máramarosi Közig. Kir. 1941.	20.794	5.640	17.5	5.642	1.762	31.2	2.794	1.406	50.5	29.250	6.808	23.5
Ungi Közig. Kir. 1941.	3.768	644	17.1	397	579	95.5	282	259	91.8	4.447	1.282	28.8
Magyarország, összesen												
1939.	555.219	65.277	12.2	177.781	27.547	15.5	129.159	20.658	16.0	842.159	115.482	13.5
1940.	545.257	62.820	11.5	179.612	26.051	14.5	150.438	19.090	14.6	855.507	107.961	12.6
1941.	696.528	99.242	14.2	226.975	45.400	20.0	150.575	32.754	21.8	1.074.076	177.596	16.5

A mezőgazdasági munkanélküliség alakulása vármegyénként és havonként az 1939., 1940., 1941. években.

Abauj-Torna vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	6.216	1.925		1.469	522		1.294	754		8.979	5.199	35.6
1940. "	6.912	1.702		1.878	715		1.266	722		10.056	5.157	31.2
1941. "	6.892	1.684		1.826	726		1.265	705		9.985	5.115	31.2
1939. II.	6.270	1.242		1.535	419		1.269	540		9.077	2.201	24.2
1940. "	6.745	1.664		1.852	540		1.244	497		9.819	2.701	27.5
1941. "	6.746	1.605		1.847	569		1.247	651		9.840	2.805	28.5
1939. III.	6.192	1.091		1.582	575		1.510	352		9.084	1.818	20.0
1940. "	6.175	1.559		1.916	588		1.280	671		9.569	2.798	29.9
1941. "	6.659	1.408		1.884	476		1.271	512		9.814	2.596	24.4
1939. IV.	5.567	841		1.368	257		1.065	256		7.998	1.554	16.7
1940. "	6.840	559		1.915	215		1.266	295		10.019	1.047	10.5
1941. "	6.721	512		1.897	177		1.356	240		9.874	929	9.4
1939. V.	6.291	668		1.546	205		1.268	200		9.105	1.075	11.8
1940. "	6.411	541		1.880	192		1.265	249		9.554	782	8.2
1941. "	6.756	124		1.878	75		1.240	112		9.874	311	3.1
1939. VI.	6.150	228		1.527	125		1.509	72		8.966	425	4.7
1940. "	6.362	428		1.899	149		1.506	162		9.567	759	7.7
1941. "	6.685	—		1.802	—		1.197	—		9.682	—	—

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1959. VII.	6.888	196		2.029	81		1.518	56		10.455	515	
1940. „	6.465	72		1.940	9		1.518	6		9.721	87	
1941. „	6.575	—		1.871	—		1.226	—		9.672	—	
1959. VIII.	7.008	201		1.945	99		1.509	174		10.460	474	
1940. „	6.580	69		1.952	5		1.545	65		9.657	157	
1941. „	6.624	—		1.917	—		1.524	—		9.865	—	
1959. IX.	6.985	181		2.066	129		1.455	200		10.504	510	
1940. „	6.521	548		1.940	248		1.556	350		9.797	946	
1941. „	6.575	5		1.844	12		1.297	26		9.716	45	
1959. X.	6.995	447		2.056	55		1.448	52		10.497	552	
1940. „	6.565	251		1.922	149		1.524	215		9.807	615	
1941. „	6.575	5		1.844	12		1.297	26		9.716	45	
1959. XI.	6.875	1.054		2.029	425		1.411	625		10.515	2.102	
1940. „	6.746	1.254		1.909	545		1.502	582		9.957	1.979	
1941. „	8.150	790		2.165	546		1.529	422		11.622	1.557	
1959. XII.	6.892	1.178		2.026	589		1.407	755		10.525	2.500	
1940. „	6.754	1.510		1.891	602		1.202	565		9.827	2.677	
1941. „	7.664	827		2.225	284		1.165	517		11.052	1.426	
1959. évi átlag	6.525	771	11.8	1.764	271	15.4	1.555	555	24.6	9.644	1.575	14.4
1940. „ „	6.571	810	12.5	1.904	515	16.4	1.288	548	27.0	9.765	1.471	15.1
1941. „ „	6.885	580	8.4	1.916	225	11.6	1.259	249	19.8	10.058	1.052	10.5

Bács-Bodrog vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1959. I.	8.791	1.967		5.157	557		2.001	415		15.929	2.759	
1940. „	10.095	1.528		5.279	965		2.248	450		15.622	2.925	
1941. „	8.507	287		2.741	141		1.699	118		12.947	546	
1959. II.	9.694	1.785		5.187	657		2.224	585		15.105	2.805	
1940. „	10.109	1.569		5.394	965		2.274	415		15.777	2.945	
1941. „	8.405	256		2.761	159		1.658	105		12.802	500	
1959. III.	9.756	1.047		5.211	565		2.265	285		15.212	1.695	
1940. „	10.245	775		5.452	685		2.297	201		15.974	1.659	
1941. „	7.405	172		2.757	150		1.592	72		11.754	374	
1959. IV.	9.760	682		5.218	507		2.285	275		15.261	1.264	
1940. „	10.235	854		5.451	618		2.529	257		16.015	1.729	
1941. „	7.265	95		2.768	94		1.699	66		11.750	255	
1959. V.	9.796	452		5.212	195		2.295	158		15.505	785	
1940. „	10.229	525		5.455	515		2.362	168		16.044	1.006	
1941. „	8.479	41		2.804	55		1.716	54		12.999	148	
1959. VI.	9.815	59		5.245	15		2.515	49		15.571	105	
1940. „	10.119	259		5.538	409		2.415	85		16.072	751	
1941. „	8.580	—		2.855	—		1.761	—		12.976	—	

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. VII.	9.828	19		5.255	8		2.549	10		15.450	57	0.2
1940. ..	9.759	1		5.547	20		2.425	20		15.729	41	0.5
1941. ..	8.454	—		2.844	—		1.585	—		12.861	—	—
1939. VIII.	9.856	60		5.275	40		2.557	25		15.446	125	0.8
1940. ..	9.562	55		5.562	57		2.432	52		15.556	124	0.8
1941. ..	7.577	—		2.828	—		1.550	—		11.755	—	—
1939. IX.	9.850	108		5.258	71		2.552	89		15.420	268	1.7
1940. ..	9.964	60		5.565	25		2.598	—		15.925	85	0.5
1941. ..	8.576	—		2.848	—		1.265	—		12.489	—	—
1939. X.	9.819	155		5.275	72		2.556	65		15.450	290	1.9
1940. ..	10.015	165		5.528	95		2.584	82		15.927	540	2.1
1941. ..	8.576	—		2.848	—		1.265	—		12.489	—	—
1939. XI.	9.784	510		5.272	157		2.551	175		15.587	622	4.0
1940. ..	9.788	84		5.458	47		2.521	64		15.547	195	1.3
1941. ..	45.799	9.877		21.022	7.502		9.680	2.588		74.501	19.767	26.5
1939. XII.	9.798	446		5.254	252		2.556	258		15.588	916	5.9
1940. ..	9.811	786		5.466	512		2.525	198		15.602	1.296	8.5
1941. ..	45.799	9.877		21.022	7.502		9.680	2.588		74.501	19.767	26.5
1939. évi átlag	9.707	588	6.1	5.251	205	6.5	2.285	180	7.9	15.225	971	6.4
1940. ..	9.994	558	5.4	5.471	591	11.5	2.551	162	6.9	15.816	1.091	6.9
1941. ..	14.050	1.717	12.2	5.840	1.297	22.2	2.927	455	14.8	22.817	5.447	15.1

Baranya vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	10.755	225		2.156	60		564	17		15.475	500	22.5
1940. ..	11.187	522		2.486	191		752	75		14.405	786	5.5
1941. ..	8.997	—		2.864	—		765	—		12.624	—	—
1939. II.	11.202	189		2.258	46		654	10		14.094	245	17.4
1940. ..	11.187	522		2.486	191		752	75		14.405	786	5.5
1941. ..	9.157	—		2.041	—		715	—		11.891	—	—
1939. III.	11.061	520		2.457	15		658	10		14.205	245	17.2
1940. ..	10.985	66		2.459	19		601	4		14.025	89	0.6
1941. ..	9.975	—		2.501	—		640	—		12.914	—	—
1939. IV.	11.061	520		2.457	15		641	—		14.159	555	2.4
1940. ..	11.015	4		2.485	—		717	—		14.215	4	—
1941. ..	10.456	—		2.208	—		614	—		15.278	—	—
1939. V.	11.075	16		2.545	—		648	1		14.266	17	0.1
1940. ..	11.570	2		2.729	—		749	—		15.048	2	—
1941. ..	10.512	—		2.498	—		697	—		15.707	—	—
1939. VI.	11.555	11		2.666	—		657	—		14.956	11	0.1
1940. ..	11.458	192		2.651	129		796	10		14.885	551	2.2
1941. ..	9.956	—		2.515	—		746	—		15.017	—	—

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. VII.	11.602	205		2.749	—		688	—		15.059	205	0.1
1940. „	11.556	—		2.753	—		824	—		15.155	—	—
1941. „	9.468	—		2.192	—		681	—		12.541	—	—
1939. VIII.	11.398	—		2.509	—		671	—		14.578	—	—
1940. „	11.468	192		2.788	129		829	19		15.085	340	2.5
1941. „	9.291	—		2.505	—		712	—		12.508	—	—
1939. IX.	11.452	427		2.509	100		684	20		14.645	547	3.7
1940. „	11.491	342		2.747	209		761	19		14.999	570	5.8
1941. „	8.105	—		1.834	—		376	—		10.515	—	—
1939. X.	11.337	395		2.460	84		679	4		14.496	485	5.5
1940. „	11.409	252		2.625	129		755	19		14.789	380	2.6
1941. „	8.105	—		1.834	—		376	—		10.515	—	—
1939. XI.	11.288	202		2.443	47		666	27		14.397	276	1.9
1940. „	11.278	41		2.549	—		745	—		14.570	41	0.5
1941. „	5.738	—		1.747	—		678	—		8.165	—	—
1939. XII.	11.282	189		2.433	102		668	54		14.583	325	2.5
1940. „	11.256	318		2.515	175		765	87		14.536	778	5.4
1941. „	14.849	—		4.585	—		1.944	—		21.376	—	—
1939. évi átlag	11.261	197	1.8	2.467	42	1.7	653	10	1.5	14.381	249	1.7
1940. „ „	11.320	219	1.9	2.604	98	3.8	750	25	3.3	14.674	342	2.5
1941. „ „	9.549	—	—	2.394	—	—	745	—	—	12.688	—	—

Bars és Hont vármegye

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	4.839	1.618		2.052	1.037		998	490		7.909	5.145	39.8
1940. „	8.660	2.753		3.877	1.605		1.919	876		14.456	5.234	36.2
1941. „	8.420	2.495		3.912	1.328		1.866	914		14.198	4.737	33.4
1939. II.	4.866	1.561		2.035	982		1.017	452		7.918	2.995	37.8
1940. „	8.950	4.028		3.878	2.152		1.925	1.160		14.753	7.340	49.8
1941. „	8.902	3.842		3.874	2.005		1.933	1.070		14.709	6.917	47.0
1939. III.	4.840	1.141		2.097	801		1.050	377		7.967	2.319	29.1
1940. „	8.524	2.931		3.707	1.713		1.840	884		14.071	5.528	39.5
1941. „	8.570	2.653		3.725	1.522		1.567	890		15.862	5.063	36.5
1939. IV.	4.846	865		2.038	481		988	221		7.872	1.567	19.9
1940. „	8.315	2.068		3.727	1.218		1.827	728		13.869	4.014	28.9
1941. „	8.420	1.977		3.694	1.104		1.816	712		13.930	3.793	27.2
1939. V.	6.521	377		2.948	272		1.402	195		10.871	1.044	9.6
1940. „	8.632	999		3.838	649		1.899	441		14.369	2.059	14.5
1941. „	8.646	905		3.901	676		1.917	424		14.464	2.003	13.8
1939. VI.	6.521	949		2.948	310		1.402	356		10.871	815	16.7
1940. „	9.673	273		4.470	244		2.069	172		16.212	689	4.2
1941. „	9.708	266		4.390	273		2.120	189		16.218	730	4.5

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. VII.	6.521	29		2.948	4		1.402	1		10.871	34	0.5
1940. „	9.508	23		4.382	28		2.038	16		15.728	67	0.4
1941. „	9.150	22		4.587	40		2.100	14		15.857	76	0.5
1939. VIII.	7.656	175		5.601	85		1.644	81		12.901	541	2.6
1940. „	9.152	31		4.609	45		2.162	18		15.923	92	0.6
1941. „	9.150	22		4.587	40		2.100	14		15.857	76	0.5
1939. IX.	7.440	465		5.505	144		1.581	162		12.526	771	6.2
1940. „	10.279	272		4.999	166		2.390	48		17.668	486	2.8
1941. „	9.818	616		4.766	241		2.267	150		16.851	1.007	6.0
1939. X.	8.274	741		5.795	506		1.612	206		15.681	1.255	9.2
1940. „	9.986	714		4.826	255		2.229	165		17.041	1.152	6.6
1941. „	9.818	616		4.766	241		2.267	150		16.851	1.007	6.0
1939. XI.	7.858	1.509		5.440	850		1.618	529		12.916	2.868	22.2
1940. „	10.498	1.742		4.902	888		2.375	495		17.775	5.125	17.6
1941. „	9.207	412		5.864	404		2.992	251		16.065	1.067	6.6
1939. XII.	7.818	2.135		5.627	1.588		1.715	747		15.160	4.270	32.0
1940. „	10.624	2.867		4.907	1.614		2.585	788		18.114	5.269	29.1
1941. „	8.507	2.219		5.795	1.425		2.007	771		14.107	4.415	31.5
1939. évi átlag	6.502	980	15.1	2.920	570	19.5	1.367	518	25.5	10.789	1.868	17.5
1940. „ „	9.585	1.558	16.6	4.544	881	20.5	2.105	518	22.8	15.852	2.919	18.4
1941. „ „	9.009	1.356	14.8	4.155	775	18.7	2.079	462	22.2	15.245	2.575	16.9

Békés vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	39.122	14.878		15.255	6.029		11.101	5.966		65.476	24.873	39.1
1940. „	37.925	14.756		11.648	5.538		10.754	5.848		60.505	24.142	40.0
1941. „	39.405	6.845		11.912	5.200		10.962	8.500		62.277	20.545	32.9
1939. II.	59.144	14.945		15.179	5.978		10.977	5.892		65.270	24.815	39.2
1940. „	57.895	13.605		11.614	5.320		10.815	5.675		60.520	22.598	37.5
1941. „	59.405	6.002		11.912	5.120		10.962	8.000		62.277	19.122	30.7
1939. III.	58.750	11.109		12.721	4.422		10.995	5.292		62.466	18.225	29.1
1940. „	58.514	11.945		11.616	4.497		10.861	5.156		60.791	19.578	32.2
1941. „	59.405	3.840		11.912	4.015		10.962	4.200		62.277	12.055	19.4
1939. IV.	58.771	9.129		12.675	5.535		10.894	2.406		62.558	15.068	24.2
1940. „	57.420	10.035		11.717	5.735		10.807	2.140		59.944	15.908	26.5
1941. „	59.458	1.715		11.920	480		10.960	510		62.558	2.705	4.5
1939. V.	58.447	6.351		12.451	2.759		10.815	1.601		61.711	10.711	17.4
1940. „	58.536	6.202		11.741	2.126		10.876	1.515		61.155	9.641	15.8
1941. „	59.458	1.715		11.920	480		10.960	510		62.558	2.705	4.5
1939. VI.	58.448	3.009		12.584	1.458		10.746	765		61.578	5.230	8.5
1940. „	58.587	2.686		11.777	1.005		10.955	264		61.519	5.955	6.5
1941. „	59.468	—		11.950	250		10.960	420		62.558	650	1.4

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. VII.	58.405	929		12.550	788		10.689	402		61.424	2.117	5.4
1940. ..	58.755	1.285		11.819	576		10.951	405		61.485	2.264	5.7
1941. ..	59.750	—		11.955	145		10.960	542		62.645	487	0.8
1939. VIII.	58.575	1.908		12.298	982		10.872	544		61.545	3.454	5.5
1940. ..	57.946	1.450		11.695	1.065		10.866	458		60.507	2.975	4.9
1941. ..	59.570	—		11.955	145		10.960	542		62.465	487	0.8
1939. IX.	58.225	2.128		12.292	955		10.785	858		61.500	3.921	6.4
1940. ..	58.978	1.658		11.911	855		10.964	494		61.855	3.005	4.9
1941. ..	59.570	—		11.955	229		10.960	565		62.465	594	1.0
1939. X.	58.560	3.542		12.216	1.155		10.657	1.502		61.215	5.799	9.5
1940. ..	59.505	2.576		11.912	695		10.962	588		62.577	5.657	5.9
1941. ..	59.458	126		11.920	229		10.960	565		62.558	720	1.2
1939. XI.	58.555	6.946		12.148	2.795		10.592	2.564		61.075	12.505	20.1
1940. ..	56.749	5.517		10.895	2.155		10.214	1.649		57.858	9.101	15.7
1941. ..	42.446	11.705		11.672	4.521		9.214	2.556		65.552	18.782	29.7
1939. XII.	58.562	12.851		12.089	4.965		10.654	3.506		61.085	21.102	34.5
1940. ..	56.749	11.754		10.895	4.256		10.214	2.809		57.858	18.819	32.5
1941. ..	42.446	11.705		11.672	4.521		9.214	2.556		65.552	18.782	29.7
1939. évi átlag	58.559	7.292	18.9	12.505	2.905	25.2	10.811	2.075	19.2	61.875	12.272	19.8
1940. ..	58.110	6.922	18.2	11.605	2.649	22.8	10.766	1.751	16.1	60.479	11.302	18.7
1941. ..	59.986	5.658	9.1	11.881	2.110	17.8	10.670	2.589	22.4	62.557	8.157	13.0

Béreg-Ugocsa vármegye.*

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	6.784	5.521		2.818	1.555		1.011	652		10.615	5.488	51.7
1940. ..	7.575	2.464		2.888	812		1.241	261		11.704	3.557	30.2
1941. ..	2.922	565		1.249	150		874	4		5.045	517	10.5
	4.692	1.515		1.559	270		694	242		6.745	2.025	30.0
1939. II.	6.722	3.868		2.814	556		1.015	620		10.549	5.024	47.6
1940. ..	7.765	2.765		2.977	1.068		1.105	654		11.845	4.485	37.9
1941. ..	2.951	567		1.248	146		879	6		5.058	519	10.5
	4.707	1.280		1.550	265		658	218		6.715	1.765	26.5
1939. III.	6.684	5.245		2.780	1.465		1.007	595		10.471	5.505	50.7
1940. ..	9.259	4.222		5.589	1.584		1.852	958		14.480	6.544	45.2
1941. ..	2.849	255		1.250	115		872	5		4.971	351	7.1
	4.660	1.175		1.551	178		671	162		6.882	1.515	22.0
1939. IV.	6.952	2.152		2.845	911		1.079	265		10.876	3.528	30.6
1940. ..	9.710	2.425		5.992	989		2.116	471		15.818	3.885	24.5
1941. ..	2.956	146		1.247	50		879	—		5.062	196	3.9
	4.675	924		1.572	125		678	126		6.725	1.175	17.7

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. V.	6.810	1.725		2.851	700		1.085	185		10.724	2.606	24,5
1940. „	9.564	1.976		5.870	1.110		2.107	1.048		15.541	4.154	26,9
1941. „	2.944	74		1.252	20		874	—		5.070	94	1,9
	4.485	925		1.515	129		751	87		6.729	1.159	16,9
1939. VI.	6.512	711		2.607	274		1.026	54		9.945	1.059	10,4
1940. „	9.655	1.559		4.027	739		2.167	894		15.847	2.972	18,8
1941. „	2.950	89		1.252	50		875	—		5.057	119	2,4
	4.668	670		1.518	57		756	40		6.922	767	11,1
1939. VII.	6.997	520		5.188	515		1.505	177		11.490	1.012	8,8
1940. „	9.646	28		4.102	29		2.219	57		15.967	94	0,6
1941. „	2.929	55		1.250	15		877	—		5.056	70	1,4
	4.170	587		1.560	57		795	18		6.525	642	9,8
1939. VIII.	7.006	1.057		5.201	459		1.289	290		11.496	1.786	15,5
1940. „	9.690	176		4.065	95		2.171	85		15.926	556	2,2
1941. „	2.955	20		1.244	6		870	—		5.047	26	0,5
	5.474	710		751	61		749	52		6.974	805	11,5
1939. IX.	6.751	1.755		2.419	599		1.057	525		10.227	2.675	26,2
1940. „	9.688	424		4.025	155		2.125	55		15.856	650	4,0
1941. „	2.881	5		1.245	9		874	—		5.000	14	0,5
	4.569	618		1.556	52		757	51		6.662	721	10,8
1939. X.	6.618	1.155		2.484	467		1.050	219		10.152	1.841	18,1
1940. „	9.665	907		4.026	467		1.828	529		15.517	1.705	10,9
1941. „	2.907	74		1.246	46		878	—		5.051	120	2,4
	4.297	908		1.545	2.001		758	159		6.578	5.048	46,5
1939. XI.	6.759	855		2.680	515		1.105	124		10.544	1.292	12,5
1940. „	9.597	796		5.888	522		1.822	298		15.107	1.416	9,4
1941. „	6.526	5.142		2.491	1.800		1.570	1.028		10.187	5.970	58,6
	4.642	590		10.27	175		524	52		6.195	817	15,2
1939. XII.	6.768	1.445		2.668	619		1.101	189		10.557	2.255	21,4
1940. „	9.598	847		5.900	288		1.822	256		15.520	1.571	8,9
1941. „	2.895	264		1.248	117		881	4		5.024	585	7,7
	5.582	641		1.465	200		678	85		7.525	926	12,5
1939. évi átlag	6.764	1.854	27,1	2.778	665	25,9	1.094	506	28,0	10.656	2.805	26,4
1940. „ „	9.251	1.550	16,5	5.762	621	16,5	1.880	442	25,5	14.895	2.595	17,4
1941. „ „	5.192	405	12,6	1.552	209	15,5	917	87	9,5	5.461	699	12,8
	4.518	878	19,4	1.580	296	21,4	699	104	14,9	6.597	1.278	19,4

* Az 1939., 1940-es adatok Bereg-Ugocea vármegyére, az 1941-es adatok külön Bereg és külön Ugocea vármegyére vonatkoznak.

Bihar vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1959. I.	14.842	7.114		5.515	1.891		2.664	1.545		21.021	10.550	50,2
1940. „	14.508	6.051		5.499	1.756		2.609	1.517		20.416	9.504	45,6
1941. „	23.508	9.050		5.909	2.721		4.014	2.657		35.451	14.388	45,0
1959. II.	15.567	7.441		5.669	2.086		2.741	1.652		21.777	11.159	51,2
1940. „	14.542	6.066		5.457	1.786		2.655	1.505		20.452	9.355	45,8
1941. „	23.444	9.155		5.787	2.676		4.045	2.705		33.274	14.514	45,6
1959. III.	11.564	4.806		2.861	1.607		2.544	1.459		16.569	7.852	47,4
1940. „	14.542	6.066		5.457	1.786		2.655	1.505		20.452	9.555	45,8
1941. „	23.715	8.967		6.087	2.752		4.206	2.501		34.008	14.200	41,8
1959. IV.	12.112	2.341		5.075	1.052		2.551	751		17.516	4.124	25,5
1940. „	14.665	5.797		5.667	1.852		2.811	1.451		21.141	9.100	45,0
1941. „	25.770	7.155		6.595	2.099		4.505	1.887		36.464	11.121	30,4
1959. V.	14.411	1.876		5.406	741		2.661	476		20.478	5.095	15,1
1940. „	15.968	4.485		5.971	1.469		2.895	967		22.854	6.921	30,5
1941. „	24.745	5.907		6.268	1.572		4.505	1.557		35.514	6.656	18,8
1959. VI.	13.651	275		5.519	77		2.515	106		19.465	458	2,4
1940. „	15.645	2.707		5.868	962		2.905	707		22.414	4.576	19,5
1941. „	22.998	5.051		5.965	1.542		4.255	1.151		35.216	5.524	16,6
1959. VII.	13.628	500		5.271	78		2.272	41		19.171	419	2,2
1940. „	13.798	2.251		5.465	942		2.855	671		20.116	5.844	19,1
1941. „	24.806	651		6.586	458		4.592	385		35.784	1.474	4,1
1959. VIII.	11.592	445		2.957	245		2.506	269		16.855	950	5,7
1940. „	15.606	581		4.086	158		2.992	205		22.684	744	3,5
1941. „	22.040	857		6.551	525		5.145	346		35.714	1.726	5,1
1959. IX.	15.406	246		5.086	81		2.521	105		18.815	452	2,5
1940. „	15.740	557		5.851	255		2.545	196		20.114	966	4,8
1941. „	24.457	1.151		6.558	647		4.964	576		35.759	2.174	6,1
1959. X.	12.957	1.427		2.878	488		2.240	581		18.047	2.296	12,7
1940. „	14.157	851		5.658	567		2.464	216		20.259	1.454	7,1
1941. „	26.111	5.551		6.371	1.195		4.246	1.554		36.728	6.298	17,1
1959. XI.	15.391	5.774		5.065	1.129		2.517	1.005		18.771	5.908	31,5
1940. „	15.911	2.651		5.771	795		2.841	904		22.525	4.548	19,5
1941. „	16.576	5.750		4.577	2.065		5.499	1.718		24.252	9.555	39,5
1959. XII.	14.419	5.652		5.288	1.760		2.561	1.292		20.268	8.704	42,9
1940. „	14.984	5.105		4.019	1.696		5.061	1.564		22.064	8.165	37,0
1941. „	25.507	8.785		7.819	5.951		5.177	2.567		38.505	15.505	40,0
1959. évi átlag	15.425	2.975	22,2	5.197	956	29,5	2.459	752	50,8	19.061	4.665	24,5
1940. „ „	14.787	5.576	24,2	5.726	1.150	30,9	2.775	954	33,7	21.286	5.660	26,6
1941. „ „	23.605	5.161	21,9	6.204	1.815	29,5	4.579	1.599	36,5	34.188	8.575	25,1

Borsod vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	17.849	5.127		10.186	2.507		6.597	2.024		34.652	7.658	22.1
1940. ..	18.641	4.657		10.146	5.124		7.014	2.488		35.801	10.249	28.6
1941. ..	20.965	6.594		11.252	5.648		7.580	3.150		39.775	15.392	38.7
1939. II.	18.255	6.756		10.259	4.985		6.954	2.615		35.446	14.554	40.4
1940. ..	18.716	5.116		10.154	5.589		7.420	2.249		36.270	10.754	29.6
1941. ..	21.009	5.831		11.258	5.115		7.648	2.997		39.915	13.945	34.9
1939. III.	18.409	5.605		10.352	2.686		6.941	1.424		35.702	7.715	21.6
1940. ..	18.495	5.980		9.994	2.610		7.195	1.625		35.684	8.215	25.0
1941. ..	20.884	5.877		11.265	5.445		7.614	2.181		39.261	9.501	25.9
1939. IV.	18.406	1.997		10.368	1.219		6.942	955		35.716	4.149	11.6
1940. ..	18.700	1.629		10.146	1.060		7.782	855		36.628	5.522	9.6
1941. ..	21.024	2.227		11.262	1.818		7.555	1.144		39.819	5.189	15.0
1939. V.	18.574	1.559		10.541	998		6.951	696		35.670	3.055	8.5
1940. ..	18.885	1.225		10.115	808		7.450	549		36.428	2.582	7.1
1941. ..	20.856	681		11.244	655		7.655	548		39.755	1.682	4.2
1939. VI.	18.564	654		10.351	512		6.991	514		35.706	1.460	4.1
1940. ..	18.122	276		9.949	178		6.950	142		35.021	596	1.7
1941. ..	20.878	548		10.585	451		7.660	150		39.125	949	24.2
1939. VII.	18.198	757		10.205	542		6.854	580		35.257	1.679	4.8
1940. ..	17.797	14		9.717	6		6.840	15		34.554	55	0.1
1941. ..	20.946	159		11.350	256		2.647	56		39.945	451	1.1
1939. VIII.	18.561	585		10.262	602		7.008	454		35.651	1.641	4.6
1940. ..	17.599	16		9.859	105		6.890	11		34.528	152	0.4
1941. ..	22.190	147		11.256	225		2.755	47		41.201	419	1.0
1939. IX.	18.555	777		10.308	648		6.775	508		35.414	1.955	5.5
1940. ..	17.769	278		9.841	268		6.864	181		34.474	727	2.1
1941. ..	20.927	1.202		11.291	799		8.075	561		40.295	2.562	6.4
1939. X.	18.560	1.645		10.295	1.088		6.966	1.158		35.619	3.871	10.9
1940. ..	18.260	575		10.015	445		7.028	254		35.505	1.252	5.5
1941. ..	21.154	1.465		11.551	1.521		9.521	925		42.186	5.709	8.8
1939. XI.	18.526	2.555		10.208	2.177		6.995	1.705		35.527	6.455	18.1
1940. ..	21.126	2.222		11.275	1.962		7.498	1.488		39.899	5.672	14.2
1941. ..	18.252	5.467		10.166	2.472		6.951	2.176		35.529	8.115	22.9
1939. XII.	18.252	5.467		10.166	2.472		6.951	2.176		35.529	8.115	22.9
1940. ..	21.181	4.518		11.459	5.610		9.557	2.978		41.997	10.906	26.0
1941. ..	18.018	1.969		9.851	1.555		6.955	1.166		34.784	4.688	15.5
1939. évi átlag	18.287	2.269	12.4	10.275	1.705	16.6	6.907	1.197	17.5	35.469	5.169	14.6
1940.	18.774	2.024	10.8	10.219	1.464	14.5	7.556	1.066	14.5	36.549	4.554	12.5
1941.	20.852	2.551	11.2	11.158	1.955	17.5	7.080	1.526	18.7	39.090	5.610	14.4

Csanád-Arát-Torontál vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	21.124	6.829		7.179	5.742		4.590	2.555		32.695	15.106	40,1
1940. „	21.155	5.418		7.074	2.902		4.455	1.225		32.662	9.554	29,2
1941. „	19.921	6.720		6.582	5.422		4.946	5.022		31.449	15.164	41,9
1939. II.	21.215	6.819		7.191	5.710		4.408	2.524		32.814	15.055	59,7
1940. „	21.805	5.019		7.008	2.582		4.426	985		35.257	8.586	25,2
1941. „	20.015	6.547		6.590	5.565		4.977	2.986		31.580	12.896	40,8
1939. III.	21.155	6.040		7.101	5.148		4.407	2.425		32.641	11.611	55,6
1940. „	20.905	5.945		6.862	2.062		4.545	866		32.108	6.871	21,4
1941. „	20.078	5.667		6.597	5.119		4.967	2.785		31.642	11.571	56,6
1939. IV.	21.152	5.848		7.091	1.855		4.400	1.728		32.645	7.411	22,7
1940. „	20.472	2.505		6.605	1.052		4.155	570		31.250	5.925	12,6
1941. „	21.950	5.620		8.580	2.285		4.967	2.575		35.297	8.278	25,4
1939. V.	21.485	2.158		7.089	1.294		4.574	849		32.648	4.281	15,1
1940. „	20.852	1.427		6.501	685		4.578	421		31.951	2.555	7,9
1941. „	22.548	2.590		8.557	1.604		5.017	2.071		35.702	6.265	17,5
1939. VI.	21.252	602		7.127	455		4.589	250		32.768	1.267	5,9
1940. „	20.579	141		6.782	121		4.292	85		31.655	545	1,1
1941. „	22.270	1.565		8.568	747		5.109	—		35.747	2.112	5,9
1939. VII.	22.855	196		8.555	150		4.582	50		35.748	576	1,1
1940. „	19.957	100		6.492	61		4.254	91		30.665	252	0,8
1941. „	22.500	—		8.470	—		5.290	—		36.060	—	—
1939. VIII.	22.659	256		8.554	258		4.546	76		35.759	570	1,6
1940. „	19.871	95		6.551	60		4.242	69		30.644	225	0,7
1941. „	22.557	—		8.689	540		5.540	—		36.586	540	6,9
1939. IX.	22.270	254		8.488	578		4.615	101		35.575	715	2,0
1940. „	22.728	912		7.954	161		4.502	106		34.964	1.179	5,4
1941. „	22.571	872		8.855	617		5.450	987		36.656	2.476	6,8
1939. X.	22.580	1.855		8.554	577		4.525	250		35.457	2.680	7,6
1940. „	22.995	989		8.059	514		4.540	512		35.574	1.615	4,6
1941. „	22.589	1.524		9.180	857		5.480	507		37.049	2.668	7,2
1939. XI.	21.522	2.002		7.144	1.545		4.556	552		35.022	5.897	11,8
1940. „	21.815	2.590		6.964	1.245		4.555	669		35.150	4.502	15,6
1941. „	19.575	2.019		7.145	754		5.109	678		31.627	5.451	10,9
1939. XII.	21.216	3.429		7.050	1.855		4.508	921		32.554	6.205	19,1
1940. „	22.995	2.826		8.059	865		4.540	455		35.574	4.146	11,7
1941. „	15.095	5.274		5.052	1.925		2.440	1.089		22.567	6.288	27,9
1939. évi átlag	21.662	2.852	15,2	7.575	1.559	20,6	4.442	1.020	25,0	35.677	5.451	16,1
1940. „ „	21.662	2.852	15,2	7.575	1.559	14,0	4.556	488	11,5	32.746	5.627	11,1
1941. „ „	20.872	2.855	15,5	7.684	1.584	20,6	4.925	1.575	27,9	35.479	5.792	17,5

Csongrád vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	32.174	8.115		9.659	2.198		4.917	1.672		46.750	11.985	25.6
1940. ..	32.446	4.058		9.694	1.062		4.875	1.280		47.015	6.400	13.6
1941. ..	33.360	20.500		9.356	5.900		4.728	4.700		47.444	31.100	65.6
1939. II.	32.299	7.908		9.676	2.291		4.895	1.660		46.868	11.859	25.5
1940. ..	32.675	7.681		8.570	1.577		4.208	1.428		45.451	10.686	23.5
1941. ..	33.550	20.000		9.365	5.400		4.701	4.500		47.396	29.900	63.1
1939. III.	32.347	6.365		9.709	1.925		4.885	1.557		46.959	9.645	20.5
1940. ..	33.564	2.208		9.350	901		4.728	1.186		47.442	4.295	9.1
1941. ..	33.290	15.500		9.422	4.200		4.722	2.900		47.454	22.600	47.6
1939. IV.	32.501	5.506		9.757	885		4.926	455		46.964	4.846	10.3
1940. ..	33.555	2.095		9.362	682		4.701	767		47.596	5.544	7.5
1941. ..	33.270	4.600		9.578	1.800		4.701	1.100		47.349	7.500	15.8
1939. V.	31.990	1.324		9.658	601		4.841	445		46.469	2.570	5.1
1940. ..	33.292	978		9.425	478		4.722	555		47.457	1.811	3.8
1941. ..	22.548	2.590		8.357	1.604		5.017	2.071		33.702	6.265	17.5
1939. VI.	32.162	448		9.715	250		4.877	97		46.754	775	1.7
1940. ..	33.264	469		9.581	259		4.699	52		47.544	780	1.6
1941. ..	32.530	1.500		9.365	850		4.655	420		46.548	2.770	6.0
1939. VII.	32.199	541		9.596	359		4.846	157		46.641	1.057	2.2
1940. ..	32.585	286		9.391	259		4.665	120		46.641	645	1.4
1941. ..	32.690	490		9.280	180		4.655	110		46.605	780	1.7
1939. VIII.	32.129	716		9.699	365		4.846	185		46.674	1.266	2.7
1940. ..	32.534	46		9.568	78		4.655	42		46.555	166	0.4
1941. ..	32.690	490		9.280	180		4.655	110		46.605	780	1.7
1939. IX.	32.158	447		9.699	55		4.855	15		46.692	497	1.1
1940. ..	32.660	365		9.526	142		4.645	48		46.629	555	1.2
1941. ..	32.721	450		9.310	140		4.620	90		46.651	680	1.5
1939. X.	32.080	757		9.657	395		4.857	277		46.554	1.427	3.1
1940. ..	32.695	988		9.292	176		4.655	101		46.618	1.265	2.7
1941. ..	32.695	1.250		9.289	840		4.650	350		46.612	2.420	5.2
1939. XI.	32.231	2.045		9.705	926		4.856	1.118		46.792	4.089	8.7
1940. ..	32.721	1.910		9.317	670		4.626	851		46.664	3.411	7.3
1941. ..	33.255	15.271		9.702	4.772		4.857	1.882		49.792	21.925	44.0
1939. XII.	32.414	5.298		9.709	1.255		4.849	1.526		46.972	6.059	12.9
1940. ..	32.744	4.970		9.350	1.102		4.655	1.205		46.707	7.275	15.6
1941. ..	33.255	15.271		9.702	4.772		4.857	1.882		49.792	21.925	44.0
1939. évi átlag	32.205	2.956	9.2	9.680	955	9.8	4.869	745	15.5	46.754	4.654	10.0
1940. ..	32.859	2.171	6.6	9.317	614	6.6	4.649	618	13.5	46.825	3.405	7.5
1941. ..	32.449	8.159	25.1	9.516	2.555	27.4	4.729	1.675	35.4	46.494	12.587	26.6

Esztergom vármegye.*

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	1.959	1.455		526	285		548	180		2.855	1.920	67,3
1940. „	3.428	1.245		996	550		552	179		4.956	1.774	35,8
1941. „	2.410	—		650	—		405	—		3.465	—	—
1939. II.	2.466	1.450		601	272		547	184		3.414	1.886	55,2
1940. „	3.553	1.577		1.051	581		569	214		5.155	1.972	38,4
1941. „	2.120	—		705	—		408	—		3.251	—	—
1939. III.	2.420	1.122		601	251		551	145		3.572	1.496	41,9
1940. „	3.646	1.060		1.047	517		591	218		5.284	1.595	30,2
1941. „	2.310	—		700	—		400	—		3.410	—	—
1939. V.	2.268	528		654	158		560	125		3.262	809	24,8
1940. „	3.598	607		1.040	591		629	214		5.267	1.212	23,0
1941. „	2.505	—		710	—		500	—		3.715	—	—
1939. V.	2.552	57		588	11		512	1		3.252	49	1,5
1940. „	3.709	155		1.136	207		655	112		5.500	474	8,6
1941. „	2.520	—		700	—		520	—		3.740	—	—
1939. VI.	2.895	—		776	—		295	—		3.964	—	—
1940. „	3.950	5		1.217	20		667	62		5.854	87	1,5
1941. „	2.524	—		750	—		600	—		3.874	—	—
1939. VII.	2.857	—		776	—		295	—		3.928	—	—
1940. „	3.851	—		1.140	—		640	50		5.611	50	0,9
1941. „	2.480	—		770	—		608	—		3.858	—	—
1939. VIII.	2.888	—		795	—		510	—		3.995	—	—
1940. „	3.808	289		1.119	148		640	86		5.567	525	9,4
1941. „	2.490	—		780	—		618	—		3.888	—	—
1939. IX.	3.265	5		955	2		376	1		4.574	6	0,1
1940. „	3.502	40		1.066	55		624	—		5.192	75	1,4
1941. „	2.205	—		650	—		504	—		3.159	—	—
1939. X.	3.266	77		926	79		582	4		4.574	160	3,5
1940. „	3.614	—		1.074	—		641	—		5.329	—	—
1941. „	2.200	—		605	—		265	—		3.068	—	—
1939. XI.	3.355	176		989	65		425	55		4.747	294	6,2
1940. „	3.615	70		1.047	—		618	—		5.278	70	1,3
1941. „	3.275	85		988	28		725	46		4.986	159	3,2
1939. XII.	3.211	1.045		880	190		578	75		4.469	1.310	29,5
1940. „	3.592	505		10.47	95		617	99		5.256	497	9,5
1941. „	3.265	85		988	28		725	46		4.976	159	3,2
1939. évi átlag	2.765	489	17,7	752	108	14,4	548	64	18,4	5.865	661	11,3
1940. „ „	3.652	429	11,7	1.080	162	15,0	619	105	16,6	5.551	694	12,5
1941. „ „	2.525	45	1,7	750	14	1,9	506	35	4,5	3.781	80	2,1

* Az adatszolgáltatásban rejlő hiba kiküszöbölésére az 1941. évi munkanélküliek száma az évi átlag kiszámításánál 12 helyett 4-el osztott.

Fejér vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	25.662	5.979		6.195	1.997		4.855	1.970		34.710	7.946	25.0
1940. „	19.159	2.754		4.788	1.444		5.784	1.249		27.711	5.427	19.6
1941. „	14.840	655		3.981	650		2.872	451		21.695	1.754	8.0
1939. II.	25.547	5.517		6.167	1.589		4.815	1.642		34.527	6.548	19.1
1940. „	18.481	2.652		4.607	1.116		5.999	960		27.078	4.708	17.4
1941. „	14.651	648		3.947	650		2.848	451		21.446	1.729	8.1
1939. III.	22.922	2.740		6.055	1.491		4.718	1.405		35.695	5.654	16.7
1940. „	19.601	1.776		5.102	797		4.465	771		29.168	5.544	11.5
1941. „	16.660	548		3.961	510		2.866	186		25.487	844	5.6
1939. IV.	18.420	1.117		4.584	586		5.700	454		26.704	2.157	8.0
1940. „	21.575	1.096		5.198	455		4.465	454		31.254	2.005	6.4
1941. „	14.657	48		3.997	215		2.916	111		21.570	574	1.7
1939. V.	19.075	677		4.551	447		5.414	294		27.020	1.418	5.5
1940. „	21.518	746		5.269	185		4.455	270		31.020	1.201	3.9
1941. „	14.895	55		4.045	110		2.975	55		21.915	198	0.9
1939. VI.	21.260	455		5.555	264		4.559	197		30.954	894	2.9
1940. „	20.974	577		5.625	247		4.555	274		30.952	898	2.9
1941. „	15.005	25		4.102	70		5.081	55		22.186	150	0.7
1939. VII.	20.550	542		5.098	257		4.452	250		29.900	829	2.8
1940. „	20.600	256		5.552	125		4.467	76		30.419	455	1.4
1941. „	15.010	—		4.155	—		5.098	—		22.265	—	—
1939. VIII.	21.198	595		4.982	269		5.908	194		30.088	856	2.8
1940. „	19.806	76		5.509	42		4.510	49		29.825	167	0.6
1941. „	14.490	—		4.124	—		50.98	—		21.712	—	—
1939. IX.	17.802	427		4.595	514		5.684	195		26.079	956	5.6
1940. „	20.279	252		5.668	114		4.871	84		30.818	450	1.5
1941. „	14.952	—		4.081	—		2.999	—		22.012	—	—
1939. X.	17.451	605		4.095	512		5.614	259		25.157	1.154	4.6
1940. „	22.064	555		5.427	155		4.754	170		32.225	656	2.0
1941. „	18.257	—		4.679	—		5.298	—		26.214	—	—
1939. XI.	20.890	709		5.186	428		4.147	595		30.225	1.550	5.1
1940. „	22.544	487		5.614	275		4.508	365		32.467	1.125	3.5
1941. „	21.856	820		5.855	576		4.509	385		32.198	1.781	3.2
1939. XII.	22.765	1.849		5.212	840		4.588	1.011		32.565	5.700	11.4
1940. „	22.584	465		5.895	510		4.299	578		32.776	1.151	3.5
1941. „	24.620	1.810		6.507	1.149		5.057	952		36.184	5.891	10.8
1939. évi átlag	20.760	1.582	6.7	5.169	755	14.2	4.169	684	16.4	30.098	2.799	9.5
1940. „ „	20.747	956	4.5	5.538	457	8.2	4.591	425	9.7	30.476	1.798	5.9
1941. „ „	16.652	365	2.2	4.455	508	6.9	5.501	219	6.6	24.406	892	5.7

Gömör-Kisbont vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	4.650	561		1.980	155		750	79		7.540	775	10.5
1940. „	4.255	1.085		1.490	549		486	189		6.229	1.625	26.1
1941. „	4.280	845		1.471	322		600	165		6.551	1.552	20.9
1939. II.	4.628	540		1.976	107		729	67		7.555	714	9.7
1940. „	4.135	1.087		1.551	380		595	210		6.279	1.677	27.6
1941. „	4.152	1.020		1.480	342		594	210		6.206	1.572	25.5
1939. III.	4.625	586		1.902	92		725	62		7.252	540	7.5
1940. „	4.295	971		1.509	362		491	179		6.295	1.512	24.0
1941. „	4.290	944		1.510	560		481	172		6.281	1.476	23.5
1939. IV.	5.614	517		1.556	165		677	122		5.847	601	10.5
1940. „	4.226	601		1.551	224		627	85		6.404	910	14.2
1941. „	4.221	572		1.542	225		641	84		6.404	879	13.7
1939. V.	4.208	405		1.711	48		601	65		6.520	518	7.9
1940. „	4.208	339		1.551	119		622	35		6.581	491	7.5
1941. „	4.212	314		1.548	120		618	32		6.578	466	7.5
1939. VI.	4.621	375		1.906	85		722	58		7.249	516	7.1
1940. „	4.191	80		1.517	36		614	5		6.522	121	1.9
1941. „	4.181	60		1.512	32		608	4		6.501	96	1.5
1939. VII.	4.702	255		1.900	52		720	39		7.522	306	4.2
1940. „	4.226	25		1.524	2		614	—		6.564	27	0.4
1941. „	4.210	—		1.521	—		610	—		6.541	—	—
1939. VIII.	4.726	257		1.895	32		709	50		7.550	519	4.4
1940. „	4.076	—		1.489	—		619	—		6.184	—	—
1941. „	4.070	—		1.480	—		610	—		6.160	—	—
1939. IX.	4.708	107		1.869	34		696	21		7.275	162	2.2
1940. „	4.071	45		1.502	22		615	—		6.186	67	1.1
1941. „	4.072	—		1.500	—		612	—		6.184	—	—
1939. X.	4.767	611		1.895	88		691	125		7.555	822	11.2
1940. „	4.085	220		1.559	86		640	42		6.262	548	5.6
1941. „	4.082	204		1.556	44		614	2		6.252	250	4.0
1939. XI.	4.551	695		1.772	129		667	141		6.770	965	14.5
1940. „	4.097	281		1.476	120		599	70		6.172	471	7.6
1941. „	4.292	214		1.235	105		462	140		5.947	459	7.7
1939. XII.	4.276	905		1.649	255		576	222		6.501	1.560	20.9
1940. „	5.885	181		1.575	58		595	79		5.855	518	5.4
1941. „	4.258	207		1.192	91		450	116		5.900	414	7.0
1939. évi átlag	20.980	709		5.186	428	5.5	687	86	12.5	7.007	655	9.0
1940. „ „	4.145	410	9.9	1.506	146	9.7	595	74	12.5	6.244	650	10.1
1941. „ „	4.184	365	8.4	1.465	157	9.4	575	77	15.4	6.224	579	9.5

Győr-Moson vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1959. I.	11.259	2.482		2.885	824		2.961	875		17.085	4.179	24.5
1940. ..	12.558	2.585		2.889	758		5.211	795		18.458	4.156	22.4
1941. ..	12.240	675		5.020	198		5.227	506		18.487	1.179	6.4
1959. II.	11.185	2.555		2.895	695		5.071	719		17.149	5.747	21.8
1940. ..	12.407	2.789		2.890	685		5.171	667		18.468	4.141	22.4
1941. ..	12.187	557		5.065	206		5.258	528		18.510	1.091	5.9
1959. III.	11.115	1.570		2.854	404		5.058	590		17.007	2.564	15.9
1940. ..	12.799	2.597		2.905	592		5.156	575		18.858	5.564	18.9
1941. ..	12.226	555		5.051	176		5.265	295		18.542	1.004	5.4
1959. IV.	11.075	1.276		2.841	258		5.012	518		16.928	1.852	10.9
1940. ..	12.249	1.584		2.918	567		5.172	556		18.559	2.087	11.4
1941. ..	12.175	524		5.045	165		5.276	205		18.496	690	5.7
1959. V.	10.695	532		2.771	152		2.855	140		16.521	804	4.9
1940. ..	11.725	898		2.845	225		5.008	254		17.574	1.555	7.7
1941. ..	12.194	105		5.059	67		5.281	126		18.514	298	1.5
1959. VI.	11.407	75		2.967	40		5.090	51		17.464	164	0.9
1940. ..	11.962	114		5.016	17		5.291	10		18.269	141	0.8
1941. ..	12.229	—		5.052	—		5.285	—		18.564	—	—
1959. VII.	11.459	508		2.959	80		5.084	87		17.502	675	5.9
1940. ..	11.955	11		5.014	15		5.291	16		18.260	42	0.2
1941. ..	12.251	—		5.066	—		5.295	—		18.592	—	—
1959. VIII.	11.554	549		2.997	111		5.075	187		17.624	847	4.8
1940. ..	11.887	28		5.019	17		5.295	16		18.199	61	0.5
1941. ..	12.275	—		5.059	—		5.285	—		18.617	—	—
1959. IX.	12.048	182		5.086	57		5.059	64		18.175	285	1.6
1940. ..	11.905	11		2.991	15		5.257	16		18.155	42	0.2
1941. ..	12.275	98		5.059	65		5.285	81		18.617	244	1.5
1959. X.	11.568	67		2.919	61		2.889	97		17.576	225	1.5
1940. ..	11.981	222		2.997	46		5.240	42		18.218	510	1.7
1941. ..	12.281	98		5.062	65		5.251	81		18.574	244	1.5
1959. XI.	11.614	954		2.777	159		5.028	411		17.419	1.524	8.7
1940. ..	12.160	917		2.920	510		5.207	252		18.287	1.479	8.1
1941. ..	14.156	867		2.789	644		5.077	1.147		20.022	2.658	15.5
1959. XII.	11.785	1.747		2.780	557		2.878	516		17.441	2.620	15.0
1940. ..	11.957	1.651		2.868	540		5.065	294		17.870	2.265	12.7
1941. ..	14.021	1.272		2.857	798		5.252	1.085		20.150	5.155	15.7
1959. évi átlag	11.595	1.025	8.9	2.894	265	9.1	5.002	521	10.6	17.291	1.607	9.5
1940.	12.109	1.082	8.9	2.959	282	9.6	5.194	271	8.5	18.242	1.655	9.0
1941.	12.541	577	5.0	5.014	199	6.6	5.251	504	9.4	18.806	880	4.7

Hajdu vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	23.290	8.540		6.544	2.627		5.378	2.258		35.212	15.425	38,1
1940. „	18.524	5.582		5.702	1.855		5.161	1.507		29.587	8.742	29,7
1941. „	15.585	7.716		5.387	3.167		4.622	3.050		25.594	15.915	54,4
1939. II.	23.256	8.560		6.545	2.465		5.562	1.969		35.161	12.794	36,5
1940. „	18.004	7.567		5.485	2.575		4.970	2.079		28.459	12.221	42,9
1941. „	15.575	7.707		5.381	3.195		4.615	2.988		25.569	15.890	54,5
1939. III.	22.491	7.424		6.467	2.208		5.545	1.579		34.501	11.211	32,7
1940. „	17.971	4.749		5.661	1.950		5.092	1.757		28.724	8.456	29,4
1941. „	15.554	6.220		5.555	2.914		4.621	3.080		25.488	12.254	48,0
1939. IV.	22.825	5.118		6.524	1.546		5.566	1.148		34.715	7.812	22,5
1940. „	17.999	5.395		5.696	2.110		5.140	1.947		28.855	9.452	32,8
1941. „	15.685	4.891		5.549	2.084		4.579	2.049		25.611	9.024	35,2
1939. V.	22.962	2.867		6.498	754		5.552	442		34.812	4.045	11,6
1940. „	15.992	2.448		5.459	994		4.987	924		26.418	4.566	16,5
1941. „	15.691	2.679		5.329	979		4.598	1.044		25.618	4.702	18,4
1939. VI.	22.982	1.457		6.482	270		5.548	95		34.812	1.820	5,2
1940. „	16.710	3.884		5.411	1.549		4.952	1.040		27.075	6.275	23,2
1941. „	15.659	762		5.382	579		4.671	252		25.692	1.575	5,5
1939. VII.	22.989	1.327		6.485	219		5.547	54		34.819	1.600	4,6
1940. „	15.510	140		5.555	168		4.888	166		25.951	474	1,8
1941. „	15.644	264		5.418	128		4.651	116		25.715	508	2,0
1939. VIII.	18.241	1.573		5.486	595		4.875	206		28.600	2.172	7,7
1940. „	15.465	157		5.585	118		4.891	104		25.957	579	1,5
1941. „	15.667	526		5.426	188		4.659	158		25.752	672	2,6
1939. IX.	18.056	4.515		5.490	730		4.881	568		28.407	5.615	19,7
1940. „	15.745	854		5.585	508		4.887	475		26.215	1.817	6,9
1941. „	15.644	906		5.598	554		4.625	508		25.667	1.748	6,8
1939. X.	17.688	3.010		5.525	617		4.906	468		28.117	4.095	14,6
1940. „	16.084	1.940		5.606	914		4.958	751		26.628	5.585	15,5
1941. „	14.840	1.928		4.957	1.108		5.915	946		25.690	5.982	16,8
1939. XI.	17.709	5.840		5.575	1.255		4.944	1.159		28.228	6.254	22,1
1940. „	17.845	4.095		5.959	1.215		5.270	925		29.054	6.251	21,4
1941. „	15.561	5.258		4.929	1.657		4.184	1.745		24.474	6.658	27,1
1939. XII.	18.148	50.78		5.575	1.482		4.925	1.422		28.646	7.982	27,9
1940. „	18.856	5.847		5.955	1.646		5.224	1.571		30.015	9.064	30,2
1941. „	16.128	5.986		4.924	1.779		4.185	1.814		25.255	7.579	30,0
1939. évi átlag	20.885	4.409	21,1	6.099	1.211	19,9	5.169	947	18,3	32.155	6.567	20,4
1940. „ „	17.057	5.556	20,1	5.654	1.285	22,8	5.055	1.102	21,9	27.724	5.921	21,4
1941. „ „	15.585	5.585	21,2	5.266	1.495	28,4	4.495	1.476	32,9	25.542	6.554	25,1

Heves vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	34.074	15.177		17.887	8.501		14.535	7.511		66.294	30.789	46.4
1940. ..	34.656	12.910		18.225	7.516		14.072	7.189		66.951	27.415	40.9
1941. ..	29.047	9.554		15.874	3.756		11.792	5.414		56.715	18.704	32.9
1939. II.	34.062	5.892		17.875	7.514		14.098	6.747		66.035	18.155	27.5
1940. ..	34.717	10.525		18.428	5.208		14.214	4.706		67.559	20.239	30.0
1941. ..	25.253	9.414		15.643	5.257		12.160	4.978		53.056	19.649	37.0
1939. III.	34.176	8.157		17.852	4.468		14.145	4.099		66.175	16.704	25.2
1940. ..	34.966	6.571		18.748	5.151		14.319	30.40		68.035	12.542	18.4
1941. ..	29.074	6.760		16.077	3.855		11.687	3.856		56.858	14.469	25.5
1939. IV.	34.268	4.546		17.921	1.965		14.272	2.168		66.461	8.477	12.8
1940. ..	34.742	2.105		18.877	1.419		14.268	1.042		67.887	4.566	6.7
1941. ..	24.546	3.745		15.858	2.140		11.248	1.764		51.652	7.649	14.8
1939. V.	34.515	2.164		17.951	929		14.294	870		66.558	3.965	5.9
1940. ..	34.746	1.011		18.926	800		14.501	608		67.975	2.419	3.6
1941. ..	28.572	1.297		15.666	1.107		11.887	765		56.125	3.169	5.6
1939. VI.	34.561	1.405		18.017	446		14.420	616		66.798	2.467	3.7
1940. ..	34.755	419		18.955	550		14.507	290		67.995	1.059	1.5
1941. ..	29.149	705		15.804	515		11.601	177		56.554	1.395	2.5
1939. VII.	35.968	1.401		18.028	488		14.421	611		66.417	2.500	3.8
1940. ..	34.670	28		18.957	16		14.592	19		68.019	65	0.1
1941. ..	29.905	88		15.856	149		12.650	50		58.591	267	0.5
1939. VIII.	35.988	1.677		18.059	616		14.426	962		66.455	3.255	4.9
1940. ..	34.982	545		18.925	526		14.425	320		68.528	1.191	1.7
1941. ..	28.519	169		15.122	194		11.917	70		55.558	455	0.8
1939. IX.	34.061	1.856		18.048	754		14.457	1.055		66.546	3.645	5.5
1940. ..	34.865	870		18.890	811		14.590	594		68.145	2.275	3.3
1941. ..	28.192	88		22.627	225		11.955	100		62.772	415	0.7
1939. X.	34.052	2.245		18.085	1.577		14.416	1.478		66.555	3.098	7.7
1940. ..	34.842	2.522		18.949	1.755		14.425	1.528		68.214	3.585	8.2
1941. ..	27.052	262		15.812	455		11.979	454		54.845	1.171	2.1
1939. XI.	34.481	3.059		18.024	2.921		14.579	2.519		66.884	10.499	15.7
1940. ..	34.937	4.675		18.897	3.604		14.501	2.627		68.155	10.904	16.0
1941. ..	24.582	8.227		15.557	5.244		10.879	4.755		48.998	18.228	37.2
1939. XII.	34.567	7.294		17.987	5.756		14.205	3.698		66.559	14.728	22.1
1940. ..	34.964	9.920		18.861	5.997		14.155	4.802		67.980	20.719	30.5
1941. ..	29.594	10.607		16.066	7.192		12.624	5.255		58.284	25.052	39.6
1939. évi átlag	34.181	4.554	13.5	17.974	2.795	15.5	14.520	2.676	18.7	66.475	10.025	15.1
1940. ..	34.820	4.292	12.3	18.801	2.574	13.7	14.297	2.214	15.5	67.918	9.080	13.4
1941. ..	27.790	4.241	15.3	16.160	2.507	15.5	11.865	2.501	19.4	55.815	9.049	16.2

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	40.657	12.868		15.081	4.228		11.178	5.568		64.916	20.464	51,3
1940. „	42.929	14.690		15.090	4.595		11.449	5.847		67.468	25.152	54,5
1941. „	45.000	8.000		10.000	5.500		8.000	5.000		61.000	14.500	25,8
1939. II.	40.898	10.145		15.055	5.578		11.212	2.409		65.165	15.952	24,4
1940. „	41.185	12.662		11.294	4.507		10.595	5.644		65.072	20.615	32,7
1941. „	40.000	2.500		9.000	2.000		7.800	900		56.800	5.400	9,5
1939. III.	41.144	10.244		12.896	5.095		11.588	2.277		65.428	15.614	25,7
1940. „	41.546	10.979		11.528	5.927		10.658	5.092		65.552	17.998	28,7
1941. „	59.500	2.200		8.800	1.100		7.700	900		56.000	4.200	7,5
1939. IV.	41.188	7.575		12.909	1.902		11.414	1.291		65.511	10.766	16,4
1940. „	41.405	6.126		11.457	1.457		10.705	1.246		65.545	8.829	15,9
1941. „	59.000	2.000		8.500	1.000		7.500	800		54.800	5.800	6,9
1939. V.	54.515	2.164		17.951	929		14.294	870		66.558	5.965	5,9
1940. „	41.250	4.118		11.425	1.181		10.705	916		65.556	6.215	9,8
1941. „	56.000	1.800		8.000	800		7.000	700		51.000	5.500	6,5
1939. VI.	41.221	1.017		12.917	154		11.414	156		65.552	1.527	2,9
1940. „	41.072	5.296		11.202	1.185		10.587	990		62.861	5.469	8,5
1941. „	55.000	—		7.000	—		6.600	—		48.600	—	—
1939. VII.	41.221	1.259		12.917	425		11.414	559		65.552	2.025	5,1
1940. „	41.448	2.050		11.270	805		10.684	655		65.402	5.488	5,1
1941. „	55.000	—		7.000	—		6.000	—		48.000	—	—
1939. VIII.	40.965	2.970		15.575	855		11.415	596		65.749	4.419	6,7
1940. „	41.945	2.050		11.526	465		10.899	542		64.168	2.855	4,4
1941. „	56.000	—		8.000	—		7.000	—		51.000	—	—
1939. IX.	40.015	4.519		15.274	1.092		11.899	929		65.186	6.540	10,0
1940. „	40.206	2.571		11.245	944		10.875	875		62.526	4.188	6,8
1941. „	59.000	2.500		9.000	950		7.800	800		55.800	4.050	7,5
1939. X.	41.281	5.190		12.987	2.069		11.277	1.886		65.545	9.145	14,0
1940. „	40.905	4.675		11.565	1.805		10.996	1.426		65.266	7.904	12,5
1941. „	40.500	5.000		9.500	1.800		8.000	1.500		57.800	6.100	10,6
1939. XI.	41.565	6.622		12.909	2.518		11.582	2.557		65.656	11.477	17,5
1940. „	41.400	7.054		11.247	2.444		10.705	2.951		65.552	12.449	19,7
1941. „	58.196	8.051		9.805	2.779		9.807	2.270		57.808	15.100	22,7
1939. XII.	41.180	9.955		15.058	5.588		11.500	5.251		65.718	16.774	25,5
1940. „	59.820	15.156		11.145	5.840		10.705	5.501		61.666	22.497	36,5
1941. „	59.658	10.921		10.088	2.908		10.127	5.852		59.855	17.661	29,5
1939. évi átlag	40.454	6.211	15,4	15.440	2.019	15,0	11.649	1.649	14,1	65.545	9.870	15,1
1940. „ „	41.241	7.101	17,2	11.448	2.246	19,6	10.796	1.955	18,1	65.485	11.502	17,8
1941. „ „	58.405	5.598	8,8	8.708	1.405	16,1	7.761	1.210	15,6	54.872	6.011	11,0

Komárom vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	14.074	7.755		4.510	5.056		5.701	2.410		22.285	15.199	59.2
1940. ..	16.426	7.421		5.529	5.082		4.455	2.718		26.210	13.221	50.4
1941. ..	15.056	7.540		4.220	2.776		5.570	2.716		20.646	13.052	65.6
1939. II.	12.968	7.197		4.480	2.665		5.657	2.281		21.105	12.145	57.5
1940. ..	16.658	7.521		5.214	2.751		4.245	2.598		26.097	12.650	48.5
1941. ..	15.520	7.610		4.510	2.825		5.540	2.560		21.570	12.995	60.8
1939. III.	15.956	6.544		4.475	2.519		5.655	3.251		22.066	12.294	55.7
1940. ..	16.520	5.944		5.115	2.518		4.145	2.096		25.778	10.558	40.9
1941. ..	15.625	6.540		4.210	2.565		5.490	2.215		21.525	10.920	51.0
1939. IV.	16.276	5.778		5.574	1.844		4.495	1.555		26.545	7.177	27.2
1940. ..	16.218	2.110		4.915	987		4.052	986		25.185	4.085	16.2
1941. ..	15.816	5.950		4.205	916		5.520	975		21.541	5.841	27.1
1939. V.	16.404	1.688		5.625	764		4.658	625		26.687	5.075	11.5
1940. ..	16.156	757		5.542	519		4.257	596		25.755	1.652	6.4
1941. ..	15.925	872		4.450	572		5.675	514		22.050	1.558	7.1
1939. VI.	16.555	769		5.694	558		4.652	298		26.701	1.405	5.5
1940. ..	15.407	279		5.082	95		4.057	74		24.546	448	1.8
1941. ..	15.976	275		4.516	216		5.610	198		22.102	689	3.1
1939. VII.	16.005	220		5.662	99		4.570	127		26.255	446	1.7
1940. ..	15.467	84		5.085	24		4.100	21		24.650	129	0.5
1941. ..	15.810	215		4.506	194		5.615	184		21.951	595	2.7
1939. VIII.	16.055	481		5.718	515		4.598	286		26.571	1.080	4.1
1940. ..	15.201	78		5.077	60		4.116	57		24.594	175	0.7
1941. ..	15.875	376		4.522	254		5.608	256		22.005	866	3.9
1939. IX.	15.457	695		4.755	412		5.719	562		25.911	1.469	6.1
1940. ..	15.576	220		5.126	74		4.061	44		24.565	558	1.4
1941. ..	15.910	675		4.520	594		5.616	718		22.046	1.987	9.0
1939. X.	15.764	817		4.851	487		5.829	521		24.444	1.625	6.6
1940. ..	15.989	715		5.204	505		4.071	242		25.264	1.262	5.0
1941. ..	15.886	976		4.508	786		5.614	790		22.008	2.552	11.6
1939. XI.	16.469	5.892		4.999	1.880		5.990	1.567		25.458	7.159	28.0
1940. ..	15.859	1.500		5.129	954		5.998	718		24.966	5.152	12.6
1941. ..	8.575	1.150		2.062	640		1.556	507		12.195	2.277	18.7
1939. XII.	16.757	5.651		5.070	2.456		4.074	1.972		25.881	10.059	38.8
1940. ..	15.975	5.725		5.159	1.474		5.977	1.584		25.091	6.781	27.0
1941. ..	16.055	2.967		5.925	1.545		5.585	1.551		25.545	5.841	24.8
1939. évi átlag	15.540	5.287	21.2	5.118	1.491	27.4	4.155	1.256	29.9	24.791	5.924	25.9
1940.	15.954	2.528	15.9	5.146	1.067	20.7	4.126	959	22.8	25.206	4.554	18.0
1941.	15.501	2.744	20.5	4.165	1.107	26.6	5.400	1.079	51.7	21.034	4.950	25.4

Nógrád vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	9.816	1.950		5.974	1.051		2.521	654		16.511	5.615	22,5
1940. "	11.978	5.454		4.579	1.821		5.025	1.656		19.582	6.951	35,5
1941. "	10.264	1.442		5.687	1.002		1.714	895		15.665	5.559	21,5
1939. II.	9.814	1.509		5.955	600		2.525	297		16.272	2.406	14,8
1940. "	12.545	5.750		4.712	1.700		5.070	1.460		20.125	6.910	34,3
1941. "	10.395	1.506		5.759	1.058		1.806	916		15.960	5.460	21,5
1939. III.	9.926	1.551		5.900	520		2.567	867		16.595	2.918	17,8
1940. "	12.290	5.004		4.671	1.515		5.064	1.592		20.025	5.709	28,5
1941. "	10.340	980		5.740	715		1.795	514		15.875	2.209	15,9
1939. IV.	10.825	997		4.225	542		2.626	427		17.674	1.966	11,1
1940. "	12.650	1.720		4.568	718		5.014	574		19.612	5.012	15,4
1941. "	10.216	745		5.610	428		1.760	229		15.586	1.402	8,8
1939. V.	11.426	571		4.470	256		2.858	150		18.754	957	5,0
1940. "	12.209	1.089		4.655	511		5.085	450		19.927	2.050	10,2
1941. "	10.294	—		5.650	—		1.790	105		15.714	105	0,7
1939. VI.	11.426	554		4.470	201		2.858	172		18.754	927	4,9
1940. "	12.059	651		4.654	215		5.125	288		19.798	1.152	5,8
1941. "	10.520	—		5.645	—		1.784	—		15.749	—	—
1939. VII.	11.426	228		4.470	99		2.858	92		18.754	419	2,2
1940. "	11.803	49		4.645	51		2.974	71		19.420	171	0,9
1941. "	10.558	—		5.702	—		1.776	—		15.816	—	—
1939. VIII.	11.247	165		4.411	178		2.888	111		18.546	452	2,4
1940. "	11.971	—		4.728	—		5.054	—		19.755	—	—
1941. "	10.505	—		5.694	—		1.749	—		15.748	—	—
1939. IX.	11.251	559		4.552	504		2.775	201		18.556	1.064	5,8
1940. "	12.077	254		4.687	91		2.987	99		19.751	444	2,2
1941. "	10.550	—		5.682	—		1.720	—		15.752	—	—
1939. X.	11.784	815		4.599	421		2.925	208		19.108	1.442	7,5
1940. "	12.555	845		4.746	404		5.095	258		20.176	1.485	7,4
1941. "	10.274	—		5.682	—		1.704	—		15.660	—	—
1939. XI.	11.970	855		4.510	587		2.918	224		19.598	1.466	7,6
1940. "	12.245	1.555		4.680	577		5.090	272		20.015	2.004	10,0
1941. "	9.425	1.428		5.770	1.559		2.155	909		15.528	5.874	25,5
1939. XII.	12.108	1.452		4.488	716		2.775	270		19.569	2.418	12,5
1940. "	12.250	1.575		4.654	502		5.088	581		19.972	2.456	12,5
1941. "	10.264	1.444		5.687	1.002		1.714	895		15.665	5.541	21,5
1939. évi átlag	11.085	929	8,4	4.299	458	10,2	2.752	505	11,0	18.156	1.670	9,2
1940. " " "	12.129	1.479	12,2	4.661	642	13,8	5.054	572	18,7	19.844	2.695	15,6
1941. " " "	10.252	629	6,1	5.691	477	12,9	1.787	572	20,8	15.710	1.478	9,4

Nyitra-Pozsony vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	9.948	9.058		4.855	4.469		5.526	5.146		18.129	16.675	92,0
1940. ..	14.076	10.511		7.575	5.976		5.751	2.955		25.580	19.220	75,7
1941. ..	15.180	8.970		6.552	4.615		5.709	2.915		25.241	16.528	65,5
1939. II.	10.151	8.957		4.915	4.429		5.417	5.195		18.481	6.561	89,6
1940. ..	14.068	9.865		7.578	5.505		5.716	2.852		25.562	18.218	71,8
1941. ..	14.987	8.656		6.294	4.540		5.697	2.859		24.978	16.015	64,1
1939. III.	10.155	8.591		4.911	4.417		5.424	5.185		18.488	16.191	87,6
1940. ..	15.896	8.907		7.444	4.667		5.686	2.656		25.026	16.210	64,8
1941. ..	14.799	6.525		6.211	5.750		5.614	2.614		24.624	12.687	51,5
1939. IV.	14.766	5.789		6.627	2.486		5.745	1.857		25.158	10.152	40,5
1940. ..	12.569	5.929		6.168	5.091		5.201	1.955		21.738	10.955	50,4
1941. ..	14.422	5.982		6.007	2.168		5.556	1.659		25.965	7.809	30,6
1939. V.	15.588	2.259		6.051	955		5.106	806		22.545	5.998	17,7
1940. ..	12.000	2.005		5.967	1.286		5.010	770		20.977	4.059	19,3
1941. ..	14.126	1.585		5.904	665		5.566	547		25.596	2.595	10,9
1939. VI.	12.215	599		6.126	525		5.219	568		21.558	1.092	5,0
1940. ..	11.957	507		6.562	515		5.124	500		21.445	1.322	6,2
1941. ..	15.858	787		5.857	469		5.550	287		25.225	1.545	6,6
1939. VII.	12.551	150		6.155	127		5.102	158		21.585	595	1,8
1940. ..	11.285	251		5.755	149		2.845	107		19.861	487	2,5
1941. ..	15.484	485		5.611	89		5.425	15		22.518	589	2,6
1939. VIII.	11.746	1.470		5.832	955		2.996	615		20.624	5.020	14,6
1940. ..	11.844	511		5.932	172		5.049	100		20.855	585	2,8
1941. ..	15.976	—		5.849	—		5.585	—		25.410	—	—
1939. IX.	12.078	2.565		6.501	1.551		5.096	602		21.475	4.298	20,0
1940. ..	11.680	506		5.904	208		2.905	149		20.487	665	5,2
1941. ..	15.929	775		5.850	284		5.479	204		25.258	1.265	5,4
1939. X.	12.540	5.607		6.258	2.145		5.165	1.151		21.941	6.905	51,5
1940. ..	12.554	607		6.541	545		5.518	221		22.215	1.175	5,5
1941. ..	14.174	1.211		5.850	668		5.475	661		25.497	2.540	10,8
1939. XI.	12.800	6.651		6.572	5.757		5.602	1.551		22.974	11.959	51,9
1940. ..	12.958	5.959		6.502	1.751		5.418	1.189		22.878	6.859	29,9
1941. ..	15.215	5.682		6.192	2.005		5.562	1.571		24.969	7.106	28,5
1939. XII.	15.416	8.154		6.996	4.649		5.576	2.512		25.988	15.515	65,8
1940. ..	15.175	6.216		6.654	2.769		5.600	1.722		25.409	10.707	45,7
1941. ..	15.402	5.589		6.158	2.719		5.556	1.519		25.076	9.827	39,2
1939. évi átlag	12.128	4.785	39,4	5.969	2.500	41,9	5.514	1.594	48,1	21.411	8.877	41,5
1940. ..	12.658	4.094	32,4	6.529	2.201	33,7	5.500	1.245	37,7	22.467	7.558	35,6
1941. ..	14.461	5.485	24,1	6.008	1.855	30,5	5.561	1.219	54,2	24.050	6.557	27,2

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen	
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli
1959. I.	44.778	4.788		11.528	1.744		16.026	2.585		72.152	9.115
1940. „	55.506	6.544		8.701	2.275		8.550	1.924		50.357	10.745
1941. „	40.707	9.874		10.291	5.458		11.528	5.958		62.526	17.270
1959. II.	50.959	6.610		12.818	1.860		16.818	2.584		80.575	11.054
1940. „	40.154	7.596		10.501	2.451		10.755	2.508		61.388	12.155
1941. „	54.575	8.278		8.224	3.116		9.555	3.445		51.952	14.857
1959. III.	52.961	6.475		15.499	1.852		17.586	2.188		85.846	10.515
1940. „	52.948	4.767		8.417	1.572		8.551	1.440		49.696	7.579
1941. „	54.528	5.611		8.475	2.147		9.590	2.205		52.595	9.965
1959. IV.	54.088	4.562		15.646	1.669		17.612	1.597		85.546	7.828
1940. „	42.199	5.049		11.427	919		11.201	748		64.827	4.716
1941. „	54.106	2.952		8.776	1.428		9.991	1.205		52.875	5.585
1959. V.	40.578	1.452		10.921	515		15.980	550		65.479	2.515
1940. „	45.828	1.225		11.898	557		11.575	444		67.101	2.004
1941. „	54.387	1.552		8.828	829		9.915	549		55.150	2.750
1959. VI.	44.556	742		11.508	155		14.579	155		70.545	1.050
1940. „	44.350	1.566		12.146	289		11.570	560		68.046	2.015
1941. „	56.528	246		10.015	277		11.096	208		57.657	751
1959. VII.	44.426	585		11.408	191		14.480	150		70.514	904
1940. „	45.242	120		11.840	28		11.611	65		66.695	215
1941. „	56.942	10		10.172	2		11.281	—		58.595	12
1959. VIII.	44.679	555		11.558	297		14.461	267		70.678	1.117
1940. „	42.166	516		12.632	145		12.619	158		67.467	599
1941. „	57.051	—		10.191	—		11.565	—		58.607	—
1959. IX.	44.584	916		11.560	550		14.584	256		70.528	1.502
1940. „	47.852	1.477		12.799	709		14.744	245		75.595	2.451
1941. „	56.544	—		9.955	80		11.015	158		57.294	258
1959. X.	45.562	950		11.988	584		12.558	576		68.088	2.090
1940. „	55.048	1.551		15.945	620		15.459	702		82.452	2.675
1941. „	55.554	10		9.625	120		10.721	294		55.900	424
1959. XI.	44.549	1.799		12.011	854		12.649	916		69.009	5.549
1940. „	50.517	958		12.670	529		14.820	901		78.007	2.568
1941. „	48.466	5.274		12.227	2.921		12.594	2.656		75.287	10.851
1959. XII.	45.662	5.449		12.607	2.009		12.652	1.845		70.921	9.501
1940. „	49.881	4.970		14.004	1.851		12.940	2.074		76.825	8.865
1941. „	59.848	7.761		9.455	5.500		10.861	5.555		60.162	14.814
1959. évi átlag	46.264	2.905	6.5	12.070	1.005	8.5	14.797	1.120	7.6	75.151	5.028
1940. „ „	45.621	2.795	6.4	11.755	959	8.2	11.979	946	7.9	67.555	4.698
1941. „ „	57.495	5.447	9.2	9.684	1.488	15.4	10.759	1.518	14.1	57.846	6.455

Somogy vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1959. I.	22.326	2.564		8.451	1.059		4.506	454		55.065	4.077	11.6
1940. ..	25.482	3.506		8.797	1.527		4.759	645		57.018	5.276	14.5
1941. ..	27.541	1.320		9.406	688		5.056	555		41.805	2.565	5.7
1959. II.	22.576	1.586		8.570	714		4.476	280		55.622	2.580	7.2
1940. ..	25.685	2.526		8.698	984		4.828	544		57.209	5.854	10.4
1941. ..	27.557	827		9.421	488		5.055	254		41.815	1.569	37.5
1959. III.	25.002	1.160		8.786	482		4.765	105		56.555	1.745	4.8
1940. ..	25.871	1.555		8.704	645		4.849	249		57.424	2.249	6.0
1941. ..	27.468	654		9.485	590		5.144	206		42.097	1.250	5.0
1959. IV.	24.575	787		9.594	444		4.861	150		58.828	1.561	5.5
1940. ..	25.602	1.069		8.770	470		4.915	152		57.285	1.671	4.5
1941. ..	27.955	505		9.692	268		5.268	95		42.915	868	2.0
1959. V.	25.780	570		9.078	174		4.865	89		57.725	855	2.2
1940. ..	24.226	796		8.911	365		4.956	70		58.095	1.251	5.2
1941. ..	28.028	502		9.812	212		5.589	44		45.229	558	1.5
1959. VI.	25.915	108		9.097	52		4.918	22		57.950	182	0.5
1940. ..	24.005	657		8.928	424		5.050	129		57.961	1.210	5.2
1941. ..	28.275	167		9.665	155		5.341	58		45.277	558	0.8
1959. VII.	25.981	12		9.095	6		4.894	5		57.970	21	0.1
1940. ..	21.926	125		8.111	57		4.965	28		55.002	210	0.6
1941. ..	27.558	55		11.168	52		5.459	5		45.965	92	0.2
1959. VIII.	25.850	246		9.081	194		4.912	101		57.825	541	1.4
1940. ..	21.028	117		8.148	54		4.702	52		55.878	205	0.6
1941. ..	28.257	55		10.099	52		5.519	5		45.675	92	0.2
1959. IX.	24.150	558		9.110	250		4.861	120		58.101	688	18.1
1940. ..	22.744	582		8.470	120		4.876	57		56.090	559	1.5
1941. ..	28.170	97		9.995	87		5.454	20		45.619	204	0.5
1959. X.	25.876	605		8.945	474		4.797	201		57.618	1.278	5.4
1940. ..	22.570	1.247		8.281	570		4.626	281		55.477	2.098	5.9
1941. ..	28.504	199		10.121	151		5.555	56		45.758	406	0.9
1959. XI.	24.214	1.072		8.858	415		4.695	229		57.767	1.714	4.5
1940. ..	18.884	914		7.186	526		4.512	272		50.582	1.512	5.0
1941. ..	28.551	674		10.145	1.015		5.557	196		45.815	1.885	4.5
1959. XII.	25.764	1.666		8.756	751		4.649	476		57.169	2.895	7.
1940. ..	19.828	2.700		7.717	1.555		4.522	648		51.867	4.701	14.
1941. ..	27.740	2.022		9.961	1.579		5.208	410		42.909	4.011	9.
1959. évi átlag	25.664	895	5.8	8.955	416	4.7	4.750	184	5.9	57.547	1.495	
1940.	22.487	1.249	5.6	8.595	558	6.6	4.760	257	5.4	55.640	2.064	2.
1941.	27.879	575	2.1	9.914	425	4.5	5.280	140	2.7	45.075	1.156	0.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen	
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli
1959. I.	9.557	2.105		1.972	854		1.095	355		12.625	3.290
1940. ..	10.892	2.741		1.985	874		1.140	449		14.015	4.064
1941. ..	10.209	660		2.041	251		1.500	82		15.750	995
1959. II.	9.555	1.505		1.968	579		1.102	258		12.625	2.522
1940. ..	10.475	2.562		1.900	708		1.116	305		15.489	5.375
1941. ..	27.357	827		9.421	488		5.055	254		41.813	1.569
1959. III.	9.654	1.515		1.974	515		1.101	199		12.729	2.227
1940. ..	10.876	1.988		1.928	656		1.257	245		14.041	2.889
1941. ..	9.817	570		2.505	255		1.601	75		15.921	898
1959. IV.	9.494	771		1.810	165		1.147	155		12.451	1.071
1940. ..	11.095	1.508		2.021	586		1.257	211		14.571	1.905
1941. ..	10.112	455		2.385	146		1.767	46		14.262	647
1959. V.	9.727	271		2.056	40		1.185	22		12.946	555
1940. ..	11.278	447		2.107	154		1.292	79		14.677	660
1941. ..	9.879	516		2.495	48		1.794	26		14.166	590
1959. VI.	9.958	14		2.225	—		1.180	6		15.541	20
1940. ..	11.112	15		2.128	—		1.507	11		14.547	24
1941. ..	9.615	281		2.721	58		1.581	27		15.915	566
1959. VII.	10.151	8		2.225	—		1.189	—		15.545	8
1940. ..	10.894	—		2.155	—		1.528	8		14.577	8
1941. ..	10.162	250		2.616	40		1.576	18		14.554	508
1959. VIII.	10.086	26		2.211	8		1.195	19		15.490	55
1940. ..	10.500	41		2.141	22		1.565	10		14.004	75
1941. ..	10.500	270		2.525	60		1.926	115		14.749	445
1959. IX.	10.109	11		2.205	—		1.191	5		15.505	14
1940. ..	10.971	724		2.171	261		1.561	165		14.505	1.150
1941. ..	10.091	277		2.601	40		1.689	64		14.581	581
1959. X.	10.154	14		2.197	—		1.189	4		15.520	18
1940. ..	11.169	455		2.228	152		1.558	55		14.755	642
1941. ..	10.050	224		2.406	20		1.784	16		14.240	260
1959. XI.	10.054	576		2.154	156		1.154	169		15.559	881
40. ..	11.206	1.204		2.142	265		1.559	120		14.687	1.589
1. ..	10.052	214		2.486	55		1.817	56		14.355	505
8 XII.	10.086	1.695		2.145	626		1.125	261		15.554	2.580
8 ..	10.927	1.758		2.120	578		1.298	206		14.545	2.522
5 ..	9.265	957		2.011	515		1.565	165		12.659	1.657
4,0 átlag	9.875	709	7.2	2.095	242	11.6	1.154	117	10.1	15.122	1.068
5,8 ..	10.949	1.085	9.9	2.085	520	15.5	1.280	155	12.1	14.514	1.558
2,6 ..	11.406	442	5.9	5.017	165	5.4	1.954	79	4.0	16.377	684

Szabolcs vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	50.646	9.520		9.707	5.514		6.989	2.545		47.542	15.179	52.1
1940. "	51.659	12.008		10.251	4.296		7.011	2.716		48.901	19.020	58.9
1941. "	60.000	47.500		20.000	15.000		10.000	10.000		90.000	72.500	80.5
1939. II.	51.514	11.542		10.322	4.064		6.751	766		48.567	16.172	53.5
1940. "	51.821	11.865		10.365	4.227		6.985	2.701		49.169	18.735	58.1
1941. "	60.000	46.500		20.000	19.000		10.000	10.000		90.000	75.500	83.9
1939. III.	51.212	9.752		10.337	3.705		6.726	2.465		48.275	15.920	53.0
1940. "	52.088	10.678		10.405	5.998		7.011	2.177		49.502	16.855	54.0
1941. "	60.000	22.500		20.000	10.000		10.000	5.000		90.000	37.500	41.7
1939. IV.	51.567	5.992		10.296	2.597		6.745	1.515		48.408	10.102	2.8
1940. "	51.758	6.486		10.236	2.555		7.035	1.555		49.007	10.552	21.5
1941. "	60.000	10.000		20.000	5.000		10.000	5.000		90.000	18.000	20.0
1939. V.	51.455	4.519		10.565	1.966		6.756	1.241		48.554	7.726	15.9
1940. "	51.451	4.559		10.564	1.787		7.055	854		48.850	7.000	14.5
1941. "	60.000	4.000		20.000	4.000		10.000	—		90.000	8.000	8.9
1939. VI.	51.719	2.554		10.601	982		7.026	665		49.546	3.979	8.1
1940. "	50.917	2.539		10.419	1.081		6.980	581		48.516	4.001	8.5
1941. "	60.000	2.000		20.000	1.500		10.000	—		90.000	3.500	5.9
1939. VII.	51.752	2.165		10.609	950		7.100	646		49.441	3.741	7.6
1940. "	29.804	1.016		10.784	362		7.558	266		47.926	1.644	3.4
1941. "	60.000	—		20.000	—		10.000	—		90.000	—	—
1939. VIII.	50.212	1.505		10.595	745		7.090	655		47.895	2.885	6.0
1940. "	29.986	454		10.775	292		6.795	76		47.552	802	1.7
1941. "	60.000	50		20.000	50		10.000	—		90.000	100	0.1
1939. IX.	50.579	3.002		11.520	2.597		6.147	875		48.046	6.272	13.1
1940. "	29.925	868		10.526	671		6.759	555		47.190	2.074	4.4
1941. "	60.000	80		20.000	70		10.000	—		90.000	150	0.2
1939. X.	51.205	2.615		10.538	1.518		6.301	954		47.842	4.885	10.2
1940. "	50.355	1.159		10.112	556		7.191	186		47.656	1.881	5.9
1941. "	60.000	—		20.000	—		10.000	—		90.000	—	—
1939. XI.	50.557	5.527		10.195	1.588		6.555	1.005		47.065	5.920	12.6
1940. "	50.718	3.940		10.155	1.465		7.026	516		47.899	5.919	12.4
1941. "	60.000	46.600		20.000	19.400		10.000	10.000		90.000	76.000	84.4
1939. XII.	51.044	7.661		10.452	2.750		6.694	1.915		48.170	12.526	25.6
1940. "	51.005	6.852		10.185	2.534		6.716	944		47.902	10.110	21.1
1941. "	60.000	46.600		20.000	19.400		10.000	10.000		90.000	76.000	84.4
1939. évi átlag	51.067	5.294	17.0	10.445	2.215	21.2	6.757	1.252	18.6	48.247	8.759	18.2
1940. " "	50.952	5.160	16.7	10.380	1.965	18.9	6.990	1.090	15.6	48.522	8.215	17.0
1941. " "	60.000	18.819	51.4	20.000	7.785	38.9	10.000	4.000	40.0	90.000	30.604	54.0

Év, hónap		Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		%	
		Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli		
1939.	I.	6.842	1.773		545	254								
1940.	"	7.151	1.410		775	259		145	54		7.550	2.041		27.1
1941.	"	21.788	6.059		5.279	2.504		214	111		8.120	1.760		21.7
1939.	II.	6.851	1.621		557	212		2.591	1.129		29.658	9.692		32.7
1940.	"	7.206	1.559		795	252		144	35		7.552	1.866		24.7
1941.	"	21.854	6.187		5.281	2.505		297	120		8.296	1.911		23.0
1939.	III.	6.639	1.161		568	151		2.576	1.155		29.711	9.825		33.1
1940.	"	7.258	1.872		785	259		150	35		7.557	1.545		18.5
1941.	"	22.049	5.299		5.141	2.257		562	141		8.525	2.252		27.1
1939.	IV.	6.814	1.852		570	197		2.550	1.040		29.749	8.596		28.9
1940.	"	7.281	1.561		786	226		151	56		7.555	2.085		27.7
1941.	"	22.509	5.918		5.252	1.867		302	156		8.369	1.725		20.6
1939.	V.	6.639	1.161		568	151		2.588	746		30.129	6.551		21.7
1940.	"	7.290	1.076		792	118		150	35		7.557	1.545		18.2
1941.	"	22.695	2.561		5.255	1.054		302	65		8.384	1.259		15.0
1939.	VI.	6.601	719		656	128		2.565	399		30.495	3.994		15.1
1940.	"	7.511	794		792	52		202	6		7.459	855		11.4
1941.	"	22.882	1.725		5.266	476		302	28		8.405	874		1.0
1939.	VII.	6.815	1.218		718	129		2.559	244		30.687	2.445		8.0
1940.	"	7.500	962		790	156		201	7		7.754	1.554		17.5
1941.	"	23.149	862		5.516	465		305	55		8.595	1.155		15.5
1939.	VIII.	6.805	59		717	2		2.644	225		31.509	1.550		5.0
1940.	"	7.285	959		789	135		195	5		7.715	66		0.9
1941.	"	22.821	1.108		5.508	325		288	29		8.560	1.101		13.1
1939.	IX.	6.736	500		720	105		2.609	188		30.758	1.621		5.7
1940.	"	7.278	945		810	40		192	6		7.668	611		8.0
1941.	"	22.417	1.576		5.521	485		290	32		8.578	1.015		12.1
1939.	X.	6.826	792		719	157		2.491	186		30.229	2.047		6.8
1940.	"	7.251	526		875	126		210	5		7.755	952		12.0
1941.	"	21.907	2.424		5.176	869		286	58		8.412	710		8.4
1939.	XI.	6.716	445		750	56		2.456	472		29.519	3.765		12.8
1940.	"	7.214	1.145		801	140		215	25		7.659	504		6.6
1941.	"	21.770	5.460		4.951	2.186		285	47		8.298	1.552		16.1
1939.	XII.	6.652	787		725	109		2.759	1.142		29.460	8.788		29.8
1940.	"	7.258	1.651		807	271		195	—		7.550	896		11.9
1941.	"	19.847	5.118		4.500	1.589		275	161		8.518	2.085		25.9
1939. évi átlag		6.745	1.006					2.355	844		26.702	7.551		28.7
1940.	"	7.252	1.185	14.9	649	155	20.5	179	19	10.6	7.553	1.158		15.5
1941.	"	22.124	5.508	16.5	800	164	20.5	287	80	27.9	8.559	1.429		17.1
				15.9	5.184	1.580	26.6	2.557	646	25.5	29.865	5.534		18.7

Szatmár vármegye.

Tolna vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	19.057	750		4.725	247		2.182	90		25.944	1.087	4.2
1940. ..	19.545	585		4.856	257		2.415	149		26.816	989	5.7
1941. ..	16.828	—		4.510	—		1.950	—		25.088	—	—
1939. II.	19.142	509		4.718	110		2.181	50		26.041	649	2.5
1940. ..	19.690	474		4.841	222		2.421	150		26.952	846	5.1
1941. ..	16.832	—		4.515	—		1.956	—		25.101	—	—
1939. III.	19.201	508		4.615	72		2.226	58		26.042	458	1.7
1940. ..	19.880	577		4.949	150		2.468	115		27.297	642	2.4
1941. ..	16.855	—		4.516	—		1.960	—		25.111	—	—
1939. IV.	18.785	211		4.758	51		2.181	47		25.704	509	12.0
1940. ..	19.916	540		5.025	145		2.456	115		27.575	598	2.9
1941. ..	16.840	—		4.522	—		1.965	—		25.125	—	—
1939. V.	19.446	92		5.044	57		2.175	4		26.665	155	0.5
1940. ..	20.529	40		5.544	10		2.445	6		28.518	56	0.2
1941. ..	17.118	—		5.248	—		2.025	—		24.591	—	—
1939. VI.	19.459	50		5.094	20		2.257	—		26.770	70	0.5
1940. ..	21.160	154		5.594	85		2.509	2		29.265	219	0.8
1941. ..	17.122	—		5.245	—		2.020	—		24.587	—	—
1939. VII.	19.495	19		5.086	7		2.265	2		26.844	28	0.0
1940. ..	20.904	352		5.650	59		2.620	4		29.154	595	1.4
1941. ..	17.640	—		5.642	—		2.125	—		25.407	—	—
1939. VIII.	19.198	11		5.057	7		2.259	5		26.494	21	0.1
1940. ..	20.999	—		5.542	—		2.585	—		29.124	—	—
1941. ..	17.652	—		5.655	—		2.115	—		25.580	—	—
1939. IX.	20.064	15		5.176	9		2.569	2		27.609	26	0.1
1940. ..	21.155	112		5.425	60		2.724	7		29.282	179	0.6
1941. ..	17.124	—		5.254	—		2.018	—		24.596	—	—
1939. X.	19.655	17		4.889	10		2.569	5		26.902	50	0.1
1940. ..	20.915	168		5.469	152		2.749	59		29.127	559	1.2
1941. ..	17.155	—		5.265	—		2.015	—		24.415	—	—
1939. XI.	19.541	197		4.658	114		2.298	42		26.477	555	1.5
1940. ..	20.505	196		5.015	115		2.556	42		27.852	555	1.5
1941. ..	16.819	—		4.518	—		1.951	—		25.088	—	—
1939. XII.	19.576	405		4.587	185		2.261	78		26.424	668	2.5
1940. ..	20.565	516		4.777	147		2.520	57		27.660	520	1.9
1941. ..	16.810	—		4.519	—		1.925	—		25.054	—	—
1939. évi átlag	19.581	215	1.1	4.862	72	1.5	2.250	50	1.5	26.495	517	1.2
1940. ..	20.445	256	1.5	5.222	115	2.2	2.556	57	2.2	28.205	428	1.5
1941. ..	17.061	—	—	4.849	—	—	2.002	—	—	25.912	—	—

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	1.541	734		470	178		278	159		2.089	1.071	51.5
1940. „	1.977	1.508		627	504		424	354		5.028	2.566	78.1
1941. „	1.127	1.127		470	470		259	259		1.856	1.856	100.0
1939. II.	1.298	672		467	177		270	152		2.055	1.001	49.1
1940. „	1.691	1.222		492	380		294	259		2.477	1.841	74.5
1941. „	1.109	1.057		457	457		240	240		1.806	1.754	97.1
1939. III.	1.209	655		384	174		261	144		1.854	975	52.5
1940. „	1.702	1.165		447	555		505	255		2.452	1.755	71.4
1941. „	1.205	1.002		428	405		250	201		1.865	1.608	86.5
1939. IV.	1.524	757		581	181		245	166		1.948	1.084	55.6
1940. „	1.498	969		476	554		285	204		2.259	1.527	67.6
1941. „	1.505	890		595	260		237	195		1.957	1.545	69.4
1939. V.	1.109	481		256	106		180	152		1.525	749	49.1
1940. „	1.445	518		589	126		255	105		2.087	549	26.5
1941. „	1.285	650		402	218		229	170		1.916	1.058	54.2
1939. VI.	805	58		129	16		104	18		1.058	72	6.9
1940. „	1.420	504		421	156		274	100		2.115	540	25.5
1941. „	1.406	450		410	190		298	150		2.114	790	37.4
1939. VII.	1.549	14		442	—		282	7		2.075	21	0.1
1940. „	1.101	—		204	—		191	—		1.496	—	—
1941. „	1.672	30		620	12		355	50		2.647	72	2.7
1939. VIII.	1.182	558		222	75		199	61		1.605	472	29.4
1940. „	1.512	50		282	—		226	—		1.820	50	1.6
1941. „	1.472	260		506	70		350	80		2.508	410	17.8
1939. IX.	1.455	519		514	80		508	51		2.257	450	19.9
1940. „	961	—		140	—		141	—		1.242	—	—
1941. „	1.561	520		459	155		280	152		2.080	605	29.1
1939. X.	1.470	457		555	110		525	56		2.548	605	25.7
1940. „	815	120		142	50		144	28		1.101	178	16.2
1941. „	1.219	551		415	558		240	195		1.874	884	47.2
1939. XI.	1.954	919		759	526		476	277		5.149	1.522	48.5
1940. „	1.145	510		142	40		202	88		1.489	658	42.8
1941. „	1.575	258		486	562		251	254		2.510	854	57.0
1939. XII.	1.971	1.657		596	525		405	545		2.972	2.507	84.4
1940. „	1.174	614		145	41		206	126		1.525	781	51.0
1941. „	1.708	415		477	557		259	229		2.444	1.001	41.0
1939. évi átlag	1.569	582	42.5	427	162	37.9	277	152	47.7	2.075	876	42.5
1940. „ „	1.555	565	41.6	526	162	49.7	245	125	51.0	1.924	850	44.2
1941. „ „	1.570	568	41.5	459	274	59.7	266	175	65.8	2.095	1.017	48.5

Vas vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	14.142	1.762		4.462	998		2.775	564		21.577	5.324	15.5
1940. "	14.852	2.525		4.519	1.204		5.028	644		22.579	4.171	18.6
1941. "	15.015	1.652		5.586	921		2.616	429		19.215	5.002	15.6
1939. II.	14.780	1.926		4.551	920		2.892	452		22.205	5.298	14.9
1940. "	15.255	2.170		4.519	1.106		5.044	651		22.818	3.927	17.2
1941. "	10.057	956		2.916	539		2.162	207		15.155	1.702	11.2
1939. III.	14.701	1.571		4.552	690		2.902	506		22.155	2.567	11.6
1940. "	14.777	969		4.424	545		5.014	258		22.215	1.572	7.1
1941. "	14.468	421		2.729	211		1.961	95		19.158	727	3.8
1939. IV.	14.602	556		4.550	560		2.912	165		22.064	1.059	4.8
1940. "	15.075	795		4.455	547		2.954	149		22.462	1.289	5.7
1941. "	8.959	154		2.215	94		1.597	82		12.751	330	2.6
1939. V.	14.562	259		4.549	174		2.864	150		21.975	565	2.6
1940. "	14.798	564		4.592	142		5.016	47		22.206	555	24.9
1941. "	7.677	26		1.802	15		1.281	25		10.760	66	0.6
1939. VI.	14.522	115		4.605	128		2.895	104		22.018	547	1.6
1940. "	14.582	86		4.546	51		2.857	24		21.585	141	0.7
1941. "	7.460	5		1.749	1		1.255	1		10.464	5	0.0
1939. VII.	14.652	85		4.722	101		5.054	66		22.428	250	1.1
1940. "	14.591	2		4.544	1		2.866	2		22.001	5	0.0
1941. "	7.158	25		1.657	14		1.156	26		9.951	65	0.4
1939. VIII.	14.548	74		4.525	91		2.916	67		21.789	252	1.1
1940. "	14.698	2		4.522	2		2.971	2		22.191	6	0.1
1941. "	5.674	—		1.290	1		882	2		7.846	5	0.0
1939. IX.	14.655	184		4.599	165		2.895	149		22.125	498	2.3
1940. "	14.751	151		4.575	29		2.998	90		22.504	2.50	1.1
1941. "	6.492	165		1.641	45		1.127	58		9.269	266	2.9
1939. X.	14.560	254		4.671	214		5.006	171		22.057	659	2.9
1940. "	14.601	166		4.428	85		2.984	114		22.015	565	1.6
1941. "	4.805	58		1.248	20		856	45		6.889	101	1.5
1939. XI.	14.860	626		4.705	517		2.941	266		22.506	1.209	5.4
1940. "	14.966	576		4.467	145		5.056	89		22.489	808	3.6
1941. "	12.868	2.842		5.078	2.541		2.692	857		20.658	6.240	30.2
1939. XII.	14.704	1.165		4.660	482		5.016	568		22.380	2.015	9.0
1940. "	15.058	567		4.441	88		5.157	71		22.656	725	3.2
1941. "	16.648	5.151		5.748	2.405		3.426	955		25.822	6.491	25.1
1939. évi átlag	14.572	715	4.9	4.592	587	8.4	2.922	254	8.0	22.086	1.554	6.0
1940. " "	14.814	696	4.7	4.468	271	6.1	2.995	178	5.9	22.277	1.145	5.1
1941. " "	9.605	784	8.2	2.658	557	21.5	1.749	252	15.5	15.990	1.585	11.3

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1959. I.	14.351	1.296		2.945	784		2.250	452		19.544	2.512	15.0
1940. ..	15.395	1.267		2.950	526		2.419	392		20.742	2.185	10.5
1941. ..	14.245	502		5.675	157		2.521	52		20.259	491	2.4
1959. II.	15.655	1.048		2.986	522		2.455	359		21.074	1.909	9.1
1940. ..	15.242	1.469		2.945	557		2.407	410		20.594	2.416	11.7
1941. ..	15.745	255		5.585	186		1.887	84		21.215	525	2.5
1959. III.	15.295	1.166		5.000	706		2.416	501		20.709	2.575	11.5
1940. ..	14.505	576		5.105	260		2.528	156		20.156	972	4.8
1941. ..	14.157	125		5.658	87		2.464	45		20.259	255	1.5
1959. IV.	16.155	241		5.177	220		2.477	202		21.787	665	5.0
1940. ..	16.419	850		5.528	580		2.606	284		22.555	1.514	6.8
1941. ..	11.680	235		5.904	157		2.905	72		20.487	444	2.2
1959. V.	16.245	456		5.149	241		2.500	81		21.892	778	5.5
1940. ..	16.851	574		5.448	209		2.672	105		22.951	686	5.0
1941. ..	15.520	467		5.178	144		2.450	55		20.928	646	5.1
1959. VI.	15.659	519		5.182	226		2.480	50		21.501	775	5.6
1940. ..	16.155	515		5.571	107		2.666	16		22.190	456	1.9
1941. ..	15.429	125		5.219	75		2.425	42		21.071	240	1.1
1959. VII.	16.501	475		5.176	154		2.505	10		21.980	617	2.8
1940. ..	15.829	299		5.582	106		2.658	17		21.869	422	1.9
1941. ..	16.189	—		5.409	—		2.528	—		22.126	—	—
1959. VIII.	15.564	420		2.977	159		2.409	50		20.950	589	2.8
1940. ..	15.754	102		5.592	12		2.640	18		21.786	152	0.6
1941. ..	15.911	—		5.771	—		2.841	—		22.525	—	—
1959. IX.	15.844	449		5.168	147		2.626	50		21.658	646	2.9
1940. ..	15.852	250		5.575	114		2.549	5		21.774	547	1.6
1941. ..	15.855	229		5.575	116		2.540	5		21.766	548	1.6
1959. X.	15.168	218		2.955	155		2.456	40		20.557	415	2.0
1940. ..	16.189	75		5.409	12		2.528	5		22.126	90	0.4
1941. ..	14.575	185		2.987	127		2.605	95		19.965	405	2.0
1959. XI.	15.559	547		2.969	557		2.455	119		20.954	1.005	4.8
1940. ..	15.529	467		5.178	144		2.450	55		20.928	646	5.1
1941. ..	9.061	96		2.497	—		1.990	—		15.548	—	0.7
1959. XII.	15.582	799		5.027	459		2.505	274		21.114	1.512	7.2
1940. ..	15.429	441		5.219	246		2.425	98		21.071	785	5.2
1941. ..	15.758	92		5.685	95		5.165	105		22.606	290	1.5
1959. évi átlag	15.609	656	4.1	5.059	558	11.0	2.458	176	7.2	21.126	1.150	5.4
1940. ..	15.745	559	5.4	5.257	221	6.8	2.544	126	5.0	21.544	886	4.1
1941. ..	14.475	175	1.2	5.578	92	2.6	2.508	44	1.8	20.561	511	1.5

Zala vármegye.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%	Állomány	Munka- nélküli	%
1959. I.	19.555	4.569		8.211	2.755		6.594	2.571		54.158	9.675	28,5
1940. ..	21.548	5.046		9.105	2.799		7.595	2.561		58.048	10.406	27,5
1941. ..	20.802	7.895		8.851	5.542		7.250	5.872		56.885	19.509	52,4
1959. II.	18.748	5.595		8.046	2.066		6.579	957		55.175	6.598	19,9
1940. ..	21.546	5.045		9.104	1.750		7.594	1.556		58.044	6.151	16,2
1941. ..	20.765	5.972		8.862	4.858		7.251	4.572		56.858	15.182	41,2
1959. III.	20.585	2.282		7.964	1.588		7.590	1.078		55.759	4.748	15,3
1940. ..	21.555	972		9.100	626		7.595	558		58.026	2.156	5,6
1941. ..	20.652	972		8.646	626		7.076	558		56.554	2.156	5,9
1959. IV.	20.552	1.485		8.767	629		6.561	597		55.860	2.709	7,6
1940. ..	21.555	290		9.500	150		7.595	168		58.226	588	1,5
1941. ..	21.510	545		8.964	252		7.452	524		57.906	901	2,4
1959. V.	20.799	804		8.569	447		6.556	511		55.524	1.562	4,4
1940. ..	21.559	51		9.500	11		7.595	7		58.252	49	0,1
1941. ..	21.252	220		8.950	110		7.520	108		57.502	458	1,2
1959. VI.	18.550	241		7.707	150		5.825	82		51.860	475	1,5
1940. ..	21.548	—		9.105	—		7.595	—		58.048	—	—
1941. ..	20.910	—		8.745	—		7.542	—		56.997	—	—
1959. VII.	18.625	125		7.705	45		5.826	24		52.154	192	0,6
1940. ..	21.548	—		9.104	—		7.594	—		58.046	—	—
1941. ..	21.100	—		8.842	—		7.292	—		57.254	—	—
1959. VIII.	18.626	151		7.692	46		5.820	21		52.158	198	0,6
1940. ..	21.546	—		9.102	—		7.594	—		58.042	—	—
1941. ..	21.105	120		8.745	140		7.505	110		57.155	570	1,0
1959. IX.	18.645	189		7.716	87		5.841	49		52.200	525	1,0
1940. ..	21.548	141		9.105	91		7.594	90		58.045	522	0,8
1941. ..	20.958	258		8.864	192		7.256	154		57.078	584	1,6
1959. X.	20.084	1.072		8.507	651		6.947	565		55.558	2.286	6,4
1940. ..	21.549	97		9.102	77		7.594	96		58.045	270	0,7
1941. ..	21.106	970		8.742	385		7.506	276		57.154	1.651	4,4
1959. XI.	21.258	2.585		8.948	1.749		7.284	1.525		57.470	5.648	15,1
1940. ..	21.549	1.519		9.102	1.108		7.594	861		58.045	5.488	9,2
1941. ..	29.528	11.875		12.481	5.551		9.729	5.449		51.558	22.655	44,0
1959. XII.	21.548	5.745		9.105	1.986		7.595	1.750		58.048	7.481	19,7
1940. ..	21.549	5.257		9.102	1.954		7.594	1.518		58.045	6.709	17,6
1941. ..	29.956	14.798		15.241	7.222		9.669	5.967		52.866	27.987	52,9
1959. évi átlag	19.742	1.755	8,8	8.228	997	12,1	6.518	759	11,6	54.488	5.491	10,1
1940.	21.545	1.198	5,6	9.156	712	7,8	7.594	600	8,1	58.075	2.510	6,6
1941.	22.450	5.619	16,1	9.495	2.052	21,6	7.684	1.929	25,1	59.627	7.600	19,2

Zemplén vármegye.*

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1939. I.	7.453	556		2.289	465		1.185	522		10.905	1.545	12,5
1940. „	9.096	1.043		2.644	529		1.682	584		15.422	1.956	17,6
1941. „	15.264	—		4.612	—		3.540	—		25.216	—	—
1939. II.	7.572	594		2.100	526		1.160	252		10.652	1.172	11,0
1940. „	9.154	2.240		2.601	1.077		1.705	757		15.460	4.054	30,1
1941. „	15.296	—		4.675	—		3.556	—		25.527	—	—
1939. III.	7.285	645		2.112	544		1.170	257		10.565	1.244	11,8
1940. „	9.224	1.254		2.655	755		1.670	560		15.529	2.569	18,9
1941. „	15.314	—		4.695	—		3.580	—		25.587	—	—
1939. IV.	7.958	555		2.574	524		1.581	260		11.695	1.119	9,6
1940. „	9.255	554		2.650	429		1.675	312		15.558	1.295	9,6
1941. „	15.342	—		4.716	—		3.594	—		25.452	—	—
1939. V.	8.252	246		2.510	99		1.534	41		12.276	586	5,1
1940. „	9.252	250		2.655	265		1.684	179		15.551	694	5,1
1941. „	15.570	—		4.760	—		3.480	—		25.610	—	—
1939. VI.	8.485	91		2.554	15		1.454	10		12.451	116	0,9
1940. „	9.008	179		2.685	56		1.712	58		15.405	275	2,0
1941. „	15.688	—		4.896	—		3.892	—		24.476	—	—
1939. VII.	8.860	52		2.678	12		1.488	10		15.026	74	0,6
1940. „	9.095	524		2.855	55		1.954	18		15.880	577	4,2
1941. „	15.796	—		4.870	—		4.015	—		24.679	—	—
1939. VIII.	8.680	150		2.655	200		1.478	150		12.791	500	5,9
1940. „	9.151	150		2.700	104		1.917	104		15.748	558	2,6
1941. „	16.506	—		4.769	—		4.122	—		25.197	—	—
1939. IX.	9.598	180		2.656	155		1.474	55		15.708	490	5,6
1940. „	9.294	279		2.694	208		1.906	157		15.894	624	4,5
1941. „	15.574	—		4.865	—		3.864	—		24.501	—	—
1939. X.	8.701	194		2.668	74		1.481	26		12.850	294	2,5
1940. „	9.454	674		2.751	290		1.765	194		15.950	1.158	8,5
1941. „	15.555	—		4.760	—		3.614	—		25.909	—	—
1939. XI.	8.695	504		2.579	166		1.575	121		12.645	591	4,7
1940. „	9.599	875		2.715	500		1.746	375		15.860	1.748	12,6
1941. „	15.466	1.295		4.780	414		3.451	558		25.677	2.065	8,7
1939. XII.	8.987	762		2.752	578		1.065	270		12.804	1.410	11,0
1940. „	9.510	569		2.790	441		1.852	571		14.152	1.581	9,8
1941. „	15.751	1.191		4.915	689		3.578	568		24.224	2.248	9,5
1939. évi átlag	8.555	559	4,5	2.489	215	8,6	1.552	148	10,9	12.196	720	5,9
1940. „	9.254	716	7,8	2.691	591	14,5	1.771	284	16,0	15.696	1.591	10,2
1941. „	15.557	621	4,0	4.776	276	5,8	3.622	182	5,0	25.955	1.079	4,5

* Az adatszolgáltatásban rejlő hiba kiküszöbölésére az 1941. évi munkanélküliek száma az évi átlag kiszámításánál 12 helyett 4-el osztott.

Beszterce-Naszód vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	5.548	3.256		1.680	730		852	406		7.860	4.372	55.6
II.	5.548	3.256		1.680	730		852	406		7.860	4.372	55.6
III.	5.548	256		1.680	150		852	106		7.860	472	6.0
IV.	5.548	156		1.680	30		852	26		7.860	192	2.4
V.	5.548	156		1.680	60		852	42		7.860	258	3.3
VI.	5.548	112		1.680	28		852	31		7.860	171	2.2
VII.	5.548	105		1.680	19		852	21		7.860	145	1.8
VIII.	5.548	81		1.680	24		852	—		7.860	105	1.5
IX.	5.548	129		1.680	—		852	—		7.860	129	1.6
X.	5.548	99		1.680	82		852	45		7.860	224	2.8
XI.	5.548	142		1.680	89		852	67		7.860	298	3.8
XII.	7.426	940		2.524	648		1.000	205		10.950	1.791	16.4
1941. évi átlag	5.521	717	13.0	1.730	214	12.2	846	115	15.4	8.117	1.044	12.9

Csik vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	9.128	2.270		2.881	1.246		1.406	522		15.415	4.058	50.1
II.	4.788	231		2.156	2		1.227	25		8.171	258	31.6
III.	6.558	146		1.267	11		822	—		8.647	157	1.8
IV.	6.416	45		2.618	—		1.786	—		10.820	45	0.4
V.	8.116	—		5.540	—		2.185	—		15.841	—	—
VI.	9.665	—		4.245	—		2.901	—		16.807	—	—
VII.	8.704	—		5.046	—		2.126	—		15.876	—	—
VIII.	10.516	—		4.870	—		5.288	—		18.474	—	—
IX.	10.516 ⁺	45 ^o		4.870 ⁺	—		5.288 ⁺	—		18.474 ⁺	45 ^o	0.2
X.	10.516 ⁺	146 [*]		4.870 ⁺	11 [*]		5.288 ⁺	—		18.474 ⁺	157 [*]	0.8
XI.	5.254	1.402		1.540	947		699	524		7.275	2.875	59.5
XII.	6.555	928		1.455	599		769	50		8.578	1.278	14.9
1941. évi átlag	7.995	454	5.4	5.097	210	6.8	1.981	95	4.7	15.071	757	5.6

Háromszék vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	5.145	467		261	48		74	—		5.478	515	14.8
II.	2.857	571		225	27		58	2		5.140	600	19.1
III.	1.916	180		167	55		58	12		2.121	225	10.6
IV.	1.916	180		167	55		58	12		2.121	225	10.6
V.	450	14		65	1		22	1		555	16	5.0
VI.	245	22		54	—		56	—		555	22	6.6
VII.	170	—		25	—		166	—		559	7	1.9
VIII.	69	—		5	—		255	—		505	—	—
IX.	69	—		5	—		255	—		505	—	—
X.	1.529	110		885	60		688	67		2.902	257	8.2
XI.	2.824	159		1.688	81		1.568	147		5.889	387	6.6
XII.	1.612	2		1.250	—		1.525	—		4.185	2	0.0
1941. évi átlag	1.585	145	10.5	599	24	6.0	557	20	5.6	2.159	187	8.7

1942. adatok.

+ 1942. VIII. havi adat.

o 1942. IV. havi adat.

* 1942. III. havi adat.

Kolozs vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	4.010	720		2.060	180		1.040	150		7.110	1.050	14.8
II.	4.000	710		2.060	180		10.40	150		7.100	1.040	14.6
III.	4.000	580		1.900	100		920	80		6.820	760	11.1
IV.	5.800	420		1.740	100		840	60		6.580	580	9.1
V.	5.650	550		1.680	90		800	60		6.450	500	8.2
VI.	5.600	210		1.600	80		700	50		5.900	540	7.8
VII.	5.410	140		1.520	40		500	20		5.250	200	5.8
VIII.	5.200	120		1.120	40		550	20		4.670	180	5.9
IX.	5.200	120		1.120	40		550	20		4.670	180	5.9
X.	5.560	465		1.540	85		700	150		5.800	700	12.1
XI.	5.050	1.065		1.514	504		565	271		4.672	1.866	59.9
XII.	5.789	1.114		1.514	504		910	522		6.015	1.940	52.5
1941. évi átlag	5.606	501	15.9	1.545	164	10.6	726	115	15.6	5.875	778	15.2

Szilágy vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	14.666	5.571		5.550	1.652		5.499	1.770		25.515	8.995	58.2
II.	14.604	5.455		5.548	1.642		5.565	1.880		25.515	8.955	58.1
III.	14.602	5.551		5.551	1.565		5.575	1.706		25.506	8.602	56.6
IV.	14.469	1.597		5.275	542		5.580	1.128		25.522	5.067	15.2
V.	15.195	55		5.382	225		5.271	169		25.848	427	1.8
VI.	15.185	—		5.386	—		5.282	—		25.855	—	—
VII.	15.021	14		5.581	385		5.275	577		25.677	774	5.5
VIII.	15.575	101		5.297	445		5.272	462		22.144	1.008	4.6
IX.	15.456	175		5.297	445		5.275	826		21.918	1.446	6.6
X.	14.151	1.102		5.250	1.522		5.294	1.045		22.765	5.469	15.2
XI.	15.509	4.460		5.101	1.101		5.704	1.597		22.265	6.958	51.5
XII.	10.751	5.047		4.562	1.220		5.488	789		18.801	5.056	26.9
1941. évi átlag	14.080	2.222	15.8	5.257	879	16.7	5.425	962	28.1	22.760	4.065	17.9

Szolnok-Doboka vármegye.

Év, hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	9.667	2.880		5.192	1.155		2.772	—		15.651	5.002	52.0
II.	9.608	2.571		5.186	1.089		2.705	967		15.497	4.520	29.2
III.	9.720	2.566		5.196	991		2.605	806		15.521	4.565	28.1
IV.	9.616	1.666		5.510	655		2.855	557		15.779	2.856	18.1
V.	9.755	847		5.592	551		2.786	299		15.955	1.497	2.5
VI.	10.158	518		5.487	57		2.937	40		16.582	415	—
VII.	10.298	—		5.552	—		5.002	—		16.852	—	—
VIII.	9.450	—		5.516	—		2.715	—		15.479	—	—
IX.	10.215	—		5.496	—		2.850	—		16.561	—	—
X.	10.079	1.556		5.522	607		2.740	—		16.541	2.759	16.8
XI.	10.456	1.229		5.656	402		2.826	576		16.958	2.092	12.4
XII.	11.819	1.654		4.212	912		5.407	859		19.458	5.405	17.5
1941. évi átlag	10.070	1.272	12.6	5.460	518	15.0	2.850	450	15.8	16.580	2.240	15.7

Máramaros vármegye.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941.												
I.	6.210	645		2.192	622		1.002	465		9.404	1.728	18.4
II.	5.451	1.825		2.521	421		1.021	501		8.975	2.745	30.6
III.	5.215	451		2.515	515		121	121		7.647	865	11.3
IV.	4.592	907		2.125	820		1.152	510		7.647	2.057	26.6
V.	4.592	452		2.141	220		1.014	210		7.547	862	11.4
VI.	4.292	425		2.455	206		1.022	121		7.747	750	9.7
VII.	5.482	402		2.215	100		1.012	120		6.707	622	9.5
VIII.	5.482	507		2.012	294		1.012	104		8.506	772	9.1
IX.	5.482	552		2.012	200		1.012	220		8.506	707	8.4
X.	5.625	595		2.212	202		554	112		8.589	707	8.4
XI.	10.472	2.582		1.746	776		1.815	945		14.055	4.501	30.6
XII.	14.205	5.826		5.177	1.552		2.177	1.117		19.559	8.475	45.3
1941. évi átlag	6.225	1.210	19.4	2.258	476	21.1	1.075	562	55.7	9.556	2.048	21.4

Matos-Torda vármegye.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941.												
I.	8.515	2.574		4.575	1.870		2.519	816		15.609	5.260	33.7
II.	8.515	2.574		4.575	1.870		2.519	816		15.609	5.260	33.7
III.	8.515	2.574		4.575	1.870		2.519	816		15.609	5.260	33.7
IV.	8.515	2.574		4.575	1.870		2.519	816		15.609	5.260	33.7
V.	8.515	2.574		4.575	1.870		2.519	816		15.609	—	—
VI.	8.515	—		4.575	—		2.519	—		15.609	—	—
VII.	8.515	—		4.575	—		2.519	—		15.609	—	—
VIII.	8.515	—		4.575	—		2.519	—		15.609	—	—
IX.	8.515	—		4.575	—		2.519	—		15.609	—	—
X.	8.515	—		4.575	—		2.519	—		15.609	5.406	34.6
XI.	8.515	—		4.575	—		2.519	816		15.609	5.058	37.6
XII.	8.515	2.720		4.575	1.870		2.019	868		15.468	5.065	39.9
1941. évi átlag	7.800	2.518		5.649	1.672		2.019	868		15.450	5.065	39.9
1941. évi átlag	8.455	1.509	17.8	4.498	1.074	25.9	2.477	480	19.4	15.450	—	—

Udvarhely vármegye.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermekek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941.												
I.	6.500	2.500		2.500	1.000		1.000	600		10.000	4.100	41.0
II.	6.500	1.000		2.500	800		1.000	500		10.000	2.500	25.0
III.	4.500	500		2.000	700		900	500		7.400	1.700	22.9
IV.	4.000	500		1.800	600		900	500		6.700	1.600	25.9
V.	4.000	400		1.800	400		900	500		6.700	1.100	16.4
VI.	5.000	100		2.000	100		1.000	100		8.000	500	5.5
VII.	6.000	100		2.000	100		1.000	100		9.000	500	5.5
VIII.	5.000	400		2.000	500		1.000	500		8.000	1.000	12.5
IX.	4.500	1.000		1.500	400		800	700		6.800	2.100	30.9
X.	5.500	1.500		1.500	600		1.100	700		8.100	2.800	34.6
XI.	5.758	899		1.585	469		797	558		5.918	1.717	29.0
XII.	2.155	511		788	526		516	264		5.457	1.101	32.0
1941. évi átlag	4.781	784	16.4	1.814	482	26.6	909	410	45.1	7.504	1.676	22.5

Beregi Közig. Kirendeltség.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	29.378	12.625		6.422	4.520		5.791	2.018		59.791	18.961	47.7
II.	29.550	12.580		5.957	4.117		2.879	1.975		58.166	18.670	47.9
III.	29.550	11.580		5.970	3.976		2.870	1.721		58.190	17.077	44.7
IV.	29.550	10.275		6.270	5.580		5.580	1.570		59.580	15.225	58.7
V.	29.560	9.570		6.585	2.885		5.680	1.124		59.625	15.577	54.5
VI.	29.734	6.455		6.457	1.120		5.796	651		59.987	8.206	20.5
VII.	29.935	1.140		6.520	585		5.876	106		40.551	1.651	40.4
VIII.	29.935	1.017		6.520	250		5.870	85		40.525	1.559	5.5
IX.	29.680	2.557		6.455	1.120		5.740	875		59.875	4.552	10.9
X.	29.607	3.574		6.450	2.550		5.756	1.755		59.795	7.659	19.2
XI.	29.578	9.655		6.422	3.054		5.791	1.047		59.791	15.754	54.6
XII.	30.425	9.902		5.894	1.944		5.196	1.257		59.515	15.085	55.1
1941. évi átlag	29.689	7.542	25.4	6.508	2.425	58.4	5.567	1.162	52.6	59.564	11.129	28.1

Máramarosi Közig. Kirendeltség.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	25.566	4.710		10.240	5.200		51.25	1.560		56.751	9.470	25.8
II.	24.270	2.540		8.200	1.260		4.250	1.420		56.720	5.220	14.2
III.	20.178	1.025		6.180	1.012		5.640	2.020		29.998	4.057	15.5
IV.	16.050	1.110		4.220	1.002		2.520	1.012		22.790	5.124	15.7
V.	19.075	1.170		5.120	875		5.150	869		27.545	2.935	10.6
VI.	25.120	2.420		6.240	1.250		4.570	1.012		55.950	4.682	15.0
VII.	18.220	4.870		5.429	1.685		1.760	1.229		25.400	7.775	35.2
VIII.	19.450	5.980		3.150	2.522		1.250	2.115		25.850	10.417	45.7
IX.	22.100	6.140		5.210	3.026		2.520	2.202		29.650	11.568	58.4
X.	16.520	5.210		5.450	855		1.640	1.040		21.610	5.085	25.5
XI.	14.844	5.516		2.825	909		1.089	676		18.756	5.101	27.2
XII.	30.529	6.985		9.448	5.763		4.211	1.740		45.988	12.495	28.4
1941. évi átlag	20.794	5.640	17.5	5.642	1.762	51.2	2.794	1.406	50.5	29.250	6.808	25.5

Ungi Közig. Kirendeltség.

Év. hónap	Férfi			Nő			Gyermek			Összesen		
	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%	Allomány	Munka- nélküli	%
1941. I.	4.622	215		560	495		575	522		5.557	1.052	18.6
II.	4.585	205		545	480		580	506		5.508	989	18.6
III.	4.470	312		518	495		559	500		5.547	1.017	19.0
IV.	4.220	415		490	522		550	281		5.040	1.016	20.2
V.	3.830	850		410	505		505	250		4.565	1.415	51.0
VI.	5.015	1.025		551	509		250	242		5.616	1.576	45.6
VII.	2.085	1.228		210	401		170	215		2.465	1.842	74.8
VIII.	2.516	1.516		222	595		185	204		2.915	1.825	62.6
IX.	3.105	1.086		295	572		216	241		5.616	1.699	47.0
X.	5.625	416		516	582		255	262		4.196	1.060	25.5
XI.	4.640	295		427	596		281	244		5.348	955	17.4
XII.	4.685	358		425	579		280	258		5.588	975	18.1
1941. évi átlag	5.768	644	17.1	597	579	95.5	282	259	91.8	4.447	1.282	28.8